

บทบาทของผู้นำชุมชนต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหา
น้ำเน่าเสียในเขตเทศบาลเมืองคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี

นางสาวจิตติมา คำฉายทอง

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาการบริหารรัฐกิจ สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ.2560

**The Role of Community Leaders in Public Participation in Resolving the
Problem of Polluted Water in Khukhot Municipality,
Lamlukka District, Pathumthani Province**

Miss Jittima Kumchaythong

An independent study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Public Administration
School of Management Science
Sukhothai Thammathirat Open University

2017

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ บทบาทของผู้นำชุมชนต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน
ในการแก้ไขปัญหาหนี้เสียในเขตเทศบาลเมืองคูคต
อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี

ชื่อและนามสกุล นางสาวจิตติมา คำฉายทอง

แขนงวิชา บริหารรัฐกิจ

สาขาวิชา วิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ ดร.พนมพัทธ์ สมิตานนท์

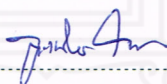
การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 30 ตุลาคม 2561

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ

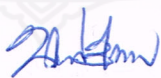
ประธานกรรมการ

(อาจารย์ ดร.พนมพัทธ์ สมิตานนท์)

กรรมการ

(อาจารย์ ดร.จำเนียร ราชแพทยาคม)

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นราธิป ศิริราม)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาวิทยาการจัดการ

ชื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ บทบาทของผู้นำชุมชนต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไข
ปัญหาน้ำเน่าเสียในเขตเทศบาลเมืองคูคต อำเภอลำลูกกา
จังหวัดปทุมธานี

ผู้ศึกษา นางสาวจิตติมา คำฉายทอง **รหัสนักศึกษา** 2543005751 **ปริญญา** รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ ดร. พนมพัทธ์ สมิตานนท์ **ปีการศึกษา** 2560

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาปัจจัยด้านผู้นำชุมชนที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาเน่าเสียในเขตเทศบาลเมืองคูคต และ(2) เสนอแนะแนวทางในการพัฒนาผู้นำชุมชนต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาเน่าเสียในเขตเทศบาลเมืองคูคต

การศึกษารั้งนี้เป็นการศึกษาแบบผสมวิธี ประชากรที่ใช้สำหรับการศึกษารั้งนี้แบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ ประชากรสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ เป็นประชาชนในเขตเทศบาลเมืองคูคต ทั้ง 31 ชุมชน จำนวน 29,478 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยสูตรของทาโร ยามาเน่ ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 395 คน และประชากรที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์ คือ ประธานคณะกรรมการชุมชน คณะกรรมการชุมชนและประชาชนในเขตเทศบาลเมืองคูคต รวมทั้งสิ้นจำนวน 12 คน ศึกษาจากประชากรทั้งหมด เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วยแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าความถี่ ร้อยละ การทดสอบค่าไคสแควร์และการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการศึกษาพบว่า (1) ปัจจัยด้านผู้นำชุมชนที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาเน่าเสียในเขตเทศบาลเมืองคูคต คือ ปัจจัยด้านการบริหารงานลักษณะของผู้นำชุมชน ภาวะผู้นำและกระบวนการสื่อสารในชุมชน (2) แนวทางการพัฒนาผู้นำชุมชนต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาเน่าเสีย คือ ผู้นำชุมชนควรมีการรณรงค์อย่างต่อเนื่อง มีการลงพื้นที่เพื่อทำความเข้าใจ มีการสร้างความสัมพันธ์ในชุมชน มีการจัดกิจกรรมสร้างแรงจูงใจและมีการประสานขอความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอก

คำสำคัญ ผู้นำชุมชน การมีส่วนร่วม ปัญหาน้ำเน่าเสีย เทศบาลเมืองคูคต

Independent Study title: The Role of Community Leaders in Public Participation in Resolving the Problem of Polluted Water in Khukhot Municipality, Lamlukka District, Pathumthani Province

Author: Miss Jittima Kumchaythong; **ID:** 2543005751;

Degree: Master of Public Administration;

Independent Study advisor: Dr. Phanompatt Smitananda; **Academic year:** 2017

Abstract

The objectives of this study were to 1) study community leader factors relating public participation in resolving problem of polluted water in Khukhot Municipality, and 2) propose the recommendation to develop community leader in public participation in resolving the problem of polluted water in KhuKhot Municipality, Lamlukka District, Pathumthani Province.

This study was mixed-method research. The populations of study were 2 groups. The population for quantitative study was the people in Khukhot municipality, 31 communities, with total 29,478. Sample size was calculated by Taro Yamane's formula with total 395. The population for qualitative study, by interviewing, was consisted of Chairman of the community committee, the community committee, and people in Khukhot municipality with total of 12 people. The instruments were Questionnaire and interview form. The Analysis of Data used frequency, percentage, and Chi-square test.

The results found that 1) Community leader factors relating public participation in resolving the problem of polluted water in Khukhot Municipality were management factor, leadership trait, leadership, and communication process in community. 2) Recommendations to develop community leader in the public participation in resolving the polluted water were that community leader may need to continually campaign, go to location for insightful understanding of community, build good relationship with people in community, set up activities for motivating people for public participation, and coordinate the partnership with organization outside of community.

Keywords Community leader, Public participation, Polluted water, Khukhot Municipality

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาครั้งนี้สำเร็จลงได้ ด้วยความกรุณาและความเมตตาเป็นอย่างยิ่ง จากอาจารย์ ดร. พนมพัทธ์ สมิตานนท์ และอาจารย์ ดร. จำเนียร ราชแพทยาคม ที่กรุณาให้คำแนะนำและติดตามการทำการศึกษา ตั้งแต่เริ่มต้นจนเสร็จสมบูรณ์ โดยได้เมตตาในการให้คำแนะนำและให้ความรู้เพิ่มเติมในระหว่างการศึกษา การจัดทำรูปเล่มที่สมบูรณ์ ซึ่งผู้ศึกษารู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง ผู้ศึกษาต้องกราบขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณอาจารย์ทุกท่านที่ได้สั่งสอนและให้ความรู้แก่ผู้ศึกษา ขอขอบคุณประชาชนในเขตเทศบาลเมืองคูคตทั้ง 31 ชุมชน ที่ท่านได้สละเวลาอันมีค่า ในการตอบแบบสอบถาม แสดงข้อเสนอแนะและให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา ทำให้การศึกษาในครั้งนี้มีความสมบูรณ์ และตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

และที่สำคัญต้องขอขอบพระคุณคุณแม่ ที่เป็นส่วนสำคัญในการเป็นจุดเริ่มต้นในการสนับสนุน ให้กำลังใจในการศึกษาของผู้ศึกษามาจนถึงวันนี้ ทุกคนในครอบครัว พี่ๆ เพื่อนๆ ทุกคนที่เป็นกำลังใจและคอยรับฟังปัญหาในการศึกษาในครั้งนี้ ขอขอบคุณน้องหมูแดงที่พาไปศึกษา และหาข้อมูล ขอขอบคุณความหวังของทุกคนที่คอยกระตุ้นให้มีแรงในการศึกษา

สุดท้ายผู้ศึกษาต้องขอขอบคุณตัวผู้ศึกษาเอง ที่บากบั่นมาจนถึงวันนี้ ถึงแม้ว่าจะมีท้อบ้าง เหนื่อยบ้าง มีอุปสรรคระหว่างทาง จนเกือบหมดกำลังใจ แต่สุดท้ายก็ผ่านมาได้

จิตติมา คำฉายทอง

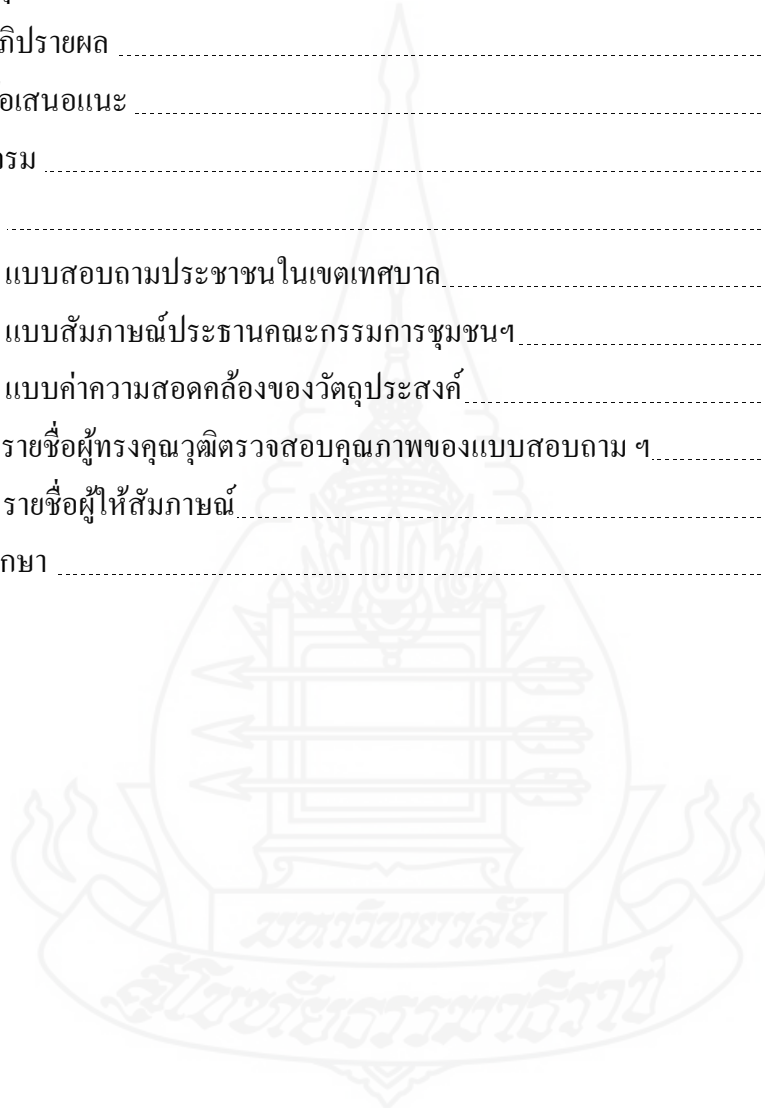
กรกฎาคม 2561

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของการศึกษา	1
วัตถุประสงค์การศึกษา	3
ขอบเขตการศึกษา	3
กรอบแนวคิดการศึกษา	4
นิยามเชิงปฏิบัติการ	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา	6
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	7
แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนและการพัฒนาชุมชน	7
แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน	28
แนวคิดทฤษฎีภาวะผู้นำ	40
ข้อมูลทั่วไปของเทศบาลเมืองคูคตและการแก้ไขปัญหาหน้าเสาธงในเขตเทศบาลเมืองคูคต	55
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	63
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	66
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	66
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	69
การเก็บรวบรวมข้อมูล	71
การวิเคราะห์ข้อมูล	71
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	73
ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	73
ปัจจัยด้านผู้นำชุมชนที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมฯ	76
ปัญหาและอุปสรรคที่พบในการแก้ไขปัญหาหน้าเสาธง	91

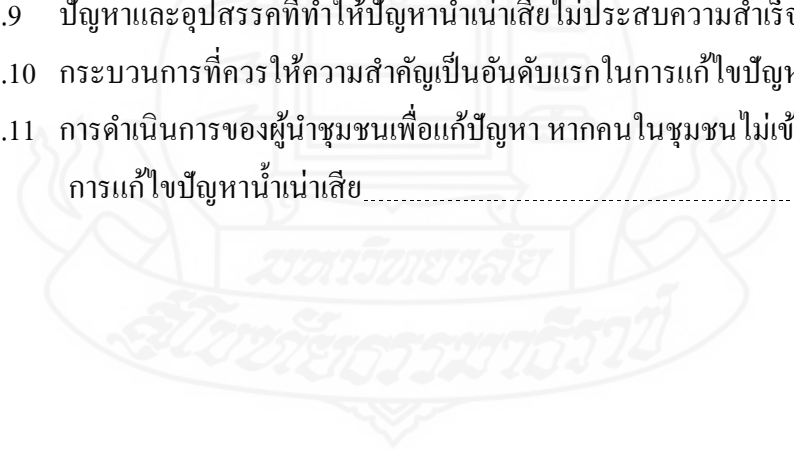
สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	98
สรุปการวิจัย	98
อภิปรายผล	104
ข้อเสนอแนะ	105
บรรณานุกรม	106
ภาคผนวก	111
ก แบบสอบถามประชาชนในเขตเทศบาล	112
ข แบบสัมภาษณ์ประธานคณะกรรมการชุมชนฯ	119
ค แบบค่าความสอดคล้องของวัตถุประสงค์	122
ง รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม ฯ	125
จ รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์	127
ประวัติผู้ศึกษา	129

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 3.1 แสดงจำนวนประชากรในเขตเทศบาลเมืองอุกคต	68
ตารางที่ 4.1 แสดงข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	73
ตารางที่ 4.2 แสดงการบริหารงานของผู้นำชุมชน	76
ตารางที่ 4.3 แสดงลักษณะของผู้นำชุมชนที่นำไปสู่การการแก้ไขปัญหาน้ำเน่าเสีย	79
ตารางที่ 4.4 แสดงภาวะผู้นำในการแก้ไขปัญหาน้ำเน่าเสียในชุมชน	80
ตารางที่ 4.5 แสดงกระบวนการสื่อสารของผู้นำชุมชนเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการแก้ไข น้ำเน่าเสียในชุมชน	81
ตารางที่ 4.6 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านผู้นำชุมชนในเรื่องบทบาทของผู้นำชุมชนด้านการ บริหารกับการมีส่วนร่วมของประชาชน	83
ตารางที่ 4.7 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านผู้นำชุมชนด้านการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนกับ การมีส่วนร่วมของประชาชน	85
ตารางที่ 4.8 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านผู้นำชุมชนด้านกระบวนการสื่อสารของผู้นำชุมชน กับการมีส่วนร่วมของประชาชน	88
ตารางที่ 4.9 ปัญหาและอุปสรรคที่ทำให้ปัญหาน้ำเน่าเสียไม่ประสบความสำเร็จ	92
ตารางที่ 4.10 กระบวนการที่ควรให้ความสำคัญเป็นอันดับแรกในการแก้ไขปัญหาน้ำเน่าเสีย	93
ตารางที่ 4.11 การดำเนินการของผู้นำชุมชนเพื่อแก้ปัญหา หากคนในชุมชนไม่เข้ามามีส่วนร่วมใน การแก้ไขปัญหาน้ำเน่าเสีย	93

ญ

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการศึกษา..... 4

บทที่ 1

บทนำ

1. ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหาการศึกษา

แนวทางการพัฒนาประเทศที่สำคัญ มีรากฐานมาจากการพัฒนาชุมชนในท้องถิ่นซึ่งกระจายตัวอยู่ในทุกพื้นที่ของประเทศ ประชาชนในบางพื้นที่มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่และมีสิ่งแวดล้อมที่ดี แต่ในบางพื้นที่กลับประสบปัญหาในด้านต่างๆอยู่มาก เช่น ปัญหาทางสังคม ปัญหาสุขภาพจิต ปัญหาความยากจน ปัญหาด้านสาธารณสุขไปโรค รวมถึงปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งจากลักษณะของพื้นที่ในการจัดตั้งชุมชน จำนวนประชากรที่เพิ่มสูงขึ้น และความหนาแน่นของประชากรในพื้นที่ การดำเนินกิจกรรมของประชาชนทั้งภายในและภายนอกชุมชนการเติบโตทางสังคมและจำนวนประชากรที่เพิ่มสูงขึ้น ส่งผลให้ความต้องการในการใช้ทรัพยากรเพิ่มสูงขึ้นตามไปด้วย และด้วยวิถีการดำรงชีวิตของคนไทยที่มีความผูกพันกับสายน้ำมาอย่างยาวนาน น้ำจึงเป็นสิ่งจำเป็นต่อการดำรงชีวิต ซึ่งในปัจจุบันความต้องการในการใช้น้ำมีเพิ่มมากขึ้นตลอดเวลา ทั้งในด้านการอุปโภค บริโภค การประกอบอาชีพ แหล่งที่พื้กอาศัย การเกษตร และอุตสาหกรรม ทำให้เกิดผลกระทบมากมาย ทั้งทางกายภาพและชีวภาพรวมถึงส่งผลกระทบต่อให้เกิดปัญหาในเรื่องของมลพิษ เช่น ปัญหามลพิษทางน้ำ คุณภาพของน้ำลดลง ทำให้ไม่สามารถนำน้ำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ (พูลสุข โปธิรักขิต, 2553) และจากลักษณะพื้นที่ตั้งบ้านเรือนของประชาชนในชุมชนเขตเทศบาลเมืองคูคตบางส่วนมีอาณาเขตติดกับแม่น้ำคูคตอง ประกอบกับมีชุมชนและโรงงานอุตสาหกรรมเกิดขึ้นเป็นจำนวนมากและมักปล่อยน้ำเสียและสิ่งปฏิกูลลงในแม่น้ำ คูคตองและท่อระบายน้ำ โดยไม่ได้รับการบำบัดก่อนปล่อยลงสู่แหล่งน้ำ ทำให้เกิดปัญหาน้ำเน่าเสีย (แผนพัฒนาสามปี (พ.ศ.2558-2560) เทศบาลเมืองคูคต) รวมถึงประชาชนในบางกลุ่มยังมองข้ามความสำคัญในการบำรุงรักษาแหล่งน้ำ ปล่อยน้ำเสีย ขยะและสิ่งปฏิกูลลงในแหล่งน้ำ และท่อระบายน้ำต่าง ๆ ทำให้เกิดปัญหาน้ำเน่าเสีย ส่งกลิ่นรบกวน นอกจากนี้ยังส่งผลกระทบต่อสัตว์น้ำที่อาศัยในแหล่งน้ำอีกด้วย

แต่อย่างไรก็ตามประชาชนในชุมชนท้องถิ่นส่วนใหญ่ได้หันมาให้ความสนใจและให้ความสำคัญต่อการพัฒนาแหล่งน้ำในชุมชนและบริเวณพื้นที่พักอาศัยของตนเอง มีการรวมกลุ่มเพื่อดำเนินกิจกรรมการพัฒนาในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาได้อย่างยั่งยืน ด้วยการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตนเอง

การมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนถือเป็นหัวใจสำคัญในการจัดการและการแก้ไขปัญหาที่น่าเสียดายที่เกิดขึ้นในชุมชน ซึ่งการสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมจะก่อให้เกิดการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมกันตัดสินใจ ร่วมกันแก้ไขปัญหา และร่วมรับผลในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน ทำให้การพัฒนาแหล่งน้ำ ประสบความสำเร็จและดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ผู้นำชุมชนถือเป็นปัจจัยสำคัญในการสนับสนุนให้ประชาชนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาที่น่าเสียดาย เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เล็งเห็นถึงความสำคัญและเข้ามาร่วมกันแก้ไขปัญหาที่น่าเสียดายให้ประสบผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ นำไปสู่การสร้างความสำเร็จที่เกิดขึ้นในชุมชน ทั้งนี้ ผู้นำชุมชนที่ดีจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งการพัฒนาชุมชนให้ประสบความสำเร็จ ผู้นำจึงต้องมีบทบาทที่ชัดเจนในการทำให้ชุมชนเกิดกระบวนการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น แต่ในขณะเดียวกันต้องได้รับความร่วมมือจากคนในชุมชน ที่จะต้องให้ความสำคัญและรับรู้ปัญหาที่กำลังเกิดขึ้นกับชุมชน เพราะปัญหาชุมชนไม่ได้เกิดขึ้นจากคนเพียงคนเดียว ทุก ๆ คน ทำให้เกิดขึ้นก็ต้องช่วยกันคิดหาทางแก้พร้อม ๆ กัน (จิราลักษณ์ เขียวหลิ : 2554)

อย่างไรก็ตาม การสร้างการมีส่วนร่วมเพื่อแก้ไขปัญหาที่น่าเสียดายให้เกิดประโยชน์สูงสุด ส่วนหนึ่งผู้นำชุมชนจะต้องมีการจัดกิจกรรม เพื่อให้ประชาชนได้มีความรู้ สร้างความเข้าใจ สะท้อนให้เห็นถึงปัจจัยที่มีส่วนในการสร้างความเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกชุมชน ซึ่งให้ประชาชนได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการร่วมกันพัฒนาแหล่งน้ำในชุมชน ว่าหากไม่ได้รับความร่วมมือ การพัฒนาชุมชนก็จะเป็นไปด้วยความยากลำบากและไม่ได้ผลเท่าที่ควร ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาประเด็นปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นในชุมชน เพื่อศึกษาปัจจัยด้านผู้นำชุมชนที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาที่น่าเสียดายในเขตเทศบาลเมืองคูคต รวมถึงแนวทางการพัฒนาผู้นำชุมชนซึ่งเป็นสื่อกลางในการสนับสนุนให้สมาชิกในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วม ให้ความร่วมมือ รวมกลุ่มเพื่อแก้ไขปัญหาที่น่าเสียดายในชุมชน รวมถึงบทบาท

ของผู้นำชุมชนในการสร้างความสามัคคีและการร่วมกันดำเนินกิจกรรมของชุมชนให้ประสบความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาที่น่าเสียดายที่เกิดขึ้นต่อไป

2. วัตถุประสงค์การศึกษา

- 2.1 เพื่อศึกษาปัจจัยด้านผู้นำชุมชนที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาที่น่าเสียดายในเขตเทศบาลเมืองคูคต
- 2.2 เพื่อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาผู้นำชุมชนต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาที่น่าเสียดายในเขตเทศบาลเมืองคูคต

3. ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาถึงปัจจัยด้านผู้นำชุมชนที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาที่น่าเสียดายในเขตเทศบาลเมืองคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี โดยมีรายละเอียด ดังนี้

3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา มุ่งศึกษาปัจจัยด้านผู้นำชุมชนที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาที่น่าเสียดายในเขตเทศบาลเมืองคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี

3.2 ขอบเขตด้านพื้นที่ มุ่งศึกษาเฉพาะพื้นที่ชุมชนเขตเทศบาลเมืองคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี

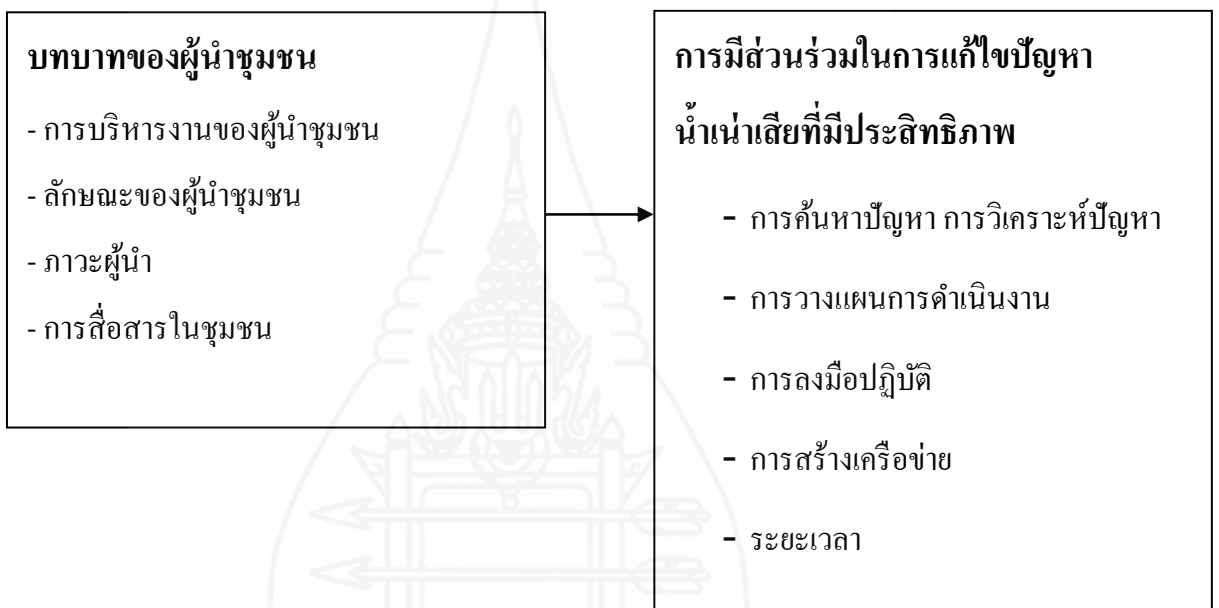
3.3 ขอบเขตด้านประชากร มุ่งศึกษาจากประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี จำนวน 31 ชุมชน ซึ่งมีประชากรจำนวนทั้งสิ้น 29,478 คน (จากสถิติประชากรข้อมูลของท้องถิ่นเทศบาลเมืองคูคต ณ เดือนเมษายน 2561) ดังนี้

3.3.1 ประชากรสำหรับการใช้แบบสอบถาม จำแนกจำนวนประชากรในแต่ละชุมชน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญและคำนวณขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรของทอโรยามาเน่ ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 395 คน

3.3.2 ประชากรสำหรับการสัมภาษณ์ โดยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจาก ประธานคณะกรรมการชุมชน คณะกรรมการชุมชนและประชาชนในชุมชนเขตเทศบาลเมืองคูคต จำนวน 12 คน

3.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาช่วงเดือน ธันวาคม พ.ศ. 2560 ถึง เดือน กรกฎาคม 2561 รวมเวลาประมาณ 8 เดือน

4. กรอบแนวคิดการศึกษา

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการศึกษา

5. นิยามเชิงปฏิบัติการ

5.1 ผู้นำชุมชน หมายถึง บุคคลซึ่งเป็นที่ยอมรับและมีอิทธิพลต่อความคิดของ ประชาชนในชุมชนเป็นผู้นำในการพัฒนา การทำกิจกรรม เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่ เป้าหมายที่กลุ่มคนหรือชุมชนได้ตั้งไว้ ซึ่งในการศึกษาในครั้งนี้หมายถึงประธานคณะกรรมการ ชุมชนและคณะกรรมการชุมชนในเขตเทศบาลเมืองคูคต

5.2 การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีสิทธิในการวางแผน การลงมือปฏิบัติงาน การแสดงความคิดเห็น เสนอแนะ รวมถึงร่วมตัดสินใจ ในกระบวนการพัฒนาตั้งแต่เริ่มดำเนินการดำเนินการแก้ไขปัญหาที่น่าเสียดาย การรับผลประโยชน์ร่วมกันไปจนถึงการติดตามประเมินผลและสรุปผลของการจัดทำกิจกรรมในการแก้ไขปัญหาที่น่าเสียดายในชุมชน

5.3 น้ำเน่าเสีย หมายถึง น้ำที่ได้รับผลกระทบในด้านคุณภาพจากการกระทำของมนุษย์ หรือระบบบำบัดน้ำเสียของชุมชน โดยมีการระบายลงในท่อระบายน้ำหรือคลองและแหล่งน้ำธรรมชาติส่งผลให้เกิดปัญหาและผลกระทบต่อคนในชุมชน

5.4 ชุมชน หมายถึง พื้นที่ที่มีกลุ่มคนอยู่รวมกันเป็นสังคมประกอบด้วยผู้นำชุมชน ประชาชนในชุมชน และหน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง อาศัยอยู่ในอาณาบริเวณเดียวกันและได้รับผลประโยชน์หรือผลกระทบจากการทำกิจกรรมร่วมกัน

5.5 ภาวะผู้นำ หมายถึง กระบวนการในการทำหน้าที่เป็นตัวแทนในการนำพฤติกรรมของประชาชน โดยมีอิทธิพลต่อความคิดของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลให้ไปสู่การเปลี่ยนแปลง เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ร่วมกัน

5.6 ลักษณะของผู้นำชุมชน หมายถึง สิ่งที่แสดงออกของผู้นำชุมชน ในรูปแบบทางกายภาพ บุคลิกภาพ และความสามารถของผู้นำชุมชน เช่น ความรู้ความสามารถในการสื่อสาร ความน่าเชื่อถือ ฯลฯ

5.7 การบริหารงานของผู้นำชุมชน หมายถึง ทักษะ ความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการชุมชน รวมถึงการรับฟังปัญหา เพื่อนำไปสู่การพัฒนาแหล่งน้ำในชุมชนได้อย่างยั่งยืน

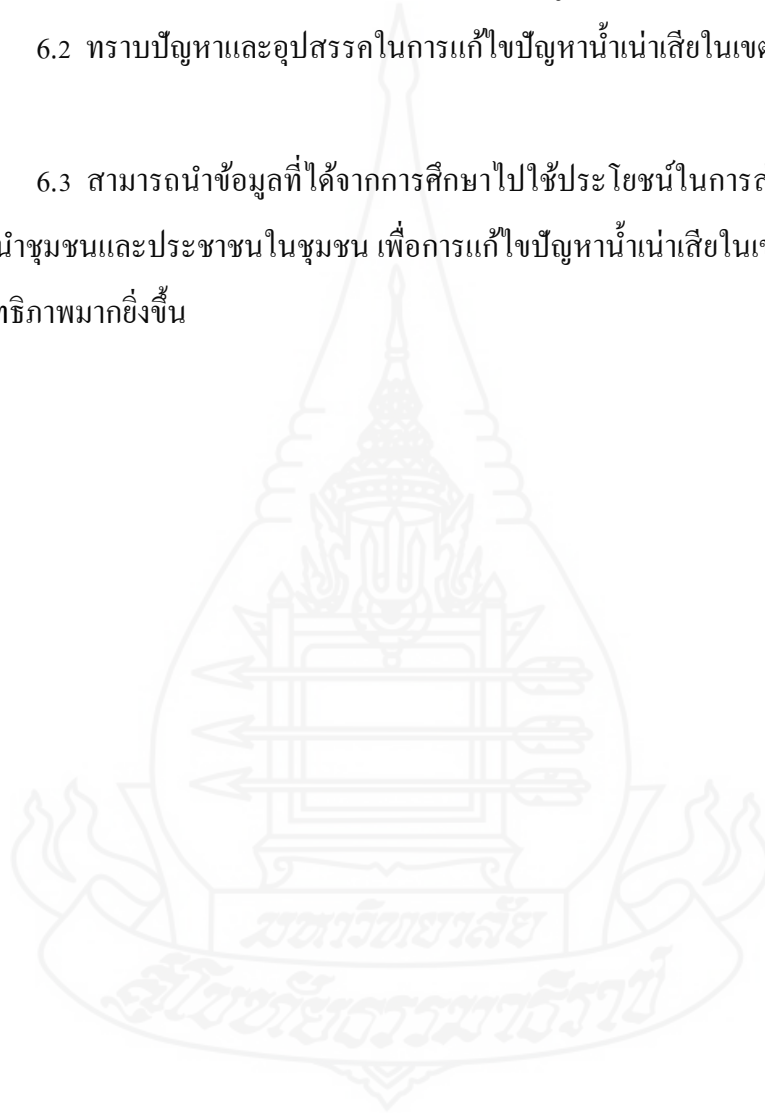
5.8 การสื่อสารในชุมชน หมายถึง กระบวนการถ่ายทอดข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ ความคิด การชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของปัญหาน้ำเน่าเสีย ไปสู่ประชาชนในชุมชน เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาที่น่าเสียดายในชุมชน ในรูปแบบหรือในช่องทางต่าง ๆ เช่น การสื่อสารระหว่างบุคคล เสียงตามสาย การประชุม สื่อออนไลน์ ฯลฯ

6. ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

6.1 ทราบบทบาทของผู้นำชุมชนที่มีความสัมพันธ์กับการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาหน้าเสาธงในเขตเทศบาลเมืองคูคต

6.2 ทราบปัญหาและอุปสรรคในการแก้ไขปัญหาหน้าเสาธงในเขตเทศบาลเมืองคูคต

6.3 สามารถนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาไปใช้ประโยชน์ในการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างผู้นำชุมชนและประชาชนในชุมชน เพื่อการแก้ไขปัญหาหน้าเสาธงในเขตเทศบาลเมืองคูคต ที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาบทบาทของผู้นำชุมชนต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาน้ำเน่าเสียในเขตเทศบาลเมืองคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ซึ่งผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ที่สอดคล้องกับหัวข้อการศึกษา เพื่อใช้เป็นแนวทางและเป็นประโยชน์ต่อการศึกษา ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนและการพัฒนาชุมชน
2. แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน
3. แนวคิดทฤษฎีภาวะผู้นำ
4. ข้อมูลทั่วไปของเทศบาลเมืองคูคตและการแก้ไขปัญหา น้ำเน่าเสียในเขตเทศบาลเมืองคูคต
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนและการพัฒนาชุมชน

แนวความคิดเกี่ยวกับชุมชนและการพัฒนาชุมชนการพัฒนาชุมชนถือเป็นแนวคิดสำคัญที่เป็นจุดเริ่มต้นในการวางรากฐานของการพัฒนาชุมชน เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย และดำเนินงานในกระบวนการพัฒนาชุมชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไปในอนาคต

1.1 ความหมายของชุมชน

มีความหมายที่แตกต่างกันออกไปหลายแง่มุม ดังนี้

1.1.1 ความหมายโดยรูปศัพท์ชุมชน ในภาษาอังกฤษว่า Community ซึ่งมีรากศัพท์เก่าของภาษาอินโด – ยูโรเปียน 2 คำ คือ คำว่า Mei ซึ่งหมายถึงการเปลี่ยนแปลง (Change)

หรือการแลกเปลี่ยน (Exchange) สนธิกับคำว่า Kom หมายถึง ด้วยกัน (With) เป็น Kommein หมายถึง แบ่งปันโดยทั้งหมด (อนุชาติ พวงสำลีและวีรบุรณ วิจารณ์ วิสารทสกุล, 2541 : 9)

พจนานุกรมแห่งมหาวิทยาลัยออกซฟอร์ด (Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English, 1994 : 233 อ้างถึงใน ปาริชาติ วลัยเสถียรและคนอื่นๆ, 2543 : 26) ได้ให้ความหมายว่า ชุมชน หมายถึง กลุ่มคนที่อาศัยในพื้นที่แห่งหนึ่ง มีความรู้สึกเป็นพวกเดียวกัน มีความศรัทธา ความเชื่อ เชื้อชาติ การงาน ความรู้สึกนึกคิดและความสนใจที่คล้ายคลึงกัน มีการเกื้อกูลในการดำรงชีวิตร่วมกัน

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 (2538 : 272) และ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 (2546 : 368) ได้ให้ความหมายไว้เหมือนกันคือ ชุมชน หมายถึง หมู่บ้าน กลุ่มคนที่รวมกันเป็นสังคมขนาดเล็กอาศัยอยู่ในบริเวณเดียวกันและมีผลประโยชน์ร่วมกัน

พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2524 (2524 : 72) อธิบายไว้ว่าชุมชน เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ประชาคม ซึ่งมีความหมายใน 2 ลักษณะดังนี้

1) กลุ่มย่อยมีลักษณะหลายประการเหมือนลักษณะทางสังคม แต่มีลักษณะเล็กกว่าและมีความสนใจร่วมที่ประสานกันในวงแคบกว่า ชุมชน หมายถึง เขตพื้นที่ ระดับของความคุ้นเคยและการติดต่อระหว่างบุคคล ตลอดจนพื้นฐานความยึดเหนี่ยวเฉพาะบางอย่างที่ทำให้ชุมชนต่างไปจากกลุ่มเพื่อนบ้าน ชุมชนมีลักษณะทางเศรษฐกิจ เป็นแบบเลี้ยงตัวเองที่จำกัดมากกว่าสังคม แต่ภายในวงจำกัดเหล่านั้น ย่อมมีการสังสรรค์ที่ใกล้ชิดกว่าและความเห็นอกเห็นใจกันลึกซึ้งกว่า อาจจะมีเฉพาะบางประการที่ผูกพันเอกภาพ เช่น เชื้อชาติ ต้นกำเนิดเดิมของชาติหรือศาสนา

2) ความรู้สึกและทัศนคติทั้งหมดที่ผูกพันปัจเจกบุคคลให้รวมเข้าเป็นกลุ่ม ชุมชนจึงเป็นสังคมขนาดเล็ก คือ เป็นกลุ่มคนที่คบค้าสมาคมกัน มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันตามระเบียบกฎเกณฑ์และมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน แต่ถ้าเป็นเพียงหมูชนที่รวมกันอย่างหนาแน่นหรือรวมกันมาก ๆ ในบริเวณเดียวกัน โดยไม่มีการคบค้าสมาคมกันและไม่มีความสัมพันธ์ร่วมกันแล้ว จะหมายถึงชุมนุมชนไม่ใช่ชุมชน (พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525, 2538 : 273)

1.1.2 ความหมายที่เป็นพื้นที่หรือเป็นบริเวณทางภูมิศาสตร์ ชุมชน หมายถึง กลุ่มคนที่อยู่รวมกันในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง ซึ่งมีอาณาบริเวณที่แน่นอนหรือหมายถึงพื้นที่อันเป็นที่อยู่อาศัยของคน โดยมีความผูกพันกับพื้นที่แห่งนั้น และยึดเหนี่ยวกันเป็นปึกแผ่นและมั่นคง เช่น ละแวกบ้าน หมู่บ้านในชนบท ตรอก ซอย ถนน ชุมชนต่าง ๆ ในเมือง เป็นต้น

1.1.3 ความหมายที่เป็นระบบความสัมพันธ์ของคน ชุมชน หมายถึง การที่คนมีการติดต่อสัมพันธ์กันผ่านระบบการติดต่อสื่อสารในทางใดทางหนึ่ง เพื่อทำกิจกรรมบางอย่างและเชื่อมโยงให้เกิดการใช้ชีวิตร่วมกันขึ้น

1.1.4 ความหมายที่เป็นกลุ่มทางสังคม ชุมชน หมายถึง กลุ่มคนที่รวมตัวกันในที่ใดที่หนึ่งโดยมีวัตถุประสงค์ เป้าหมายและกิจกรรมบางอย่างร่วมกัน สมาชิกมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดและมีความรู้สึกเป็นเจ้าของชุมชนร่วมกัน เช่น ครอบครัว เผ่าชนต่าง ๆ กลุ่มเพื่อน กลุ่มแม่บ้าน เป็นต้น

1.1.5 ความหมายที่เป็นองค์การทางสังคมนรูปแบบหนึ่ง ชุมชน หมายถึง กลุ่มคนที่รวมตัวกันโดยมีโครงสร้าง ระบบการบริหารจัดการ กฎระเบียบ วัตถุประสงค์ กิจกรรมที่ชัดเจน และการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องทั้งในองค์การภาครัฐและภาคเอกชน เช่น หน่วยงานราชการต่าง ๆ พรรคการเมือง องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาลต่าง ๆ บริษัท ห้างร้านต่าง ๆ มหาวิทยาลัย เป็นต้น

1.1.6 ความหมายที่เป็นการมีส่วนร่วมในการดำเนินชีวิตที่ดีงาม ชุมชน หมายถึง การร่วมกันของบุคคลเพื่อประกอบกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ เพื่อการดำรงชีวิตที่ดีงามทั้งของส่วนบุคคลและเป็นหมู่คณะ เป็นชุมชนแห่งกัลยาณมิตร เพื่อการจัดการและคุ้มครองชีวิตที่ดีร่วมกัน (พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต), 2539 : 72) ชุมชนจึงเป็นการกระทำที่สมาชิกเต็มไปด้วยความร่วมมือร่วมใจมีความรู้สึกเป็นเจ้าของ มีการดำรงชีวิตร่วมกันอย่างใกล้ชิดสนิทสนม มีความผูกพันกัน (Common Ties)

1.1.7 ความหมายที่เป็นการจัดระเบียบทางสังคมนรูปแบบหนึ่ง ชุมชนหมายถึง สังคมที่คนเห็นประโยชน์และรู้จักใช้ประโยชน์จากชุมชน ให้ประโยชน์ตอบแทนแก่ชุมชน คนในสังคมจะได้รับการสนับสนุนให้มีส่วนร่วมเข้ารวมเป็นสมาชิกของชุมชนใดชุมชนหนึ่งหรือหลายชุมชนที่เหมาะสมกับตน ส่งผลให้เกิดการรวมตัวกันเป็นชุมชนขนาดเล็กๆ เป็นจำนวนมากและมีความ

หลากหลาย โดยแต่ละชุมชนมีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งและแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจน และเป็นผลดีต่อสมาชิกทั้งทางกายภาพ จิตใจ และก่อประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม ไม่มีใครต้องอยู่อย่างโดดเดี่ยว ต่อสู้ชีวิตเพียงลำพัง แต่ทุกคนจะได้รับการโอบอุ้มและช่วยเหลือจากชุมชน (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2544 : 25)

1.1.8 ความหมายที่เป็นประชาคมหรือประชาสังคม ชุมชน หมายถึง การที่บุคคลเกิดความตระหนักหรือเกิดจิตสำนึกร่วมกันที่จะดำเนินกิจกรรมหรือแก้ไขปัญหาใดปัญหาหนึ่ง จึงรวมกันเป็นกลุ่มหรือองค์กรในลักษณะของหุ้นส่วนกัน (Partnership) ด้วยความรัก ความสมานฉันท์ ความเอื้ออาทรต่อกัน มีการเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง ภายใต้ระบบการจัดการที่เชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย หรือเรียกว่าเป็นชุมชนแห่งจิตสำนึกร่วมกัน (Conscious Community)

ผู้ศึกษาสรุปได้ว่า ชุมชน หมายถึง กลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่หรือบริเวณเดียวกัน มีความสัมพันธ์กันเป็นเครือข่ายอย่างใกล้ชิด มีการติดต่อสื่อสารและมีความร่วมมือ ร่วมแรงร่วมใจ ในการทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนและมีการพึ่งพาอาศัยกัน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของกิจกรรม โครงการและเป้าหมายของชุมชนร่วมกัน

1.2 ลักษณะทั่วไปของชุมชน

จากความหมายของชุมชน อาจกล่าวได้ว่า ชุมชนมีลักษณะสำคัญดังต่อไปนี้

- 1) เป็นการรวมตัวของกลุ่มคนในรูปของกลุ่มสังคม คือ สมาชิกดำรงชีวิตร่วมกัน มีการปฏิบัติต่อกันทางสังคมหรือมีปฏิริยาโต้ตอบกันทางสังคม เอื้ออาทรต่อกันและพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน
- 2) ขนาดของชุมชนไม่เท่ากัน โดยชุมชนจะมีขนาดแตกต่างกันออกไปตามจำนวนสมาชิกของชุมชนและการดำเนินกิจกรรมของสมาชิก ซึ่งมีทั้งในชนบทและในเมือง
- 3) สมาชิกของชุมชนมีลักษณะทางประชากรศาสตร์ เช่น สมาชิกมีโครงสร้างของประชากร ประกอบด้วย เพศ อายุ อัตราการเกิด อัตราการตาย การอพยพ โยกย้ายถิ่น เป็นต้น
- 4) มีอาณาบริเวณทางภูมิศาสตร์ สำหรับเป็นที่อยู่อาศัย และเป็นทีประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ของสมาชิก ทั้งในสังคมชนบท สังคมชานเมือง และสังคมเมือง
- 5) มีการจัดระเบียบทางสังคม เพื่อควบคุมความสัมพันธ์ของสมาชิกในชุมชน เช่น บรรทัดฐานทางสังคม การจัดช่วงชั้นทางสังคม สถาบันทางสังคม และวัฒนธรรมของชุมชน

6) สมาชิกมีความสัมพันธ์ทางสังคม คือ มีการติดต่อสัมพันธ์กัน มีความสนใจทางสังคมร่วมกัน มีกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน มีความสนิทสนมกัน มีความสัมพันธ์แบบพบปะกันโดยตรง ซึ่งจะนำไปสู่การใช้ชีวิตในด้านต่างๆร่วมกัน ไม่ใช่ต่างคนต่างอยู่แบบตัวใครตัวมัน

7) มีวัตถุประสงค์และเป้าหมายร่วมกัน คือ สมาชิกในชุมชนต่างมีวิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์และเป้าหมายเดียวกัน จึงมารวมกันเป็นชุมชน เพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ต้องการร่วมกัน

8) สมาชิกมีอุดมการณ์ร่วมกัน ทั้งอุดมการณ์ส่วนบุคคลและอุดมการณ์ที่มีต่อชุมชน

9) สมาชิกมีจิตสำนึกร่วมกัน เนื่องจากมองเห็นหรือตระหนักถึงความจำเป็นบางประการ เช่น ประสบปัญหาหรือวิกฤตการณ์บางอย่างร่วมกัน ทำให้เกิดจิตสำนึกสาธารณะหรือจิตสำนึกเพื่อส่วนรวมขึ้น

10) มีระบบการติดต่อสื่อสารร่วมกัน คือ สมาชิกมีการติดต่อสื่อสารระหว่างกันอย่างทั่วถึง ต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ ทำให้เชื่อมโยงเป็นชุมชนที่ยั่งยืน ไม่ล่มสลายโดยง่าย

11) มีการเรียนรู้ร่วมกัน คือ สมาชิกต่างเรียนรู้ในสิ่งต่าง ๆ เพื่อการดำรงชีวิตร่วมกัน ทั้งจากการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างคนในชุมชน และการเรียนรู้จากภายนอกชุมชนในลักษณะของชุมชนแห่งการเรียนรู้

12) สมาชิกมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เช่น กิจกรรมทางศาสนา ประเพณีต่าง ๆ การกำหนดวิสัยทัศน์ของชุมชน การจัดทำแผนพัฒนาชุมชน การเลือกตั้งผู้นำชุมชนและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน เป็นต้น

13) มีความสัมพันธ์กันในลักษณะเครือข่าย คือ สมาชิกมีการเชื่อมโยงประสานสัมพันธ์กันในลักษณะที่เป็นหุ้นส่วนของกันและกันและสร้างเครือข่ายแห่งการเรียนรู้ร่วมกันขึ้น

14) มีผลกระทบร่วมกัน คือ สมาชิกต่างได้รับผลที่เกิดขึ้นจากเหตุการณ์หรือกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนร่วมกัน ทั้งผลกระทบที่เป็นประโยชน์และเป็นโทษ

15) มีความเป็นพลวัต คือ มีการเปลี่ยนแปลงหรือเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลาไม่หยุดนิ่ง ชุมชนจึงเป็นแหล่งของการเรียนรู้ร่วมกันตลอดชีวิตของสมาชิก (สนธยา พลศรี , 2550 : 66-67)

ผู้ศึกษาสรุปได้ว่า ชุมชนมีลักษณะที่สำคัญ คือ มีการรวมกันของกลุ่มคน ชุมชนแต่ละชุมชนมีขนาดไม่เท่ากัน สมาชิกมีโครงสร้างของประชากร ประกอบด้วย เพศ อายุ อัตราการเกิด อัตราการตาย การอพยพโยกย้ายถิ่น มีอาณาบริเวณสำหรับเป็นที่อยู่อาศัย และประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ของสมาชิก ทั้งในสังคมชนบท สังคมชานเมือง และสังคมเมืองมีการจัดระเบียบทางสังคม สมาชิกมีความสัมพันธ์ทางสังคม คือมีการติดต่อสัมพันธ์กัน มีความสนใจทางสังคมร่วมกัน มีกิจกรรมต่างๆร่วมกัน มีวัตถุประสงค์และเป้าหมายร่วมกัน มีอุดมการณ์ร่วมกัน ทั้งอุดมการณ์ส่วนบุคคลและอุดมการณ์ที่มีต่อชุมชนมีจิตสำนึกร่วมกัน มีระบบการติดต่อสื่อสารร่วมกัน มีการเรียนรู้ร่วมกัน มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ เช่น การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน มีความสัมพันธ์กันในลักษณะเครือข่าย สมาชิกต่างได้รับผลที่เกิดขึ้นร่วมกัน และชุมชนจึงเป็นแหล่งของการเรียนรู้ร่วมกันของสมาชิก

1.3 องค์ประกอบของชุมชน

จากความหมายและลักษณะของชุมชน จะเห็นได้ว่าชุมชนมีองค์ประกอบโดยทั่วไป ดังต่อไปนี้

- 1) คน คือ บุคคลหรือกลุ่มคนที่รวมกันเป็นสมาชิกของชุมชนด้วยจิตสำนึกร่วมกัน มีความสัมพันธ์กัน เอื้ออาทรกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน
- 2) องค์กร คือ กลุ่มคนที่มีการจัดระเบียบ มีวัตถุประสงค์ วิธีการดำเนินงาน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน
- 3) อาณาบริเวณ คือ พื้นที่สำหรับเป็นที่อยู่อาศัยและดำเนินกิจกรรมร่วมกันของสมาชิก
- 4) การบริหารจัดการชุมชน คือ การดำเนินการเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ชุมชนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น กลุ่มองค์กรต่างๆ ละแวกบ้าน หมู่บ้าน องค์กรบริหารส่วนตำบล เทศบาลระดับต่าง ๆ เป็นต้น
- 5) การจัดระเบียบสังคม คือ มีบรรทัดฐานทางสังคม สถาบันสังคมต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางให้สมาชิกปฏิบัติร่วมกัน
- 6) ระบบความสัมพันธ์ทางสังคม คือ ระเบียบแบบแผนของความสัมพันธ์กันระหว่างสมาชิกที่มีลักษณะเป็นหุ้นส่วนกัน เป็นกัลยาณมิตรและเป็นเครือข่ายซึ่งกันและกัน

7) ระบบการติดต่อสื่อสาร คือ มีการติดต่อสื่อสารระหว่างสมาชิกในชุมชนอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ ทำให้สมาชิกมีความรู้ความเข้าใจในข้อมูลข่าวสารและเชื่อมโยงประสานกันได้ง่าย

8) วัฒนธรรมชุมชน คือ การมีวิถีชีวิตร่วมกัน มีขนบธรรมเนียมประเพณีเป็นของชุมชน ซึ่งอาจจะมีหลากหลาย แต่สมาชิกของชุมชนยอมรับและดำเนินชีวิตร่วมกันได้อย่างมีความสุข

9) ทุนของชุมชน เป็นทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนและใช้ประโยชน์ร่วมกันในชุมชน ทั้งทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ป่าไม้ แหล่งน้ำ แหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น และทรัพยากรที่คนในชุมชนสร้างขึ้น เช่น ทุนทางเศรษฐกิจ ทุนทางสังคม ทุนทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาของชุมชน เป็นต้น

10) ผลประโยชน์ร่วมกัน เป็นผลของการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน ซึ่งต้องแบ่งปันผลประโยชน์ให้แก่สมาชิกอย่างเป็นธรรม หรือเท่าเทียมกัน เป็นที่พึงพอใจของสมาชิก ทำให้เห็นถึงความสำคัญของการชีวิตร่วมกันเป็นชุมชน (สนธยา พลศรี, 2550 : 68-69)

ผู้ศึกษาสรุปได้ว่า ชุมชนมีองค์ประกอบที่สำคัญได้แก่ คน องค์กรพื้นที่สำหรับเป็นที่อยู่อาศัยและดำเนินกิจกรรมร่วมกันของสมาชิกมีการบริหารจัดการชุมชน การจัดระเบียบสังคมระบบความสัมพันธ์ทางสังคมโดยเป็นเครือข่ายซึ่งกันและกัน มีระบบการติดต่อสื่อสาร และวัฒนธรรมชุมชน รวมถึงมีทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนและนำมาใช้ประโยชน์ร่วมกันในชุมชน

1.4 ประเภทของชุมชน

การแบ่งประเภทของชุมชนมีหลักเกณฑ์ที่ใช้เป็นแนวทางหลายหลักเกณฑ์ คือ การแบ่งตามขนาดของประชากร การแบ่งตามวิวัฒนาการเศรษฐกิจ การแบ่งตามลักษณะความสัมพันธ์ทางสังคมของคนในชุมชน การแบ่งตามระดับความรุนแรงของปัญหาและความสามารถของชุมชนในการร่วมกันแก้ไขปัญหาและการแบ่งตามระดับของการพัฒนา ดังนี้

1.4.1 การแบ่งตามขนาดของประชากร เป็นการแบ่งประเภทของชุมชนตามจำนวนของสมาชิกในชุมชน แบ่งออกเป็น 7 ประเภทจากขนาดของประชากรน้อยไปหาขนาดของประชากรมาก ดังนี้ (สนธยา พลศรี, 2547 : 28)

1) หมู่บ้านเล็ก (Hamlet) เป็นชุมชนที่มีจำนวนสมาชิกไม่เกิน 250 คน

- 2) หมู่บ้าน (Village) เป็นชุมชนที่มีจำนวนสมาชิกระหว่าง 250 – 1,000 คน
- 3) เมือง (Town) เป็นชุมชนที่มีจำนวนสมาชิกระหว่าง 1,000 - 5,000 คน
- 4) นครเล็ก (Small City) เป็นชุมชนที่มีจำนวนสมาชิกระหว่าง 5,000 - 25,000 คน
- 5) นครขนาดกลาง (Middle City) เป็นชุมชนที่มีจำนวนสมาชิกระหว่าง 25,000 -100,000 คน
- 6) นครขนาดใหญ่ (Metropolis) เป็นชุมชนที่มีจำนวนสมาชิกระหว่าง 100,000 -1,000,000 คน
- 7)มหานคร (Great Metropolis) เป็นชุมชนที่มีจำนวนสมาชิกมากกว่า 1,000,000 คน

ผู้ศึกษาสรุปได้ว่า เทศบาลเมืองคูคตเป็นนครขนาดกลางที่มีจำนวนสมาชิกในชุมชนอยู่ในระหว่าง 25,000 -100,000 คน (ประชากรในเขตเทศบาลเมืองคูคตทั้งสิ้น 29,478 คน จากสถิติประชากร ข้อมูลของสำนักทะเบียนท้องถิ่น เทศบาลเมืองคูคต ณ เดือนเมษายน 2561)

1.4.2 การแบ่งตามวิวัฒนาการเศรษฐกิจ เป็นการแบ่งชุมชนตามลักษณะเศรษฐกิจของชุมชน ตั้งแต่เศรษฐกิจที่เกิดขึ้นเป็นลำดับแรกสุดจนกระทั่งปัจจุบัน แบ่งออกได้เป็น 4 ประเภท ดังนี้

1) **ชุมชนล่าสัตว์และเก็บอาหารป่า** เป็นชุมชนลำดับแรกสุดของมนุษย์และสิ้นสุดเมื่อประมาณ 1 หมื่นปีที่ผ่านมา เป็นเวลายาวนานกว่า 1 ล้านปี มีลักษณะสำคัญคือมนุษย์ดำรงชีวิตด้วยการล่าสัตว์และเก็บพืชป่าที่มีอยู่ตามธรรมชาติเป็นอาหาร มีสมาชิกประมาณ 10 - 100 คน และเป็นเครือญาติเดียวกัน บริเวณที่อยู่อาศัยมักตั้งอยู่ใต้เพิงผา หรือในถ้ำที่ให้ความมั่นคงและปลอดภัยในระดับหนึ่ง การตั้งหลักแหล่งที่อยู่อาศัยเป็นแบบชั่วคราว ความเชื่อเป็นความเชื่อเกี่ยวกับศาสนาและไสยศาสตร์ ผูกพันกับอำนาจลึกลับในธรรมชาติที่เกี่ยวกับเรื่องอาหาร ความปลอดภัยของชีวิตกับความผาสุกร่วมกันของชุมชน ความสามารถในการสร้างเทคโนโลยีมีจำกัด

ทำให้ความเจริญก้าวหน้าทางวัตถุ มีน้อย เมื่อแหล่งที่อยู่อาศัยไม่มีสัตว์และพืชเป็นอาหารอีกต่อไป ก็จะย้ายชุมชนไปยังแหล่งอาหารที่อุดมสมบูรณ์แหล่งใหม่

2) *ชุมชนเกษตรกรรม* เป็นชุมชนที่เกิดขึ้น เมื่อประมาณ 1 หมื่นปีที่ผ่านมามนุษย์รู้จักพัฒนาเทคโนโลยีประเภทเครื่องมือเครื่องใช้ให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น รู้จักทำการเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ ทำให้ปริมาณอาหารเพิ่มมากขึ้น จนมีผลผลิตส่วนเกินที่สามารถเก็บสะสมไว้หรือนำไปแลกเปลี่ยนกัน การตั้งหลักแหล่งของชุมชนเป็นแบบถาวร ชีวิตความเป็นอยู่ผาสุก สมบูรณ์ขึ้น ความสัมพันธ์ทางสังคมเป็นแบบระบบเครือญาติ จำนวนสมาชิกเพิ่มมากขึ้น เกิดการขยายตัวของชุมชนเป็นหมู่บ้านหลายหมู่บ้านในละแวกใกล้เคียงกัน รู้จักจัดระเบียบการบริหารปกครองรักษาความปลอดภัยของชุมชน มีผู้นำชุมชน ซึ่งทุกคนยอมรับนับถือ ที่อาจจะไม่ใช่ญาติพี่น้องคุณแล ปกครอง หมู่บ้านบางแห่งเริ่มขยายเป็นชุมชนเมือง

3) *ชุมชนอุตสาหกรรม* เป็นชุมชนที่วิวัฒนาการจากชุมชนเกษตรกรรม อันเป็นผลจากการปฏิวัติอุตสาหกรรมในคริสต์ศตวรรษที่ 18 ของประเทศอังกฤษและประเทศในยุโรปตะวันตก แล้วแพร่กระจายไปทั่วโลก เป็นชุมชนที่มีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสูงและนำมาใช้แทนแรงงานคนและสัตว์ที่มีมาแต่เดิม มีระบบโรงงานอุตสาหกรรมที่แบ่งแยกหน้าที่กันอย่างชัดเจน ระหว่างนายทุน ฝ่ายจัดการและผู้ใช้แรงงาน ความสัมพันธ์ที่เป็นแบบระบบเครือญาติเปลี่ยนเป็นความสัมพันธ์แบบนายจ้างกับลูกจ้าง ไม่มีหนี้บุญคุณต่อกัน การจัดช่วงชั้นทางสังคมยึดถือรายได้และฐานะทางเศรษฐกิจ เป็นสำคัญ กิจกรรมส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับการผลิต การจำหน่าย การบริโภค การแสวงกำไรแทบทั้งสิ้น เกิดการขยายตัวของเมืองอย่างรวดเร็ว เพราะโรงงานอุตสาหกรรมมักตั้งอยู่ในเมืองหรือบริเวณที่อยู่ใกล้เคียง จูงใจให้ผู้คนเข้ามาตั้งถิ่นฐานและเกิดชุมชนขึ้น

4) *ชุมชนการค้าและบริการ* เป็นชุมชนต่อเนื่องจากชุมชนอุตสาหกรรม กล่าวคือ เมื่อระบบโรงงานอุตสาหกรรมสามารถผลิตสินค้าได้มาก ทำให้เกิดความต้องการวัตถุดิบและตลาดสำหรับจำหน่ายมากขึ้น จึงเกิดระบบธุรกิจการค้าและการผลิตที่มีความคล่องตัวในการซื้อขาย เช่น ระบบการเงินที่มีมาตรฐานในการเปรียบเทียบเดียวกัน ระบบสินเชื่อ ระบบธนาคาร การคมนาคมขนส่งสินค้าที่สะดวกรวดเร็ว มีเทคโนโลยีทางการสื่อสารที่ทันสมัยและมีเครือข่ายติดต่อกันอย่างกว้างขวาง ในรูปแบบไปรษณีย์โทรเลข โทรศัพท์ โทรสาร คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต

เป็นต้น ทำให้เกิดการจัดองค์การทางธุรกิจขนาดใหญ่ในรูปของบริษัท ห้างร้าน ห้างสรรพสินค้าต่าง ๆ และขยายกิจการออกไปยังชุมชนอื่น ๆ ที่เรียกว่าบรรษัท ผู้ซื้อ ผู้ขาย และผู้บริโภค สามารถติดต่อผ่านระบบการสื่อสารและชำระเงินผ่านระบบธนาคารได้ โดยไม่ต้องติดต่อกันโดยตรง

ผู้ศึกษาสรุปได้ว่า เทศบาลเมืองคูคตเป็นชุมชนลักษณะชุมชนการค้าและบริการ เนื่องจากพื้นที่ในเขตเทศบาลเมืองคูคตเป็นพื้นที่ที่มีอาณาเขตเชื่อมต่อกับเขตเมือง มีการคมนาคมขนส่งที่สะดวกและคล่องตัวมากขึ้น ทำให้เกิดการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว มีห้างร้าน ห้างสรรพสินค้าและศูนย์การค้าขนาดใหญ่และมีศูนย์กลางการค้าส่งผักและผลไม้ขนาดใหญ่ ได้แก่ ตลาดสี่มุมเมือง คนในชุมชนมีการใช้เทคโนโลยีในการจำหน่ายสินค้า มีระบบการขนส่งสินค้าที่สะดวกและเข้าถึงผู้บริโภคได้มากขึ้น

1.4.3 การแบ่งตามลักษณะความสัมพันธ์ของสมาชิกในชุมชน เป็นการแบ่งที่นักสังคมวิทยานิยามกันมาก โดยแบ่งชุมชนออกเป็น 3 ประเภท คือ ชุมชนชนบท ชุมชนเมือง และชุมชนชานเมือง ดังนี้

1) ชุมชนชนบท เป็นชุมชนที่มีลักษณะดังต่อไปนี้

(1) **ลักษณะด้านประชากร** มีความหนาแน่นของประชากรต่อพื้นที่น้อย อายุเฉลี่ยของประชากรไม่ยืนยาว อัตราส่วนทางเพศ เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย อัตราการเกิดของประชากรสูง การเพิ่มของประชากรเป็นการเพิ่มโดยการเกิดมากกว่าสาเหตุอื่น ๆ ภาวะเจริญพันธุ์ยืนยาว อัตราส่วนพึ่งพิงสูง ส่วนใหญ่มีเชื้อชาติหรือเผ่าพันธุ์เดียวกัน มีการย้ายถิ่นสูง คุณภาพชีวิตของประชากรยังไม่เพียงพอ

(2) **ลักษณะด้านนิเวศวิทยา** ประกอบด้วยสิ่งแวดล้อมธรรมชาติต่าง ๆ ที่มีความสมดุลของระบบนิเวศ มลพิษมีน้อย มีอาณาบริเวณหรือพื้นที่แบบกว้างขวาง ขาดการจัดระเบียบด้านกายภาพของชุมชน มีที่ดินสาธารณประโยชน์มาก การตั้งบ้านเรือนเป็นแบบกลุ่มเล็ก ๆ กระจายไปตามเรือกสวนไร่นาและขนานไปกับเส้นทางคมนาคม รูปแบบของอาคารบ้านเรือนและสิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ เป็นแบบง่าย ๆ ในลักษณะของแนวราบมากกว่าแนวตั้ง ไม่มีอาคารขนาดใหญ่หรือสูงหลายชั้น

(3) **ลักษณะด้านเศรษฐกิจ** คนในชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมหรือที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกรรมซึ่งต้องอาศัยธรรมชาติมาก การผลิตเน้นการผลิตเพื่อ

การยังชีพ ที่เหลือจึงเป็นสินค้า โดยครอบครัวเป็นหน่วยเศรษฐกิจที่สำคัญทั้งการผลิตและการบริโภค ช่วงเวลาในการผลิตจะเป็นไปตามฤดูกาล แรงงานส่วนใหญ่เป็นแรงงานประเภทไร้ฝีมือ สถาบันการเงินในชุมชนมีน้อย ขาดแหล่งเงินทุน ไม่นำเทคโนโลยีทันสมัยมาใช้มากนัก การเพิ่มผลผลิตมีน้อย จึงมีรายได้น้อย ขาดเงินออม มีภาวะหนี้สินมาก การลงทุนน้อย ประชากรมีความยากจนอยู่ทั่วไป การเคลื่อนย้ายแรงงานไปสู่เมืองสูง ถูกบุงกรุกโดยชุมชนเมือง ซึ่งมีสภาพเศรษฐกิจเหนือกว่า

(4) ลักษณะด้านสังคมและวัฒนธรรม มีโครงสร้างทางสังคมไม่ซับซ้อน ครอบครัวมีสมาชิกมากแบบครอบครัวขยาย มีความแตกต่างทางสังคม ช่วงชั้นทางสังคมและการเลื่อนชั้นทางสังคมน้อย สมาชิกมีความคล้ายคลึงทางสังคมและวัฒนธรรมกันมาก ความสัมพันธ์ทางสังคมเป็นแบบปฐมภูมิ คือเป็นแบบส่วนตัวไม่เป็นทางการ รักและผูกพันกับชุมชนของตนเองมาก อนุรักษ์นิยม ท้องถิ่นนิยมสูง ขาดโอกาสทางการศึกษา ศรัทธาศาสนามาก ระบบความคิดความเชื่อไม่เป็นวิทยาศาสตร์ เชื่อในสิ่งที่มีอิทธิพลเหนือธรรมชาติ เช่น สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ไสยศาสตร์ โชคลาง เป็นต้น วิสัยทัศน์ไม่กว้างไกล ผูกพันอยู่กับความจริงง่ายๆ ภายในชุมชนของตน ขาดการวางแผนชีวิตและการวางแผนครอบครัวที่เหมาะสม การบริการสาธารณะเพื่ออำนวยความสะดวกในชีวิตประจำวันมีน้อย วิถีชีวิตเป็นแบบเรียบง่าย ไม่ค่อยกระตือรือร้น ค่อนข้างเฉื่อยชา การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมเกิดขึ้นได้ยากและต้องใช้เวลายาวนาน

2) ชุมชนเมือง เป็นชุมชนที่มีลักษณะตรงกันข้ามกับชุมชนชนบท ที่กล่าวมาแล้ว ซึ่งสรุปได้ดังนี้

(1) ลักษณะด้านประชากร มีความหนาแน่นของประชากรต่อพื้นที่มาก อายุเฉลี่ยของประชากรยืนยาวกว่าชาวชนบท อัตราการเกิดของประชากรต่ำ แต่อัตราการเพิ่มของประชากรสูง เนื่องจากการย้ายถิ่นจากชนบทเข้าสู่เมืองมาก ภาวะเจริญพันธุ์สั้น เพราะแต่งงานช้า เนื่องจากความจำเป็นในการดำรงชีวิต อัตราส่วนพึ่งพิงของประชากรน้อย มีความแตกต่างกันในด้านเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์มาก มีคุณภาพส่วนบุคคลและคุณภาพชีวิตดีกว่าชาวชนบท

(2) ลักษณะด้านนิเวศวิทยา มีสิ่งแวดล้อมส่วนใหญ่เป็นสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น ขาดความสมดุลในระบบนิเวศ มีพืชต่างๆมาก แหล่งท่องเที่ยวและพักผ่อนหย่อนใจเป็นแหล่งที่มนุษย์สร้างขึ้นมากกว่าแหล่งธรรมชาติ มีพื้นที่ใช้ประโยชน์ทั้งส่วนบุคคลและ

สาธารณประโยชน์น้อย มีการจัดระเบียบทางกายภาพของชุมชน เช่น ผังเมือง เป็นต้น การตั้งบ้านเรือนที่อยู่อาศัยแออัดและเป็นแนวตั้ง อาคารมีขนาดใหญ่และสูงหลายชั้น การขยายตัวของชุมชนในด้านพื้นที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว

(3) *ลักษณะด้านเศรษฐกิจ* คนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพอุตสาหกรรม การค้า และบริการ การผลิตเพื่อธุรกิจการค้ามากกว่าบริโภคเอง ระบบแรงงานและระบบธุรกิจการค้า จึงมีความสำคัญมากกว่าระบบครอบครัวในชนบท การประกอบอาชีพทำได้ตลอดเวลา ไม่ต้องรอฤดูกาล แรงงานมีฝีมือมากกว่าชนบท มีสถาบันการเงิน แหล่งทุนและการลงทุนมาก นำเทคโนโลยีทันสมัยมาใช้ในการผลิต มีการแบ่งงานกันทำมาก มีอาชีพให้เลือกมากมายได้และฐานะทางเศรษฐกิจดีกว่าชนบท

(4) *ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรม* มีโครงสร้างทางสังคมที่ซับซ้อน มีองค์การและสถาบันทางสังคมมาก การควบคุมทางสังคมใช้การควบคุมโดยกฎหมายเป็นหลัก ครอบครัวเป็นแบบครอบครัวหน่วยกลางหรือครอบครัวเดี่ยวมากกว่าครอบครัวขยาย หรือครอบครัวขนาดใหญ่ มีความแตกต่างทางสังคมและวัฒนธรรมมาก รักและผูกพันกับชุมชนน้อย ขาดเอกลักษณ์ของชุมชน มีระดับการศึกษาสูง ระบบความคิดความเชื่อเป็นแบบวิทยาศาสตร์ มีวิถีชีวิตที่ซับซ้อนวุ่นวาย ต้องมีการวางแผนชีวิตและครอบครัวที่ดี การใช้ชีวิตต้องรีบเร่งแข่งขันกับผู้อื่น ความสัมพันธ์ทางสังคมเป็นแบบ τυδικฎุมิ คือ ความสัมพันธ์อย่างเป็นทางการตามสถานภาพและบทบาทของตนไม่ใช่แบบส่วนตัว การดำรงชีวิตสะดวกสบาย เพราะมีสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการสาธารณะมาก มีกลุ่มและองค์กรทั้งกลุ่มจัดตั้ง และกลุ่มที่รวมตัวกันเองของสมาชิกมาก กลุ่มและองค์กรดังกล่าวมีกิจกรรมสม่ำเสมอมีส่วนร่วมในกิจกรรมบางอย่างมาก เช่น กิจกรรมทางการเมือง การเรียกร้องสิทธิเสรีภาพ สิทธิมนุษยชน การคุ้มครองผลประโยชน์ของคนในชุมชน เป็นต้น สมาชิกในชุมชนมีบุคลิกภาพทันสมัย ยอมรับการเปลี่ยนแปลง จึงทำให้การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของสังคมเมืองเกิดขึ้นได้ง่ายและรวดเร็ว

ในปัจจุบันชุมชนชนบทมีลักษณะใกล้เคียงกับชุมชนเมืองมากและมีแนวโน้มจะมากยิ่งขึ้น เพราะชนบทมีความเจริญก้าวหน้าในการคมนาคมสื่อสารมากขึ้น มีการ

ติดต่อกับชุมชนเมืองมากยิ่งขึ้น จึงเกิดการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมจากเมืองไปสู่ชนบทมากยิ่งขึ้น วิถีชีวิตของชาวชนบทจึงเปลี่ยนแปลงไปเป็นวิถีชีวิตแบบชาวเมืองโดยไม่รู้ตัว

3) **ชุมชนชานเมือง** เป็นชุมชนที่มีลักษณะผสมผสานระหว่างชุมชนชนบทกับชุมชนเมือง หรือกำลังเปลี่ยนแปลงเป็นชุมชนเมือง แต่ยังไม่เติบโตเป็นเมืองอย่างสมบูรณ์ ลักษณะด้านประชากร ลักษณะด้านนิเวศวิทยา ลักษณะด้านเศรษฐกิจและลักษณะด้านสังคม วัฒนธรรมบางอย่างยังคงเป็นแบบชุมชนชนบท แต่บางอย่างเปลี่ยนเป็นชุมชนเมืองไปแล้ว เช่น อาศัยอยู่ในชนบทมีความผูกพันกับครอบครัวและเครือญาติสูงแต่ไปประกอบอาชีพในเมือง ทำให้ต้องเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพและวิถีชีวิตบางอย่างเป็นแบบชุมชนเมือง เป็นต้น ชุมชนชานเมืองมักจะตั้งอยู่รอบนอกของเมืองและเป็นชุมชนที่เชื่อมโยงระหว่างเมืองกับชนบท อันเป็นผลมาจากการเจริญเติบโตและขยายตัวของเมืองนั่นเอง

ผู้ศึกษาสรุปได้ว่า พื้นที่ในเขตเทศบาลเมืองคูคตมีลักษณะเป็นรูปแบบชุมชนชานเมือง ซึ่งมีลักษณะผสมผสานระหว่างชุมชนชนบทกับชุมชนเมือง ซึ่งมีพื้นที่อยู่แนวรอยต่อระหว่างจังหวัดปทุมธานีกับกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีการเติบโตทางเศรษฐกิจมากขึ้นแต่ยังไม่เท่าชุมชนที่มีลักษณะเป็นชุมชนเมือง วิถีชีวิตของประชากรเป็นแบบพึ่งพาอาศัย มีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างคนในชุมชนในครอบครัว และระหว่างชุมชน โดยมีหน่วยงานเทศบาลเป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมเพื่อให้ประชาชนในชุมชน ได้เข้ามาร่วมประกอบกิจกรรม โครงการต่าง ๆ ซึ่งคนในชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับราชการและค้าขาย การคมนาคมขนส่งและการจราจรยังไม่หนาแน่นเท่าในเขตชุมชนเมือง

1.4.4 การแบ่งตามระดับความรุนแรงของปัญหาและความสามารถของชุมชนในการร่วมกันแก้ไขปัญหา ผลจากการศึกษาวิเคราะห์ชุมชนไทย พบว่า ชุมชนมี 4 ประเภท ดังนี้ (สำนักส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน, 2547 : 12-17)

1) **ชุมชนอ่อนแอและขาดพลัง** เป็นชุมชนที่อยู่ในวัฏจักรปัญหา 4 ประการ คือมีภาวะหนี้สินสูง การผลิตของชุมชนได้รับผลตอบแทนต่ำและไม่แน่นอน การแปรรูปเพื่อเพิ่มผลผลิตโดยการจัดการร่วมกันของคนในชุมชนทำได้ยาก เพราะไม่มีเงินทุนเพียงพอและไม่มีความสามารถในการประกอบการที่จะแข่งขันกับนายทุนได้ ต้องไปเป็นแรงงานรับจ้างนอกชุมชนเพื่อเพิ่มรายได้ เมื่อเกิดภาวะวิกฤติเศรษฐกิจก็อาจจะถูกเลิกจ้าง ลดค่าแรง ตกลงและว่างงาน

คนในชุมชนจะแก้ปัญหาด้วยการเพิ่มผลผลิตเพื่อขาย ที่ต้องใช้ปัจจัยการผลิตที่ต้นทุนสูง ในขณะที่การบริโภคของคนในชุมชนเป็นไปตามกระแสบริโภคนิยม ทำให้ถูกรอบงำทางวัฒนธรรมเป็นแบบวัตถุนิยมและฟุ่มเฟือยเกินความจำเป็น ยิ่งทำให้ภาวะหนี้สินเพิ่มพูนมากยิ่งขึ้น ขาดความเชื่อมั่นในศักยภาพบุคคลและชุมชน ที่จะแก้ไขปัญหาด้วยการพึ่งพาตนเองและพึ่งพาซึ่งกันและกัน ในชุมชน แต่ถูกรอบงำทางความคิดให้เชื่อในศักยภาพของความรู้และทรัพยากรนอกชุมชน กลายเป็นชุมชนที่อ่อนแอและขาดพลัง เพราะทุนทางสังคมที่เคยมีอยู่ถูกทำลาย ชุมชนไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง ต้องพึ่งพาภายนอกในรูปแบบต่างๆ

2) *ชุมชนพึ่งตนเอง* เป็นชุมชนที่เคยผ่านวิกฤตต่างๆ ที่ค่อนข้างรุนแรง และแก้ไขปัญหาแบบหันหลังกลับ เพราะพบว่าถ้าหากยังคงใช้วิธีการแบบเดิมก็คงหาทางออกให้กับชีวิตไม่ได้ จึงแก้ไขปัญหาโดยการระดมภูมิปัญญาของคนในชุมชน ค้นหาองค์ความรู้ในการดำรงชีวิตของคนรุ่นก่อน ค้นหาทรัพยากรและทุนทางสังคมที่ยังคงเหลืออยู่ในชุมชนมาเป็นทุนเริ่มต้นในการร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ร่วมกันเสริมสร้างสิ่งดี ๆ ในอดีตให้กลับมาสมบูรณ์ดังเดิม ร่วมกันเรียนรู้ถึงความหมายของการดำรงชีวิตอย่างพอเพียงและยั่งยืน ซึ่งเน้นความสุขทางใจ ความพอเพียงและทางสายกลางในการดำรงชีวิตมากกว่าความมั่งคั่งทางวัตถุตามแนวคิดแบบทุนนิยม แนวปฏิบัติของชุมชนเป็นแบบเรียบง่าย เน้นการพึ่งตนเองในชุมชน เป็นลักษณะของกลุ่มและเครือข่ายกลุ่ม ที่ใช้วัฒนธรรมมาจัดการให้เกิดการเกื้อกูลกันระหว่างกิจกรรมต่าง ๆ ที่แต่ละกลุ่มดำเนินการ เป็นชุมชนที่มุ่งเน้นการใช้ทุนและศักยภาพของชุมชนในการแก้ไขปัญหามากกว่าการพึ่งพาจากภายนอก

3) *ชุมชนเริ่มฟื้นตัว* เป็นชุมชนที่เคยเกิดปัญหาแบบชุมชนอ่อนแอและขาดพลัง แต่สมาชิกในชุมชนไม่ยอมตกอยู่ในวังวนหรือวัฏจักรของปัญหา สมาชิกทุกคนเกิดความตระหนักถึงความจำเป็นที่ต้องช่วยกันแก้ไขปัญหาด้วยตนเองให้มากที่สุด โดยมีเป้าหมายเพื่อการฟื้นตัว และความเข้มแข็งของชุมชน ด้วยการสร้างจิตสำนึกรักชุมชน การพยายามให้ทุนด้านต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชน เช่น ผู้รู้ ภูมิปัญญา เงินออมเป็นทุนเริ่มต้นในการแก้ปัญหาร่วมกันของชุมชน ผนวกเข้ากับเงินงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลอย่างชาวนฉลาด เช่น เงินกองทุนหมู่บ้าน งบกระตุ้นเศรษฐกิจ งบประมาณขององค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น พลังสำคัญของชุมชนประเภทนี้ จึงเป็นความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับองค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งเป็นการประสานกันระหว่างความเข้มแข็งภายในชุมชนกับการสนับสนุนจากภายนอกชุมชนอีกด้วย

4) *ชุมชนโลกาภิวัตน์* เป็นชุมชนที่ค่อนข้างมีความสามารถและประสบการณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจตามแนวทางทุนนิยมมานาน สมาชิกมีโอกาสเข้าถึงแหล่งความรู้และเทคโนโลยีใหม่ ๆ ค่อนข้างมีความพร้อมที่จะเข้าสู่ระบบการค้าแบบเสรีทั้งในประเทศและต่างประเทศ ด้วยการส่งเสริมจากภาครัฐและเอกชน มีการผลิตสินค้าภาคการเกษตรและนอกภาคเกษตร ที่เน้นเอกลักษณ์และความเป็นท้องถิ่นที่มีรูปแบบสอดคล้องกับรสนิยมและความต้องการของลูกค้าต่างประเทศ สินค้ามีคุณภาพตามมาตรฐานสากล มีความพร้อมที่จะรับการส่งเสริมจากภาครัฐ เช่น ธุรกิจชุมชน วิสาหกิจชุมชนของรัฐบาล ที่มุ่งผลักดันภูมิปัญญาไทยสู่สากล

ผู้ศึกษาสรุปได้ว่า ชุมชนในเขตเทศบาลเมืองคูคตเป็นชุมชนลักษณะชุมชนเริ่มฟื้นตัวที่เคยประสบปัญหาในด้านการจัดการชุมชน ซึ่งปัจจุบันชุมชนมีการรวมตัว เพื่อสร้างความเข้มแข็งในชุมชน โดยการรวมกลุ่มเพื่อการพัฒนาในด้านต่าง ๆ เช่น การจัดตั้งและพัฒนากลุ่มสตรี การกระตุ้นเศรษฐกิจในชุมชนด้วยการจัดการฝึกอบรมอาชีพ เพื่อให้เกิดการต่อยอดในการสร้างงาน สร้างรายได้ โดยเทศบาลได้จัดหาอุปกรณ์และวิทยากรเข้ามาฝึกอบรมให้ความรู้ ทำให้เกิดการประสานงานระหว่างภาครัฐและประชาชน การสมัครเข้ามาร่วมเป็นอาสาสมัครสาธารณสุข อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเพิ่มมากขึ้น เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการดูแลกันเองในชุมชน โดยมีงบประมาณจากภาครัฐเข้ามาสนับสนุนให้เกิดการขับเคลื่อน โครงการให้สามารถดำเนินโครงการได้อย่างยั่งยืน

1.4.5 การแบ่งตามระดับของการพัฒนา เป็นการแบ่งโดยพิจารณาจากความมากน้อยในการพัฒนาของชุมชนเป็นสำคัญ ซึ่งอาจแบ่งได้เป็น 5 ประเภทดังนี้ (สนธยา พลศรี, 2547 : 34-35)

1) *ชุมชนด้อยพัฒนา* เป็นชุมชนที่สมาชิกยังไม่มีความพร้อมในการพัฒนา ค้อยการศึกษา ล้าหลังในทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เชื้อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่อยู่นอกเหนือปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ ขาดจิตสำนึกร่วมกันของชุมชน ต่างคนต่างอยู่ ไม่มีการเรียนรู้ร่วมกัน ขาดความสามัคคีและการโต้ตอบกันทางสังคม มุ่งผลประโยชน์ของตนเป็นใหญ่ การพัฒนาชุมชนแบบนี้ต้องใช้บุคลากร ทรัพยากร เทคนิควิธีการและระยะเวลา

2) *ชุมชนพร้อมพัฒนา* เป็นชุมชนที่สมาชิกมีความพร้อมในพื้นฐานของการพัฒนา เช่น มีการศึกษาสูงขึ้น มีการเรียนรู้ร่วมกัน ขอมรับในวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เชื่อในเหตุผล มีความสัมพันธ์ทางสังคมและการโต้ตอบกันทางสังคม มีผู้นำ มีกลุ่มและองค์กรเพื่อทำกิจกรรมร่วมกัน มีจิตสำนึกชุมชนที่มุ่งผลประโยชน์ส่วนรวมก่อนส่วนตน เป็นต้น ชุมชนแบบนี้จัดเป็นชุมชนที่มีความพร้อมจะพัฒนา สามารถดำเนินการพัฒนาได้ง่ายและรวดเร็ว

3) *ชุมชนกำลังพัฒนา* เป็นชุมชนที่สมาชิกร่วมมือร่วมใจนี้กำลังกันเพื่อปรับปรุงเปลี่ยนแปลง พัฒนาชุมชนของตน โดยบุคคล กลุ่มองค์กรในชุมชน และนอกชุมชน ทั้งประชาชนภาคเอกชนและภาครัฐบาล ให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ร่วมกัน ด้วยเทคนิควิธีการและกระบวนการพัฒนาที่เหมาะสมกับชุมชน แต่อาจจะประสบปัญหาและอุปสรรคบางประการ จึงยังไม่ประสบความสำเร็จ ต้องปรับเปลี่ยนวิธีการพัฒนาและใช้ระยะเวลาอีกระยะหนึ่ง

4) *ชุมชนเร่งรัดพัฒนา* เป็นชุมชนที่พัฒนาต่อเนื่องจากชุมชนกำลังพัฒนา โดยผู้เกี่ยวข้องกับการพัฒนาได้ร่วมกันสรุปบทเรียนของการพัฒนา ปรับเปลี่ยนวิธีการพัฒนาจนได้แนวทางการพัฒนาที่เหมาะสม จึงระดมการพัฒนากันอย่างเต็มที่

5) *ชุมชนพัฒนา* เป็นชุมชนที่บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ สามารถพัฒนาชุมชนได้ด้วยศักยภาพของชุมชนเอง เป็นชุมชนเข้มแข็งและยั่งยืน คือไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม พึ่งตนเองได้ มีกระบวนการสืบทอดการพัฒนาจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่งอย่างเหมาะสมและสม่ำเสมอ

ผู้ศึกษาสรุปได้ว่า ชุมชนในเขตเทศบาลเมืองคูคตเป็นชุมชนกำลังพัฒนา ซึ่งชุมชนได้มีเป้าหมายร่วมกันที่จะพัฒนาชุมชน โดยชุมชนได้มีการเสนอโครงการเพื่อการพัฒนาในการของบประมาณจากเทศบาลในการสร้างสาธารณูปโภคต่างๆ ในชุมชนและด้วยจำนวนชุมชนที่เพิ่มขึ้นประกอบกับงบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัด จึงต้องมีการลำดับความสำคัญเร่งด่วนในการสนับสนุนโครงการของชุมชน จึงทำให้บางโครงการยังไม่ประสบความสำเร็จ ต้องปรับเปลี่ยนวิธีการพัฒนาและใช้ระยะเวลา

1.4.6 การแบ่งตามหน่วยการปกครอง

- 1) การปกครองส่วนกลาง แบ่งชุมชนตามหน่วยการปกครองออกเป็น กรม กระทรวง ภาค เป็นต้น
- 2) การปกครองส่วนภูมิภาค แบ่งชุมชนตามขนาด ความเจริญก้าวหน้า และรูปแบบของการบริหารเป็น หมู่บ้าน ตำบล อำเภอและจังหวัด
- 3) การปกครองส่วนท้องถิ่น แบ่งชุมชนออกเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลตำบล เทศบาลเมือง เทศบาลนคร เมืองพัทยาและ กรุงเทพมหานคร ซึ่งจะแบ่งออกเป็นชุมชนย่อย ๆ อีก เช่น ชุมชนต่าง ๆ และเขตต่าง ๆ (สนธยา พลศรี, 2550 : 63-92)

ผู้ศึกษาสรุปได้ว่า เทศบาลเมืองคูคตเป็นการปกครองส่วนท้องถิ่น ในระดับเทศบาลเมือง โดยชุมชนในความรับผิดชอบในเขตเทศบาลเมืองคูคตมีจำนวนทั้งสิ้น 31 ชุมชน โดยแต่ละชุมชนมีประธานคณะกรรมการชุมชนและคณะกรรมการชุมชน จำนวน 9 คน เพื่อให้การบริหารงานของของชุมชนในเขตเทศบาลเมืองคูคตมีประสิทธิภาพ โดยสนับสนุนให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการรับผิดชอบและพัฒนาชุมชนของตนเองร่วมกับหน่วยงานของรัฐ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน โดยการสร้างจิตสำนึกและปลูกฝังให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมร่วมกัน

1.5 ความหมายของการพัฒนา

การพัฒนา (Development) พจนานุกรมไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 ได้แปลคำว่า การ หมายถึง งาน สิ่งหรือเรื่องที่ทำ แปลคำว่า พัฒนา หมายถึง ทำให้เจริญ ดังนั้น การพัฒนา จึงหมายถึง การทำให้เจริญ ซึ่งอาจจะอธิบายความหมายแบบกว้างๆ ได้ว่า การพัฒนา คือ การเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น (สุมิตร สุวรรณ, 2554 : 35)

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2549) ได้สรุปความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาไว้ 3 ประการ คือ

ประการที่ 1 การพัฒนา คือ การเปลี่ยนแปลงตามแผนหรือการเปลี่ยนแปลงที่มีการกำหนดทิศทาง นั่นคือ การพัฒนามิได้เป็นเรื่องธรรมชาติ หากเป็นความพยายามของมนุษย์

พยายามที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้น โดยกำหนดทิศทางหรือรายละเอียดเอาไว้ล่วงหน้าว่าจะพัฒนาอะไร พัฒนาอย่างไร ใครจะเป็นผู้พัฒนาและถูกพัฒนา

ประการที่ 2 เป้าหมายสุดยอดของการพัฒนาอยู่ที่ คน คนเป็นทั้งผู้ถูกพัฒนา และรับผลของการพัฒนา มองคนเป็นกลุ่มหรืออยู่ในกลุ่ม ดังนั้นการพัฒนาจึงรวมถึงการพัฒนา ด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมวัฒนธรรม

ประการที่ 3 เป้าหมายของการพัฒนาคน กลุ่มคนหรือสังคม คือ ความอยู่ดีกินดี ด้านต่างๆ หรือสภาพสังคมที่ดี ซึ่งรวมถึงสภาพเศรษฐกิจและการเมืองด้วย

ความหมายและแนวคิดในการพัฒนานี้ สัญญา สัญญาวิวัฒน์ บอกว่า ครอบคลุมไปถึงแนวคิดการพัฒนาสังคมด้วย เช่น ทฤษฎีการพัฒนาสังคมของดักลาส เอนสมิงเกอร์ (Dougals Enisminger) ที่มีเนื้อหาสาระสรุปได้ว่า เป้าหมายของการพัฒนาชาติ คือ การพัฒนาคน และการพัฒนาสถาบัน การพัฒนาคน คือ การทำให้เขาพึ่งตนเองได้อย่างนับถือตนเอง ในการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม ผู้มีส่วนร่วมจะต้องมีความรับผิดชอบในการแก้ปัญหาด้วยตนเอง มีความเชื่อและสนองความต้องการจำเป็นของเขาได้ นอกจากนั้นแนวคิดการพัฒนาสังคมของตะวันตก เช่น ทฤษฎีสถิติภาพการพัฒนาและการแพร่กระจาย (Development Potential Diffusion Theory) ยังได้ชี้ให้เห็นว่า สถิติภาพการพัฒนาจะเกิดขึ้นได้โดยมีปัจจัย 6 ตัวเป็นเหตุ ดังนี้

1) ทรัพยากรธรรมชาติ หมายถึง สิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติ ไม่ใช่สิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น ดิน น้ำ ป่า แร่ธาตุ น้ำมัน ก๊าซ ทองคำ เพชร ทองคำ เป็นต้น สามารถจะนำไปใช้จ่ายยกระดับคุณภาพชีวิตให้สูงขึ้นได้ ซึ่งหากมีทรัพยากรธรรมชาติที่มีค่าจำนวนมากก็จะยิ่งทำให้ระดับการพัฒนาสูงขึ้น

2) ทรัพยากรมนุษย์ หมายถึง กลุ่มคนในวัยแรงงาน หากมีคนในวัยแรงงานมากเท่าใด ก็จะยิ่งทำให้ระดับการพัฒนาสูงมากขึ้น คือคนในวัยแรงงานมีกำลังแรงงานที่สามารถใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อคุณภาพชีวิตได้ เช่น เพิ่มการศึกษา ทำให้สุขภาพอนามัยแข็งแรง จิตใจมั่นคง เข้มแข็ง ทำให้เกิดการพัฒนาได้

3) องค์การสังคม หมายถึง กลุ่มคนประเภทต่างๆ เช่น กลุ่มอาชีพ สหกรณ์ คณะกรรมการซึ่งทำให้เกิดพลังในการทำงานได้ใหญ่ขึ้นและมากขึ้น เพราะได้ร่วมคิด ร่วมพิจารณา มีความรอบคอบ ไม่บกพร่องหรือบกพร่องน้อย ทำให้เกิดการพัฒนาได้

4) ภาวะผู้นำ หมายถึง จำนวนคนที่เป็นผู้นำ เช่น ผู้นำทางการเมือง ผู้นำทางการศึกษา ผู้นำทางเศรษฐกิจ ผู้นำกลุ่มชาวไร่ ชาวนา เป็นต้น ซึ่งหากได้ผู้นำที่มีคุณภาพหรือมีบารมี ก็จะทำให้คนมารวมตัวกันทำงานได้เป็นจำนวนมาก สามารถทำงานใหญ่หรืองานปริมาณมากได้ รวมทั้งทำงานอย่างทุ่มเท จึงเกิดผลดีต่อการพัฒนา

5) การติดต่อสื่อสาร หมายถึง การติดต่อระหว่างชุมชน ระหว่างเมืองหรือระหว่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศที่ด้อยพัฒนาจะได้ประโยชน์ เพราะทำให้เกิดการถ่ายทอด เรียนรู้ รับเอาความรู้ ความชำนาญ สินค้า เทคโนโลยี จากสังคมที่เจริญมาใช้หรือผลิตเครื่องมือเครื่องใช้

6) การฝึกอบรม หมายถึง การได้รับการศึกษาของประชาชน โดยเฉพาะการศึกษา ที่เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต เช่น การฝึกอาชีพ การสาธารณสุข การตลาด การช่าง เพราะทำให้ความรู้ ความชำนาญด้านต่างๆ ทำให้เกิดการพัฒนารุ่งขึ้น (สุมิตร สุวรรณ, 2554 : 37-39)

ผู้ศึกษาสรุปได้ว่า การพัฒนาหมายถึงการทำให้ดีขึ้นหรือเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น โดยเมื่อพื้นที่ที่มีการพัฒนาจะทำให้ประชาชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี และมีความเจริญมากขึ้น ซึ่งการพัฒนาจะเกิดจากการมีส่วนร่วม โดยผู้มีส่วนร่วมจะมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการแก้ไขปัญหา ความต้องการ มีความเชื่อและสามารถสนองตอบต่อความต้องการด้วยตนเอง

1.6 ความหมายของการพัฒนาชุมชน

การพัฒนาชุมชนได้มีกำเนิดขึ้นและเป็นที่ยอมรับกันมานานแล้ว และจากการที่การพัฒนาชุมชนได้ถูกนำมาใช้และได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลาย จึงได้มีการตั้งหน่วยงานและนักวิชาการได้ให้ความหมายของการพัฒนาชุมชน ที่ประชุมสัมมนาของผู้เชี่ยวชาญ เรื่องการบริหารและการปกครองประเทศในทวีปแอฟริกา ณ มหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ ประเทศอังกฤษ ได้ให้ความหมายของการพัฒนาชุมชนเป็นครั้งแรก เมื่อปี ค.ศ.1948 ไว้ว่า การพัฒนาชุมชนเป็นกระบวนการที่มุ่งส่งเสริมความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น โดยอาศัยความ

ร่วมมืออย่างจริงจังของประชาชน เกิดจากความคิดริเริ่มของประชาชน ถ้าหากประชาชนไม่เกิดความคิดริเริ่มก็ใช้เทคนิควิธีการกระตุ้นให้เกิดความคิดริเริ่มขึ้น เพื่อให้ได้รับความร่วมมือจากประชาชนด้วยความกระตือรือร้นอย่างแท้จริง (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2526 : 10 อ้างถึงใน <http://www.epub.rbru.ac.th/pdf-uploads/thesis-158-file07-2016-10-19-12-45-00.pdf>)

องค์การสหประชาชาติ (UN, 1955 : 6 อ้างถึงใน <http://www.epub.rbru.ac.th/pdf-uploads/thesis-158-file07-2016-10-19-12-45-00.pdf>) ให้ความหมายว่า การพัฒนาชุมชนเป็นกระบวนการ รวมกำลังระหว่างประชาชนในชุมชนกับเจ้าหน้าที่ของรัฐบาล เพื่อปรับปรุงสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของชุมชนนั้น ๆ ให้เจริญยิ่งขึ้นและผสมผสานเข้าเป็นชีวิตของชาติ ทำให้ประชาชน สามารถอุทิศตนเพื่อความก้าวหน้าของประเทศชาติได้อย่างเต็มที่

กรมการพัฒนาชุมชน (2527 : 1 อ้างถึงใน <http://www.epub.rbru.ac.th/pdf-uploads/thesis-158-file07-2016-10-19-12-45-00.pdf>) ได้ให้ความหมายว่า การพัฒนาชุมชน คือ การพัฒนาความรู้ ความสามารถของประชาชน เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นในการช่วยตนเอง เพื่อนบ้านและชุมชนให้มีมาตรฐานความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยการร่วมมือระหว่างประชาชนกับรัฐบาล เป็นวิธีการที่นำเอาบริการของรัฐบาลผนวกเข้ากับความต้องการของประชาชน เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้น

พัฒน์ บุญรัตนพันธุ์ (2517 : 1 อ้างถึงใน <http://www.epub.rbru.ac.th/pdf-uploads/thesis-158-file07-2016-10-19-12-45-00.pdf>) ได้ให้ทรรศนะเกี่ยวกับความหมายของการพัฒนาชุมชนไว้ว่า เป็นขบวนการอย่างใดอย่างหนึ่งที่รัฐบาลนำมาใช้เพื่อเป็นการกระตุ้นเตือน ชี้แนะและส่งเสริมประชาชนในชนบทให้เกิดความคิดริเริ่มขึ้น และเสริมสร้างท้องถิ่นให้ก้าวหน้าทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและการดูแลตนเองตามระบอบประชาธิปไตย

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2526 : 10 อ้างถึงใน <http://www.epub.rbru.ac.th/pdf-uploads/thesis-158-file07-2016-10-19-12-45-00.pdf>) อธิบายว่า การพัฒนาชุมชน คือ การเปลี่ยนแปลง ส่วนประกอบของชุมชนจากสภาพที่เป็นอยู่ (สภาพที่ไม่พึงปรารถนาไม่ดีงาม) ไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ (สภาพที่พึงปรารถนาที่ดีงามหรือเจริญ) กล่าวคือ เป็นการมุ่งใจเพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นใน ชุมชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงสภาพของส่วนประกอบต่าง ๆ

ในชุมชน จากสภาพที่ไม่พึงปรารถนาไปสู่ สภาพที่พึงปรารถนาอันเป็นเป้าหมายที่ชุมชนตั้งไว้ กล่าวโดยสรุปการพัฒนาชุมชน ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงชุมชนที่มีการวางแผน

สนธยา พลศรี (2547 : 49 อ้างถึงใน <http://www.epub.rbru.ac.th/pdf-uploads/thesis-158-file07-2016-10-19-12-45-00.pdf>) กล่าวว่า การพัฒนาชุมชนเป็นกระบวนการ พัฒนาคน และกลุ่ม คนในชุมชน ให้มีศักยภาพเพียงพอและร่วมมือกันปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ของตนเอง และชุมชน ตามแผนและโครงการที่กำหนดไว้ ทั้งการใช้พลังของชุมชน และการสนับสนุนจากภายนอกชุมชน

โกวิท พวงงาม (2553 : 132 อ้างถึงใน <http://www.epub.rbru.ac.th/pdf-uploads/thesis-158-file07-2016-10-19-12-45-00.pdf>) ได้ทำการสรุปประมวลความหมายของการพัฒนาชุมชนไว้ว่า การพัฒนาชุมชน หมายถึง การเปลี่ยนแปลง การสร้างสรรค์ปรับปรุงอย่างมีกระบวนการ (Process) และเป็น การเปลี่ยนแปลงอย่างมีโครงสร้างและแบบแผน (Planned and Structured Change) หรือมีการกำหนดทิศทาง เป้าหมายที่แน่นอน (Ultimate Goal) ที่อาจเป็นไปได้ ทั้งการกระทำของภาครัฐ และภาคเอกชน หรือเป็นความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับเอกชน ทั้งนี้เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตด้านต่าง ๆ ให้ดีขึ้น เช่น เศรษฐกิจ การศึกษาเรียนรู้ สุขภาพอนามัย วัฒนธรรม และการมีส่วนร่วมของคน ในชุมชน เพื่อให้มีความสามารถที่จะพึ่งตนเองได้ ในขณะเดียวกันยังอาจหมายถึงการเรียนรู้และการ ชำรงไว้ซึ่งทุนทางสังคม (Social Capital) ที่ชุมชนมีมาตั้งแต่เดิม คือ ภูมิปัญญา ระบบนิเวศ ความเชื่อ ค่านิยม วัฒนธรรม ประเพณี ขนบธรรมเนียม ชาติพันธุ์ ศาสนา และภาษาอีกด้วย

ผู้ศึกษาสรุปได้ว่าการพัฒนาชุมชน เป็นกระบวนการที่ภาครัฐและภาคประชาชน ได้ร่วมมือกันในการวางแผนและดำเนินการแก้ไขปัญหา ปรับปรุง เปลี่ยนแปลงชุมชนไปในทางที่ดีขึ้น เป็นการแก้ไขปัญหาของชุมชนให้ตรงตามความต้องการของประชาชนในชุมชน เพื่อเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นและมีสภาพแวดล้อมชุมชนดีขึ้น

2. แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วมประชาชนถือเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนา การจะนำพาชุมชนไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน ประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในกระบวนการการพัฒนาในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การระดมความคิดเห็น การวางแผน การลงมือปฏิบัติ การรับผลประโยชน์รวมถึงการประเมินผลของการพัฒนาร่วมกัน เพื่อให้การพัฒนาสามารถตอบสนองต่อความต้องการประชาชนได้อย่างแท้จริง

2.1 ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน

ความหมายการมีส่วนร่วม

Armstien (1969) การมีส่วนร่วม หมายถึง การเข้าไปมีส่วนร่วมโดยไม่มีบทบาทอะไรเลย ย่อมไม่ได้ผลการมีส่วนร่วมที่มีคุณภาพนั้น ผู้เข้าร่วมจะต้องรู้จักใช้อำนาจและสามารถควบคุมกิจกรรมนั้นได้จึงจะทำให้เกิดผลอย่างมีประสิทธิภาพ

Berkley (1975) การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ผู้นำเปิดโอกาสให้ผู้ตามทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมตัดสินใจในการทำงานเท่าที่จะสามารถกระทำได้

William Erwin (1976) การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ แก้ปัญหาของตนเอง

Cohen & Uphoff (1981) การมีส่วนร่วม หมายถึง สมาชิกของชุมชนต้องเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องใน 4 มิติ ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมการตัดสินใจว่าควรทำอะไรและทำอย่างไร 2) การมีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนา รวมทั้งลงมือปฏิบัติตามที่ได้ตัดสินใจ 3) การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ

United Nations (1981) การมีส่วนร่วม หมายถึง การเข้าร่วมอย่างกระตือรือร้น และมีพลังของประชาชนในด้านต่างๆ ได้แก่ ในการตัดสินใจเพื่อกำหนดเป้าหมายของสังคมและการจัดสรรทรัพยากรเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย และปฏิบัติตามแผนการหรือโครงการต่างๆ ด้วยความเต็มใจ

Putti (1987) การมีส่วนร่วม หมายถึง พื้นฐานของกิจกรรมต่างๆ ที่จะส่งผลให้การบริหารจัดการมีลักษณะกว้าง ซึ่งเป็นทางหนึ่งที่จะทำให้การมีส่วนร่วมขยายไปสู่การปฏิบัติงานในระดับล่างขององค์การ

นิคม ผัดแสน (2540) การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ทำให้ประชาชนได้คิดค้นแนวทางขึ้นเอง เป็นผู้กำหนดการตัดสินใจ คิดค้นปัญหา และการดำเนินการในขั้นตอนต่างๆ เช่น แสดงความคิดเห็น เสนอแนะ และสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ

อุทัย บุญประเสริฐ (2542) การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้สมาชิกของชุมชนและประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตัดสินใจในกิจกรรมใดๆ ให้ความช่วยเหลือและมีอิทธิพลต่อการดำเนินกิจกรรมที่มีผลกระทบต่อประชาชน

พีระ พรนวม (2544) การมีส่วนร่วม หมายถึง เป็นการกระจายอำนาจให้ประชาชนได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการพิจารณาปัญหาความต้องการร่วมกันในการตัดสินใจร่วมกัน วางแผนดำเนินงานหรือแก้ไขปัญหาาร่วมกัน ดำเนินการหรือปฏิบัติงานร่วมกัน ตลอดจนรับรู้ผลดี เสีย จนเกิดความภาคภูมิใจร่วมกัน

สมยศ นาวิการ (2545) การมีส่วนร่วมหมายถึงกระบวนการของการให้ผู้ที่บังคับบัญชาได้มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการตัดสินใจ (Participative Management) เน้นการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องอย่างแข็งขันของบุคคล ใช้ความคิดสร้างสรรค์ และความเชี่ยวชาญของพวกเขาในการแก้ปัญหาของการบริหาร

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2546) การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดที่ไม่เคยได้เข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ หรือเข้าร่วมการตัดสินใจหรือเคยเล็กน้อยได้เข้าร่วมด้วยมากขึ้น เป็นไปอย่างมีอิสรภาพ เสมอภาค มิใช่เพียงมีส่วนร่วมอย่างผิวเผินแต่เข้าร่วมด้วยแท้จริงยิ่งขึ้น

จิราภรณ์ ศรีคำ (2547) การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่บุคคลที่มีความสนใจหรือมีส่วนเกี่ยวข้องในเรื่องเดียวกันเข้ามาร่วมกัน เพื่อปฏิบัติภารกิจ ไม่ว่าจะเป็นการวางแผน การดำเนินงาน การรับทราบผลการดำเนินงาน การติดตามประเมินผล หรือร่วมกันทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อบรรลุเป้าหมายตามที่ได้ตกลงกันได้

จินตนา สุจจันท์ (2549) การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการดำเนินงานรวมพลังประชาชนกับองค์กรของรัฐหรือองค์กรเอกชนเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาหรือแก้ปัญหาของชุมชน โดยให้สมาชิกเข้ามาร่วมวางแผน ปฏิบัติและประเมินงาน เพื่อแก้ปัญหาของชุมชน

ทรงวุฒิ เรืองวาทศิลป์ (2550) การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเข้ามามีบทบาทร่วมในกิจกรรมทุกประการตามกำลังความสามารถของสมาชิกไม่ว่าจะเป็นตัดสินใจ การดำเนินกิจกรรม การติดตามตรวจสอบ และการประเมินผลร่วมกัน นำผลที่ได้ มาปรับปรุงแก้ไขพัฒนางานในกลุ่มให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

สัจญญา เกณานุมิ (2551) การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่สมาชิกได้มีโอกาสร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติตามโครงการ ร่วมติดตามประเมินผลเพื่อให้บรรลุ

เป้าหมายที่พึงประสงค์ ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมจะต้องมาจากความสมัครใจ พึงพอใจ และได้รับผลประโยชน์ที่เกิดจากชุมชนโดยส่วนรวมร่วมกัน

เมตต์ การ์ตูนจิต (2553) การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม ไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม ในลักษณะของการร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ ร่วมติดตามผล

โกวิทย์ พวงงาม (2556) มีความเห็นว่า การกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศเพื่อสร้างประเทศต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศไม่ว่าทางใดก็ทางหนึ่งและเห็นว่าการกระจายอำนาจให้แก่ชุมชนและองค์กรปกครองท้องถิ่นเป็นทางเลือกในการสร้างประเทศให้พัฒนาไปในแนวทางที่ประชาชนในฐานะพลเมืองของประเทศเป็นผู้กำหนดชะตากรรมและมีความรับผิดชอบต่อประเทศร่วมกันเป็นสำคัญ โดยเฉพาะการให้ชุมชนและท้องถิ่นเป็นผู้จัดการตนเอง โดยการมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนาของชุมชนท้องถิ่น

ดังนั้น การพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงของชุมชนท้องถิ่น ย่อมขึ้นอยู่กับ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการออกแบบชุมชน เป็นต้นว่า การออกแบบการเจริญเติบโตของประชากร การออกแบบผังเมือง การออกแบบเมืองที่มีสุขภาพที่ดีและการออกแบบการรักษาสุขภาพแวดล้อมและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งต่างๆเหล่านี้ถือว่าประชาชนในฐานะประชาคมที่เป็นพลเมืองของท้องถิ่น ต้องมีส่วนร่วมในการคิดและกำหนดวิถิชุมชน

การมีส่วนร่วม (Participation) ตามพจนานุกรมอังกฤษฉบับออกฟอร์ด ได้ให้คำนิยามไว้ว่า “ เป็นการมีส่วน (ร่วมกับคนอื่น) ในการกระทำบางอย่างหรือบางเรื่อง ” คำว่า การมีส่วนร่วม โดยมากมักจะใช้ในความหมายตรงข้ามกับคำว่า “การเมินเฉย (Apathy)” ฉะนั้น คำว่า การมีส่วนร่วม ตามความหมายข้างต้น จึงหมายถึง การที่บุคคลกระทำการในเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือในประเด็นที่บุคคลนั้นสนใจ ไม่ว่าจะเขาจะได้ปฏิบัติการเพื่อแสดงถึงความสนใจอย่างจริงจังหรือไม่ก็ตาม และไม่จำเป็นที่บุคคลนั้นจะต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจกรรมนั้นโดยตรงก็ได้ แต่การมีทัศนคติ ความคิดเห็น ความสนใจ ห่วงใย ก็เพียงพอแล้วที่จะเรียกว่าเป็นการมีส่วนร่วมได้ และยังได้ให้คำจำกัดความของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า “การมีส่วนร่วมของประชาชน” หมายถึง การที่กลุ่มประชาชน หรือขบวนการที่สมาชิกของชุมชนที่กระทำการออกมาในลักษณะของการทำงานร่วมกัน ที่จะแสดงให้เห็นถึงความต้องการร่วม ความสนใจร่วม มีความต้องการที่จะบรรลุถึงเป้าหมายร่วมทางเศรษฐกิจและสังคมหรือการเมือง หรือการดำเนินการร่วมกัน เพื่อให้เกิดอิทธิพลต่อรองอำนาจ มติชน ไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม หรือการดำเนินการ เพื่อให้เกิดอิทธิพลต่อรองอำนาจทางการเมือง เศรษฐกิจ การปรับปรุงสถานภาพทางสังคม

ในกลุ่มชุมชน (เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์ 2550 : 1 อ้างถึงใน <http://wiki.kpi.ac.th//index.php?title=การมีส่วนร่วมของประชาชน>)

เจมส์ แอล. เครยัน (2551 : 3) ได้กำหนดความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า เป็นกระบวนการที่รวบรวมเอาความห่วงกังวล ความต้องการและค่านิยมต่าง ๆ ของสาธารณชนไว้อยู่ในกระบวนการตัดสินใจของรัฐและเอกชน เป็นการสื่อสารสองทาง และเป็นการมีปฏิสัมพันธ์ที่มีเป้าหมายเพื่อการตัดสินใจที่ดีกว่าและที่ได้รับการสนับสนุนจากสาธารณชน

ศ.ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และดร.ถวิลวดี บุรีกุล (2548 : 15) กล่าวถึง การมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมว่า หมายถึง การที่อำนาจในการตัดสินใจไม่ควรเป็นของกลุ่มคนจำนวนน้อย แต่อำนาจควรได้รับการจัดสรรในระหว่างประชาชน เพื่อทุกๆ คนได้มีโอกาสที่จะมีอิทธิพลต่อกิจกรรมส่วนรวม

คณิงนิจ ศรีบัวเอี่ยม และคณะ (2545) ให้ความหมายการมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation) หมายถึง การกระจายโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง และการบริหารเกี่ยวกับการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ รวมทั้ง การจัดสรรทรัพยากรของชุมชนและของชาติ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน โดยการให้ข้อมูล แสดงความคิดเห็น ให้คำแนะนำปรึกษา ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ รวมตลอดจนการควบคุมโดยตรงจากประชาชน

ปัทมา สุบกำปิง (2554 : 18) ได้สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ในรายงานการศึกษา เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะว่า หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีสิทธิในกระบวนการนโยบายสาธารณะทั้งในด้านการให้และรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การให้ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะ การร่วมตัดสินใจ ทั้งในขั้นตอนการริเริ่มนโยบาย การจัดทำแผนงาน โครงการหรือกิจกรรมที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม การจัดการสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งการปฏิบัติ การติดตาม และประเมินผลตามนโยบายแผนงาน โครงการหรือกิจกรรมนั้น (สถาบันพระปกเกล้า <http://wiki.kpi.ac.th//index.php?title=การมีส่วนร่วมของประชาชน>)

Cemer (Priticia Lundy, 1999 : 125) กล่าวว่า “การให้โอกาสให้ประชาชนเป็นฝ่ายตัดสินใจ กำหนดความต้องการของตนเองเป็นการเสริมพลังอำนาจให้ประชาชนระดมขีดความสามารถในการจัดการทรัพยากร การตัดสินใจ และควบคุมกิจกรรมต่าง ๆ มากกว่าที่จะเป็นฝ่ายตั้งรับการพัฒนา เพียงฝ่ายเดียว” (กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา หน้า 196 อ้างถึงใน <http://muslimchiangmai.net/index.php?topic=1059.0;wap2>)

ผู้ศึกษาสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามา ร่วมในการทำกิจกรรมของกลุ่มหรือชุมชน เพื่อให้เกิดการพัฒนาตามความรู้ความสามารถ

ในขั้นตอนของการเสนอความคิดเห็น การวางแผน การรับรู้ข่าวสาร การลงมือปฏิบัติ การติดตาม ประเมินผลและการรับผลประโยชน์ร่วมกัน โดยการพัฒนาชุมชนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีและบรรลุวัตถุประสงค์นั้น จำเป็นจะต้องมีการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมการทำงานร่วมกัน เพื่อให้การพัฒนาชุมชนที่ตรงกับความต้องการของประชาชน

2.2 ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของประชาชน

JAMES L. CREIGHTON (ศ.นพ.วันชัย วัฒนศัพท์และคณะ, 2551 : 21 – 25 อ้างถึงในเว็บ ไซตส์สถาบันพระปกเกล้า <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=การมีส่วนร่วมของประชาชน>) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังนี้

2.2.1 คุณภาพของการตัดสินใจดีขึ้น เนื่องจากกระบวนการปรึกษาหารือกับ สาธารณชนจะช่วยสร้างความกระจ่างให้กับวัตถุประสงค์และความต้องการของโครงการหรือนโยบาย และบ่อยครั้งที่การมีส่วนร่วมของประชาชนนำมาสู่การพิจารณาทางเลือกใหม่ ๆ ที่น่าจะเป็นคำตอบที่มีประสิทธิผลที่สุดได้

2.2.2 ใช้ต้นทุนน้อยและลดความล่าช้าลง แม้ว่าการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมจะต้องใช้เวลาและมีค่าใช้จ่ายมากกว่าการตัดสินใจฝ่ายเดียว แต่การตัดสินใจฝ่ายเดียวที่ไม่คำนึงถึงความต้องการแท้จริงของประชาชนนั้น อาจนำมาซึ่งการโต้แย้งคัดค้านหรือการฟ้องร้องกัน อันทำให้ต้องเสียค่าใช้จ่ายสูงในระยะยาว เกิดความล่าช้า และความล้มเหลวของโครงการได้ในที่สุด

2.2.3 การสร้างฉันทามติ การมีส่วนร่วมของประชาชนจะสร้างข้อตกลงและข้อผูกพันอย่างมั่นคงในระยะยาวระหว่างกลุ่มที่มีความแตกต่างกัน ช่วยสร้างความเข้าใจระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ลดข้อโต้แย้งทางการเมืองและช่วยให้เกิดความชอบธรรมต่อการตัดสินใจของรัฐบาล

2.2.4 การนำไปปฏิบัติง่ายขึ้น การเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจทำให้ประชาชนมีความรู้สึกของการเป็นเจ้าของการตัดสินใจนั้นและทันทีที่การตัดสินใจได้เกิดขึ้นพวกเขาก็อยากเห็นมันเกิดผลในทางปฏิบัติ และยังสามารถเข้ามาช่วยกันอย่างกระตือรือร้นอีกด้วย

2.2.5 การหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าที่เลวร้ายที่สุด เพราะการเปิดโอกาสให้ฝ่ายต่าง ๆ เข้ามาแสดงความต้องการและข้อห่วงกังวลตั้งแต่เริ่มต้นโครงการ จะช่วยลดโอกาสของการโต้แย้งและการแบ่งฝ่าย ที่จะมาเป็นปัจจัยให้เกิดการเผชิญหน้าอย่างรุนแรงได้

2.2.6 การคงไว้ซึ่งความน่าเชื่อถือและความชอบธรรม เนื่องจากกระบวนการตัดสินใจที่โปร่งใสและเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม จะสร้างความน่าเชื่อถือต่อสาธารณชนและเกิดความชอบธรรม โดยเฉพาะเมื่อต้องมีการตัดสินใจในเรื่องที่มีการโต้แย้งกัน

2.2.7 การคาดการณ์ความห่วงกังวลและทัศนคติของสาธารณชน เพราะเมื่อเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องได้มาทำงานร่วมกับสาธารณชนในกระบวนการมีส่วนร่วม พวกเขาจะรับรู้ถึงความห่วงกังวล และมุมมองของสาธารณชนต่อการทำงานขององค์กร ซึ่งจะช่วยให้เจ้าหน้าที่สามารถคาดการณ์ปฏิกิริยาตอบสนองของสาธารณชนต่อกระบวนการและการตัดสินใจขององค์กรได้

2.2.8 การพัฒนาภาคประชาสังคม ประโยชน์อย่างหนึ่งของการมีส่วนร่วมของประชาชนคือ ทำให้ประชาชนมีความรู้ทั้งในส่วนของเนื้อหาโครงการและกระบวนการตัดสินใจของรัฐ รวมทั้งเป็นการฝึกอบรมผู้นำ และทำให้ประชาชนได้เรียนรู้ทักษะการทำงานร่วมกันเพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพในอนาคต

ถวิลวดี บุรีกุล (2552 : 16) อ้างถึงใน เว็บไซต์สถาบันพระปกเกล้า
<http://wiki.kpi.ac.th> ได้กล่าวถึงเงื่อนไขพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังนี้

เงื่อนไขพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของประชาชน มี 3 ประการ คือ

- 1) การมีอิสรภาพในการเข้าร่วม หมายถึง การเข้าร่วมต้องเป็นไปด้วยความสมัครใจ
- 2) ความเสมอภาคในการเข้าร่วมกิจกรรม หมายถึง ทุกคนที่เข้าร่วมต้องมีสิทธิเท่าเทียมกัน
- 3) ผู้เข้าร่วมต้องมีความสามารถพอที่จะเข้าร่วมกิจกรรม หมายถึง มีความเข้าใจในเรื่องนั้น ๆ แต่หากกิจกรรมที่กำหนดไว้มีความซับซ้อนเกินความสามารถของกลุ่มเป้าหมาย ก็จะต้องมีการพัฒนาศักยภาพให้พวกเขาสามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้

ผู้ศึกษาสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนจะทำให้เกิดการร่วมกันตัดสินใจที่ดี เนื่องจากการระดมความคิดเห็นจะทำให้เกิดการพิจารณาทางเลือกใหม่ ๆ ที่จะทำให้เกิดประสิทธิผลในการพัฒนาอย่างสูงสุดร่วมกันลดค่าใช้จ่าย มีความโปร่งใสและเป็นธรรม เนื่องจากการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วม จะทำให้สร้างความน่าเชื่อถือ เป็นการลดความขัดแย้ง เนื่องจากได้ข้อสรุปมาจากกลุ่มแล้ว การมีส่วนร่วมของประชาชนจะทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐทำงานได้ง่ายขึ้น เนื่องจากสามารถรับรู้ปัญหา ทัศนคติ หรือความคิดเห็นของประชาชนทำให้เกิดการพัฒนาและการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างภาครัฐและประชาชน นำไปสู่การตัดสินใจในการพัฒนาโครงการที่ตรงกับความต้องการ เพื่อการแก้ไขปัญหาที่มีประสิทธิภาพต่อไป ในอนาคต ทั้งนี้การมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นต้องมีพื้นฐานมาจากความสมัครใจ ทุกคนมีความเท่าเทียมกันในการทำ

กิจกรรมและมีความเข้าใจในเรื่องนั้นๆ และหากเป็นกิจกรรมที่มีความซับซ้อน จำเป็นจะต้องมีการพัฒนาศักยภาพเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมได้

2.3 ระดับขั้นการมีส่วนร่วมของประชาชน

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และถวิลวดี บุรีกุล (2548 : 29 – 30) อ้างถึงใน เว็บไซต์สถาบันพระปกเกล้า <http://wiki.kpi.ac.th> ได้กล่าวถึงระดับขั้นการมีส่วนร่วมของประชาชน ไว้ดังนี้ การแบ่งระดับขั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนอาจแบ่งได้หลายวิธี ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์และความละเอียดของการแบ่งเป็นสำคัญ โดยมีข้อพึงสังเกตคือ ถ้าระดับการมีส่วนร่วมต่ำ จำนวนประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมจะมาก และยิ่งระดับการมีส่วนร่วมสูงขึ้นเพียงใด จำนวนประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมก็จะลดลงตามลำดับ ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนเรียงตามลำดับจากต่ำสุดไปหาสูงสุด ได้แก่

2.3.1 ระดับการให้ข้อมูล เป็นระดับต่ำสุด และเป็นวิธีการที่ง่ายที่สุดของการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้วางแผนโครงการกับประชาชน มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ข้อมูลแก่ประชาชน โดยวิธีการต่าง ๆ เช่น การแถลงข่าว การแจกข่าวสาร และการแสดงนิทรรศการ เป็นต้น แต่ไม่เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นหรือเข้ามาเกี่ยวข้องกับใด ๆ

2.3.2 ระดับการเปิดรับความคิดเห็นจากประชาชน เป็นระดับขั้นที่สูงกว่าระดับแรก กล่าวคือ ผู้วางแผนโครงการจะเชิญชวนให้ประชาชนแสดงความคิดเห็น เพื่อเป็นข้อมูลในการประเมินข้อดีข้อเสียของโครงการอย่างชัดเจนมากขึ้น เช่น การจัดทำแบบสอบถามก่อนริเริ่มโครงการต่าง ๆ หรือการบรรยายและเปิดโอกาสให้ผู้ฟังแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการนั้น ๆ เป็นต้น

2.3.3 ระดับการปรึกษาหารือ เป็นการเจรจาอย่างเป็นทางการระหว่างผู้วางแผนโครงการและประชาชน เพื่อประเมินความก้าวหน้าหรือระบุประเด็นข้อสงสัยต่าง ๆ เช่น การจัดประชุม การจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการ และการเปิดกว้างรับฟังความคิดเห็น เป็นต้น

2.3.4 ระดับการวางแผนร่วมกัน เป็นระดับการมีส่วนร่วมที่ผู้วางแผนโครงการกับประชาชนมีความรับผิดชอบร่วมกันในการวางแผนเตรียมโครงการ และผลที่จะเกิดขึ้นจากการดำเนินการโครงการ เหมาะที่จะใช้สำหรับการพิจารณาประเด็นที่มีความยุ่งยากซับซ้อนและมีข้อโต้แย้งมาก เช่น การใช้กลุ่มที่ปรึกษาซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง การใช้อนุญาโตตุลาการเพื่อแก้ปัญหาข้อขัดแย้ง และการเจรจาเพื่อหาทางประนีประนอมกัน เป็นต้น

2.3.5 ระดับการร่วมปฏิบัติ เป็นระดับที่ผู้รับผิดชอบโครงการกับประชาชนร่วมกันดำเนินโครงการ เป็นขั้นการนำโครงการไปปฏิบัติร่วมกันเพื่อให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

2.3.6 ระดับการควบคุมโดยประชาชน เป็นระดับสูงสุดของการมีส่วนร่วมโดยประชาชน เพื่อแก้ปัญหา ข้อขัดแย้งที่มีอยู่ทั้งหมด เช่น การลงประชามติ แต่การลงประชามติจะสะท้อนถึงความต้องการของประชาชนได้ดีเพียงใด ขึ้นอยู่กับความชัดเจนของประเด็นที่จะลงประชามติและการกระจายข่าวสารเกี่ยวกับข้อดีข้อเสียของประเด็นดังกล่าวให้ประชาชนเข้าใจอย่างสมบูรณ์และทั่วถึงเพียงใด โดยในประเทศที่มีการพัฒนาทางการเมืองแล้ว ผลของการลงประชามติจะมีผลบังคับให้รัฐบาลต้องปฏิบัติตาม แต่สำหรับประเทศไทยนั้น รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันบัญญัติให้ผลของการประชามติ มีทั้งแบบที่มีข้อยุติโดยเสียงข้างมาก และแบบที่เป็นเพียงการให้คำปรึกษาแก่คณะรัฐมนตรีซึ่งไม่มีผลบังคับให้รัฐบาลต้องปฏิบัติตามแต่อย่างใด (มาตรา 165)

2.4 ปัญหาที่เป็นอุปสรรคของการมีส่วนร่วม

- 1) เจ้าหน้าที่ภาครัฐและประชาชนขาดการรับรู้เกี่ยวกับแนวคิด และความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน
- 2) โครงสร้างกฎหมายและกระบวนการนโยบายยังไม่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมอย่างเพียงพอ
- 3) การขาดแคลนผู้มีทักษะในการใช้เครื่องมือสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน
- 4) ปัญหาเรื่องวัฒนธรรมการเมืองและความพร้อมของประชาชน
- 5) ปัญหาด้านความพร้อมของภาครัฐ
- 6) การไม่มีตัวชี้วัดที่ชัดเจน ที่จะบอกให้ทราบว่าประชาชนมีส่วนร่วมแล้วหรือยัง หรือหน่วยงานของรัฐเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากน้อยเพียงใด ทำให้ผู้ปฏิบัติงานไม่สามารถทำงานให้ดีขึ้นได้เพราะไม่มีมาตรฐานในการทำงานที่ชัดเจน (<http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=การมีส่วนร่วมของประชาชน>)

2.5 กระบวนการมีส่วนร่วม

การพัฒนาแบบมีส่วนร่วม (Participation Development) เป็นการพัฒนาที่ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดกระบวนการ คือการมีส่วนร่วมในการศึกษาชุมชนเพื่อค้นหาปัญหาและวิเคราะห์ปัญหาความต้องการของชุมชน การกำหนดวัตถุประสงค์ นโยบายของแผนและโครงการพัฒนาชุมชน การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ การปฏิบัติงานตามโครงการ การติดตามประเมินผล การทบทวนปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น และการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการพัฒนา โดยโครงการพัฒนานั้นต้องตรง

กับความต้องการ สอดคล้องและเหมาะสมกับวิถีชีวิตหรือวัฒนธรรมของคนในชุมชนคนจึงเข้าร่วมด้วยความสมัครใจและประสบความสำเร็จ (สนธยา พลศรี, 2550 : 161)

กระบวนการมีส่วนร่วมนับเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาในทุกระดับเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมคิด วิเคราะห์ตัดสินใจ การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การติดตามประเมินผลในกิจกรรม/โครงการของชุมชน เป็นการสร้าง pluggedใจต่าในความเป็นเจ้าของกิจกรรมและโครงการ

กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนา ประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการปฏิบัติงาน โดยมีนักวิชาการจากภายนอกเป็นผู้ส่งเสริม/สนับสนุน ทั้งในด้านข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยีที่เหมาะสม

บัตนร อ่อนด้า (ทศพล กฤตยพิสิฐ, 2537 : 13) กล่าวถึงการมีส่วนร่วมในการพัฒนา ซึ่งเป็นการวัดเชิงคุณภาพออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้ (กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา หน้า 200 - 206)

ขั้นตอนที่ 1 การมีส่วนร่วมในขั้นการริเริ่มการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา/สาเหตุของปัญหาภายในชุมชน ตลอดจนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ กำหนดความต้องการของชุมชนและจัดลำดับความสำคัญของความต้องการของชุมชน

ขั้นตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมในขั้นการวางแผนในการพัฒนา ซึ่งเป็นขั้นตอนของการกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ของโครงการ วิธีการ ตลอดจนแนวทางการดำเนินงาน และทรัพยากรที่จะใช้

ขั้นตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการดำเนินการพัฒนา เป็นส่วนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างประโยชน์ให้กับชุมชน โดยได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณ เทคโนโลยีจากองค์กรภาคีพัฒนา

ขั้นตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมในขั้นตอนรับผลประโยชน์จากการพัฒนา ซึ่งเป็นทั้งการได้รับผลประโยชน์ทางด้านวัตถุและทางด้านจิตใจ

ขั้นตอนที่ 5 การมีส่วนร่วมในขั้นประเมินผลการพัฒนาเป็นการประเมินว่าการที่ประชาชนเข้าร่วมพัฒนา ได้ดำเนินการสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใด การประเมินอาจประเมินแบบย่อย (Formative Evaluation) เป็นการประเมินผลความก้าวหน้าเป็นระยะ ๆ หรืออาจประเมินผลรวม (Summative Evaluation) ซึ่งเป็นการประเมินผลสรุปรวมยอด

ผู้ศึกษาสรุปได้ว่า กระบวนการมีส่วนร่วมเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนา ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมการบริหารจัดการ การพัฒนาหรือจัดทำโครงการของชุมชนในทุกขั้นตอนร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีขั้นตอนการ

มีส่วนร่วม ได้แก่ ขั้นตอนของการร่วมกันคิดริเริ่มการพัฒนา ซึ่งเป็นการร่วมกันวิเคราะห์ถึงสาเหตุของการเกิดปัญหา ความต้องการของคนในชุมชน โดยการจัดลำดับความสำคัญของปัญหา จากนั้นเป็นขั้นตอนของการวางแผนการดำเนินงานร่วมกัน ซึ่งเป็นการกำหนดวัตถุประสงค์ แนวทางและทรัพยากรที่ใช้ในการดำเนินงาน ขั้นตอนของการร่วมกันดำเนินงานในการพัฒนา ที่จะเอื้อประโยชน์และตอบสนองต่อความต้องการของคนในชุมชนโดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากองค์กรที่เกี่ยวข้อง ขั้นตอนของการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์จากการพัฒนาทั้งในด้านวัตถุและในด้านจิตใจ และขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการพัฒนา ว่าบรรลุวัตถุประสงค์มากหรือน้อยเพียงใด โดยเป็นการประเมินผลเป็นระยะ หรืออาจประเมินผลแบบสรุปรวบยอด

2.6 ลักษณะของการมีส่วนร่วม

Cohen and Uphoff (1977 อ้างถึงใน <http://muslimchiangmai.net/index.php?topic=1059.0;wap2>) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนาโดยทั่วไป ประชาชนอาจเข้าร่วมในกระบวนการตัดสินใจว่าจะทำอะไร เข้าร่วมในการนำโครงการไปปฏิบัติโดยเสียสละทรัพยากรต่าง ๆ เช่น แรงงาน วัสดุ เงิน หรือร่วมมือในการจัดกิจกรรมเฉพาะด้าน เข้าร่วมในผลที่เกิดจากการพัฒนาและร่วมในการประเมินผลโครงการ

นอกจากลักษณะการมีส่วนร่วมดังกล่าวมาแล้ว ยังมีผลการศึกษามากมายส่วนที่กล่าวถึงลักษณะการมีส่วนร่วม โดยแบ่งตามบทบาทและหน้าที่ของผู้เข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนา (Lee J Cary, 1970) ดังนี้

- 1) เป็นสมาชิก (Membership)
- 2) เป็นผู้เข้าประชุม (Attendance at meeting)
- 3) เป็นผู้บริจาคเงิน (Financial Contribution)
- 4) เป็นประธาน (Leader)
- 5) เป็นกรรมการ (Membership in Committees)

กล่าวโดยสรุปลักษณะการมีส่วนร่วมอาจแบ่งโดย

1) การสนับสนุนทรัพยากร คือ การสนับสนุนเงิน วัสดุอุปกรณ์แรงงาน การช่วยทำกิจกรรม ร่วมประชุม ร่วมแสดงความคิดเห็น

2) อำนาจหน้าที่ของผู้เข้าร่วม คือ ความเป็นผู้นำ เป็นกรรมการ เป็นสมาชิก

(<http://muslimchiangmai.net/index.php?topic=1059.0;wap2>)

สุชาติ จักรพิสูทธิ์ (ออนไลน์. 2547) ศึกษาเรื่อง ชุมชนกับการมีส่วนร่วมจัดการศึกษา สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของชุมชน แบ่งได้ออกเป็น 2 ลักษณะได้แก่

1) ลักษณะการมีส่วนร่วมจากความเกี่ยวข้องทางด้านเหตุผล โดยการเปิดโอกาสให้สังคม องค์กรต่าง ๆ ในชุมชน ประชาชนมีบทบาทหลักตามสิทธิ หน้าที่ในการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ตั้งแต่การคิดริเริ่ม การพิจารณาตัดสินใจ วางแผน การร่วมปฏิบัติและการรับผิดชอบในผลกระทบที่เกิดขึ้น รวมทั้งส่งเสริม ชักนำ สนับสนุนให้การดำเนินงานเกิดผลประโยชน์ต่อชุมชนตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดด้วยความสมัครใจ

2) ลักษณะการมีส่วนร่วมจากความเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจ เป็นการมีส่วนร่วมของชุมชนที่เกี่ยวข้องทางด้านจิตใจ อารมณ์ รวมทั้งค่านิยมของประชาชนเป็นเครื่องชี้นำตนเองให้เข้ามามีส่วนร่วมแสดงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การกระทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ทำให้ผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วม เกิดความผูกพัน มีความรู้สึกรับผิดชอบต่อกิจกรรมที่ดำเนินงานด้วยความสมัครใจ (สุทธิ วรประดิษฐ http://52011310474.blogspot.com/2012/04/blog-post_30.html)

ผู้ศึกษาสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมมีลักษณะที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของบุคคลการเป็นส่วนหนึ่งของการเข้าร่วมการพัฒนา มีความผูกพันกัน มีหน้าที่ความรับผิดชอบในการจัดทำกิจกรรมต่างๆร่วมกันในเรื่องของการวางแผน การตัดสินใจ การร่วมในการปฏิบัติด้วยความสมัครใจ การรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในชุมชน การประเมินผลการปฏิบัติงาน และการมีส่วนร่วมในลักษณะของการสนับสนุนในเรื่องของทรัพยากร ได้แก่ เงิน วัสดุอุปกรณ์ แรงงาน ฯลฯ เพื่อให้การพัฒนาไปสู่เป้าหมายได้สำเร็จ

2.7 ปัจจัยส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

การที่ชุมชนจะเข้ามามีส่วนร่วมนั้น มีปัจจัยที่ส่งผลให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมซึ่งมีนักวิชาการได้เสนอแนวคิด ดังนี้

คูฟแมน (Koufman. 1949 : 7) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนในชนบท พบว่า อายุ เพศ การศึกษา ขนาดของครอบครัว อาชีพ รายได้และระยะเวลาการอยู่อาศัยในท้องถิ่น มีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน

นอกจากนี้ ประยูร ศรีประสาธน์ (2542 : 5) ได้นำเสนอปัจจัยของการมีส่วนร่วมว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม มีด้วยกัน 3 ปัจจัย คือ

- 1) ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ เพศ
- 2) ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจ ได้แก่ การศึกษา อาชีพ รายได้ และการเป็น

สมาชิกกลุ่ม

3) ปัจจัยด้านการสื่อสาร ได้แก่ การรับข่าวสารจากสื่อมวลชนและสื่อบุคคล จากแนวคิดที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปปัจจัยต่อการมีส่วนร่วมทำกิจกรรมได้ ดังนี้

- 1) ลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ต่างๆ
- 2) ลักษณะทางเศรษฐกิจ ได้แก่ อาชีพ รายได้
- 3) การได้รับข้อมูลข่าวสาร ได้แก่ ความถี่ในการรับรู้ข่าวสาร และแหล่งที่มา

ของข่าวสาร (http://52011310474.blogspot.com/2012/04/blog-post_30.html)

การที่จะให้ประชาชนมีส่วนร่วม นอกจากการปลูกฝังจิตสำนึกแล้ว จะต้องมีการส่งเสริมและกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางซึ่งควรพิจารณาถึงปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้

1) ปัจจัยเกี่ยวกับกลไกของภาครัฐ ทั้งในระดับนโยบายมาตรการและการปฏิบัติที่เอื้ออำนวย รวมทั้งการสร้างช่องทางการมีส่วนร่วมของประชาชนจำเป็นที่จะต้องทำให้การพัฒนาเป็นระบบเปิดมีความเป็นประชาธิปไตย มีความโปร่งใส รับฟังความคิดเห็นของประชาชน และมีการตรวจสอบได้

2) ปัจจัยด้านประชาชน ที่มีจิตสำนึกต่อปัญหาและประโยชน์ร่วมมีสำนึกต่อความสามารถและภูมิปัญญาในการจัดการปัญหาซึ่งเกิดจากประสบการณ์และการเรียนรู้ ซึ่งรวมถึงการสร้างพลังเชื่อมโยงในรูปกลุ่มองค์กร เครือข่ายและประชาสังคม

3) ปัจจัยด้านนักพัฒนาและองค์กรพัฒนา ซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทในการส่งเสริมกระตุ้นสร้างจิตสำนึก เอื้ออำนวยกระบวนการพัฒนานับสนุนข้อมูลข่าวสารและทรัพยากรและร่วมเรียนรู้กับสมาชิกชุมชน

การพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชน สามารถดำเนินการโดย

- 1) การเสริมสร้างพลังอำนาจ (Empowerment) แก่ประชาชน
- 2) การสร้างองค์กรและพลังเครือข่าย
- 3) การวางแผนระดับท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพ
- 4) การกระจายอำนาจ
- 5) การใช้หลักเศรษฐกิจแบบพอเพียง การพึ่งตนเองแทนการพึ่งพา
- 6) การจัดกระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) ที่เหมาะสมให้กับประชาชน

การพัฒนาทักษะเฉพาะด้าน การตลาด ประสบการณ์

7) การพัฒนาศักยภาพผู้นำและเครือข่าย ให้มีความรู้ ความสามารถ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สนับสนุนการจัดเวทีประชาคม

(<http://muslimchiangmai.net/index.php?topic=1059.0;wap2>)

ผู้ศึกษาสรุปได้ว่า ปัจจัยที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่ อายุ เพศ การศึกษา ขนาดของครอบครัว อาชีพ รายได้และระยะเวลาการอยู่อาศัยในท้องถิ่น รวมถึงการสื่อสารกันในกลุ่มชน ซึ่งมีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนการส่งเสริมให้ประชาชนได้มีบทบาทในการเสนอความคิดเห็น มีอำนาจในการตัดสินใจ นอกจากนี้ การเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนยังเกี่ยวข้องกับนโยบายของภาครัฐที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน การสร้างองค์กรและพลังเครือข่าย การกระจายอำนาจในการจัดการและบริหารชุมชน ส่งเสริมศักยภาพของผู้นำในการส่งเสริมทักษะ ให้ความรู้ การแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็น ระหว่างผู้นำและประชาชนในชุมชน

3.แนวคิดทฤษฎีภาวะผู้นำ

การพัฒนาชุมชนให้ประสบความสำเร็จ ต้องมาจากการมีส่วนร่วมของประชาชนและการสนับสนุนให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา โดยจำเป็นจะต้องมีผู้นำที่ได้รับการยอมรับและมีอิทธิพลต่อความรู้สึคนึกคิด เป็นบุคคลที่เป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอดข่าวสาร และมีบทบาทในการชักจูงให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมการพัฒนา ซึ่งการแก้ไขปัญหาที่น่าเสียดายที่เกิดขึ้นในชุมชน ผู้นำถือเป็นบุคคลที่มีบทบาทและมีความสำคัญต่อความสำเร็จของการปฏิบัติงานหรือของชุมชนเพื่อให้เกิดการพัฒนาและบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้กำหนดให้ผู้นำได้แก่ ประธานคณะกรรมการชุมชนและคณะกรรมการชุมชนในเขตเทศบาลเมืองคูคต และจากความสำคัญของผู้นำ เพื่อให้เกิดความเข้าใจเรื่องผู้นำมากยิ่งขึ้น จึงต้องมีการศึกษาเกี่ยวกับผู้นำ ดังนี้

3.1 ความหมายของภาวะผู้นำ

ผู้นำนับเป็นบุคคลที่มีบทบาทในการเชื่อมโยงทางความคิด สนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของคนในชุมชน ทั้งนี้ นักวิชาการได้สรุปและให้ความหมายของ

ภาวะผู้นำไว้หลายความหมาย ดังนี้

Yukl (2006) ได้ให้ความหมายของภาวะผู้นำไว้ว่า ภาวะผู้นำเป็นกระบวนการใช้อิทธิพลโน้มน้าวที่มีผลต่อการตัดสินใจของกลุ่มหรือเป้าหมายขององค์กรหรืออาจกล่าวได้ว่า เป็นกระบวนการใช้อิทธิพลกระตุ้นพฤติกรรมการทำงานเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ รวมทั้งเป็นกระบวนการโน้มน้าวหรือใช้อิทธิพลต่อกลุ่มและเป็นกระบวนการรักษาสภาพกลุ่มและวัฒนธรรมของกลุ่ม

Northouse (2007) ได้สรุปความหมายร่วมของภาวะผู้นำจากหลาย ๆ ความหมายไว้ดังนี้

- 1) ภาวะผู้นำเป็นกระบวนการระหว่างผู้นำและผู้ตาม
- 2) ภาวะผู้นำเกี่ยวข้องกับอิทธิพลทางสังคม
- 3) ภาวะผู้นำเกิดขึ้นหลาย ๆ ระดับภายในองค์กรผ่านการเป็นพี่เลี้ยง การสอนงานในระดับบุคคล การสร้างแรงบันดาลใจและการสร้างแรงจูงใจ ในขณะที่สร้างทีม สร้างสายสัมพันธ์อันเหนียวแน่นและจัดการข้อขัดแย้งต่างๆ ในระดับทีมงาน รวมทั้งในขณะที่บ่มเพาะวัฒนธรรมการทำงานและสร้างการเปลี่ยนแปลงในระดับองค์กร (พัชรา วาณิชวสิน, 2560 : 15)

DuBrin. (1998 อ้างถึงใน รังสรรค์ ประเสริฐศรี, 2544: 12) กล่าวถึงผู้นำ (Leader) ว่า เป็นบุคคลที่ทำให้ห้วงการเจริญก้าวหน้าและบรรลุผลสำเร็จ โดยเป็นผู้ที่มีบทบาทแสดงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่เป็นผู้บังคับบัญชา หรือเป็นบุคคลที่ก่อให้เกิดความมั่นคงและช่วยเหลือผู้อื่นเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของกลุ่ม

Nelson และ Quick (1997: 346) ให้ความหมายของภาวะผู้นำ (Leadership) ว่า หมายถึง กระบวนการในการแนะแนวและนำทางพฤติกรรมของคนในสภาพของการทำงาน

Gibson, Ivancevich และ Donnelly (1997: 272) มองภาวะผู้นำ (Leadership) ในเชิงปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันของสมาชิกในกลุ่ม โดยมีผู้นำเป็นตัวแทนในการเปลี่ยนแปลง เป็นบุคคลที่มีอิทธิพลต่อบุคคลอื่นๆ ในกลุ่ม ภาวะผู้นำจึงเกี่ยวข้องกับการใช้อิทธิพลและปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เป็นตัวแทนของการเปลี่ยนแปลงที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมและการปฏิบัติงานของสมาชิกคนอื่นในกลุ่ม ทั้งนี้การเปลี่ยนแปลงนั้นต้องมุ่งไปสู่การบรรลุเป้าหมายของกลุ่มด้วย

ผู้นำอาจจะเป็นบุคคลที่มีตำแหน่งอย่างเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการก็ได้ ซึ่งเรามักจะรับรู้เกี่ยวกับผู้นำที่ไม่เป็นทางการอยู่เสมอ เนื่องจากบุคคลนั้นมีลักษณะเด่นเป็นที่ยอมรับของสมาชิกในกลุ่ม ทำให้สมาชิกแสดงพฤติกรรมที่มีน้ำหนักและเป็นเอกภาพ โดยเขาจะใช้

ภาวะผู้นำในการปฏิบัติการและอำนาจการโดยใช้กระบวนการติดต่อสัมพันธ์กัน เพื่อมุ่งบรรลุเป้าหมายของกลุ่มผู้นำอาจจะเป็นบุคคลที่มีตำแหน่งอย่างเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการก็ได้ ซึ่งเรามักจะรับรู้เกี่ยวกับผู้นำที่ไม่เป็นทางการอยู่เสมอ เนื่องจากบุคคลนั้นมีลักษณะเด่นเป็นที่ยอมรับของสมาชิกในกลุ่ม ทำให้สมาชิกแสดงพฤติกรรมที่มีน้ำหนักรวมและเป็นเอกภาพ โดยเขาจะใช้ภาวะผู้นำในการปฏิบัติการและอำนาจการโดยใช้กระบวนการติดต่อสัมพันธ์กัน เพื่อมุ่งบรรลุเป้าหมายของกลุ่ม (ศิริโสภาคย์ นุรพาเดชะ, 2535 อ้างถึงใน มัลลิกา ต้นสอน, 2544: 47)

<http://mike-cmu.blogspot.com/2016/10/leadership-theory.html>

วิภาดา คุปตานนท์ (2544: 237) กล่าวว่า ผู้นำ (Leader) หมายถึง บุคคลที่มีความสามารถในการที่จะทำให้องค์การดำเนิน ไปอย่างก้าวหน้าและบรรลุเป้าหมาย โดยการใช้อิทธิพลเหนือทัศนคติและการกระทำของผู้อื่น (<https://th.wikibooks.org/wiki/ภาวะผู้นำ>)

ผู้ศึกษาสรุปได้ว่า ภาวะผู้นำเป็นกระบวนการที่บุคคลทำหน้าที่เป็นผู้นำของกลุ่มหรือชุมชน โดยผู้นำจะมีอิทธิพลต่อความรู้สึกรู้สึกนึกคิดและเป็นที่ยอมรับของคนในกลุ่มหรือชุมชน มีการโน้มน้าวจิตใจของสมาชิกเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของคนในกลุ่ม และเกิดการทำหน้าที่ของตนเองอย่างมีประสิทธิภาพที่สุดทำให้กลุ่มหรือชุมชนประสบความสำเร็จและบรรลุเป้าหมายของกลุ่มหรือชุมชน

3.2 องค์ประกอบที่สำคัญของภาวะผู้นำ

จากการศึกษาความหมายของภาวะผู้นำ เพื่อให้ผู้ศึกษาเกิดความเข้าใจในบทบาทของภาวะผู้นำมากยิ่งขึ้นจึงได้มีการศึกษาองค์ประกอบของผู้นำชุมชน ดังนี้

เฮอร์เชย์ และแบลนชาร์ด (Hersey & Blanc, 1993 : 94) กล่าวไว้ว่า ภาวะผู้นำนั้นมีปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบหลัก 3 ปัจจัย อันได้แก่

1. ผู้นำ (Leader) หมายถึงตัวบุคคลที่นำกลุ่ม มีบุคลิกอุปนิสัย ลักษณะอย่างไร
2. ผู้ตาม (Followers) หมายถึง บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่รับอิทธิพลจากผู้นำ
3. สถานการณ์ (Situation) หมายถึง เหตุการณ์และสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่

เกิดขึ้น

ปัจจัยทั้ง 3 ประการข้างต้นนี้จะมีผลต่อรูปแบบของภาวะผู้นำที่แสดงออกมาเป็นที่ทราบกันแล้วว่า ภาวะผู้นำจะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลสร้างอิทธิพลอันมีผลการกระทำหรือพฤติกรรม ความคิดจิตใจความรู้สึกทำให้บุคคลเกิดพฤติกรรมไปในทางที่ผู้นำประสงค์ การสร้างอิทธิพลนั้นอาจออกมาได้ในหลายรูปแบบ อาทิ การข่มขู่ บังคับการจูงใจ การโน้มน้าวจิตใจ เป็นต้น แต่

จากการศึกษาพบว่า การให้อิทธิพลในทางลบ เช่น การบังคับนั้น ไม่ก่อให้เกิดผลดีในระยะยาว เพราะการบังคับข่มขู่ นั้นเป็นการสร้างความกลัวและความกดดันในการทำงาน อันจะก่อให้เกิดความไม่พึงพอใจในการทำงานได้

นอกจากนี้ ผู้นำต้องสามารถชักจูงใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชากล้าแสดงออก กล้าเสี่ยงอย่างมีเหตุผล ไม่กลัวในผลที่จะเกิดขึ้น เพราะหากกลัวหรือคิดแต่เพียงว่าจะเกิดผลเสียจึงไม่กล้าทำการใด ๆ ผลงานก็ไม่อาจเกิดขึ้นได้เลย ผู้นำต้องพยายามเสริมสร้างบรรยากาศแห่งการสร้างสรรค์ การมีความคิดริเริ่มสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ เพราะปัญหาหนึ่ง ๆ นั้นมิใช่มีทางแก้ไขเพียงทางเดียว หากแต่มีหลายวิธีที่จะแก้ไขซึ่งต้องอาศัยการร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ค้นหาวิธีที่ดีที่สุด

ในส่วนของผู้ตาม (Followers) ผู้นำต้องแสวงหาความเชื่อถือไว้ใจซึ่งกันและกันระหว่างผู้นำกับผู้ตาม ผู้นำต้องไว้วางใจผู้ตาม โดยการให้อำนาจบางส่วนในการดำเนินงานในการตัดสินใจและที่สำคัญคือตัวผู้ตามต้องมีความตั้งใจจริงที่จะทำงาน และรู้ให้มากกว่าสมาชิกในกลุ่มหรือผู้ตาม สามารถให้แนวทางและแก้ไขปัญหาล่าง ๆ ให้ผู้ตามหรือสมาชิกในกลุ่มได้ด้วยความสามารถดังกล่าวจะช่วยสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้ตามในการที่จะปฏิบัติตาม ยกตัวอย่างเช่น ผู้จัดการท่านหนึ่งเมื่อได้รับตำแหน่งใหม่ ๆ ผู้ใต้บังคับบัญชามีความสงสัยในความสามารถว่าสามารถเข้าใจและให้คำปรึกษาแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาได้หรือไม่ เพราะผู้จัดการใหม่ท่านนี้มาจากธุรกิจที่แตกต่างกันและไม่มีความรู้พื้นฐานในงานด้านนี้เลย แต่หลังจากที่ท่านผู้จัดการได้ใช้เวลาศึกษาเรียนรู้งาน และสามารถให้คำปรึกษาคำแนะนำที่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาได้ ผู้จัดการท่านนี้ก็เป็นที่ยอมรับและได้รับความเชื่อถือความเชื่อมั่นจากผู้ใต้บังคับบัญชาและทำงานร่วมกันได้ประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี (<https://www.gotoknow.org/posts/199694>)

เสน่ห์ จุ้ยโต (2552 : 1-3) กล่าวถึง องค์ประกอบที่สำคัญของภาวะผู้นำ ไว้ดังนี้

1. เป็นความสัมพันธ์ทางการใช้อำนาจบารมีอิทธิพล
2. เป็นความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นบุคคลอื่น ได้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาผู้ร่วมงาน

หรือกลุ่มบุคคลที่กำลังทำงาน ในลักษณะอย่างเดียวกัน เช่น ประชาชนหมู่บ้านจัดสรรแห่งหนึ่งมีภาวะผู้นำ เพราะสามารถชักจูงและชี้นำกรรมการหมู่บ้านและลูกบ้านให้โอนถนนในหมู่บ้านให้แก่กรุงเทพมหานคร ดังนั้นภาวะผู้นำจึงไม่เกิดขึ้นในสถานการณ์ที่มีบุคคลอยู่เพียงคนเดียว

3. มีจุดหมายเพื่อให้งานของหน่วยงานหรือของกลุ่มสำเร็จตามวัตถุประสงค์ บุคคลที่จะเป็นผู้นำจะต้องคิดค้นหาหนทาง เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน เช่น ผู้นำหมู่บ้านต้องการให้ประชาชนในหมู่บ้านอยู่ดีมีสุขและเศรษฐกิจพอเพียง จึงต้องคิดค้นหาวิธีการพัฒนาคนในหมู่บ้านให้มีวิถีชีวิตแบบพอเพียงไม่ฟุ้งเฟ้อ ชีวิตจึงจะมีความสุข

ผู้ศึกษาสรุปได้ว่า ภาวะผู้นำมีองค์ประกอบที่สำคัญได้แก่ ผู้นำ ซึ่งหมายถึงบุคคลที่มีอิทธิพลต่อความคิด มีความสัมพันธ์และปฏิสัมพันธ์กับผู้ใต้บังคับบัญชาหรือผู้ร่วมงานเป็นที่ ชักจูงให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ตามที่กลุ่มหรือชุมชนได้กำหนดไว้ ผู้ตามหรือสมาชิกในกลุ่มหรือชุมชน ซึ่งหมายถึงผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้ร่วมงานที่ได้รับอิทธิพลทางความคิดจากผู้นำ มีส่วนร่วมในการพัฒนา และเหตุการณ์หรือสภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้น ซึ่งส่งผลให้เกิดกิจกรรม การมีส่วนร่วมเพื่อแก้ไขหรือพัฒนาต่อไป

3.3 บทบาทของภาวะผู้นำ

การศึกษาในเรื่องภาวะผู้นำ เพื่อให้เกิดความเข้าใจมากยิ่งขึ้นนั้น จึงต้องมีการ ศึกษาในเรื่องบทบาทภาวะผู้นำ ดังนี้

พรทิพย์ อัยยิมาพันธ์ (2547: 68) กล่าวว่า ภาวะผู้นำมีบทบาทที่แบ่งอย่าง กว้าง ๆ ออกเป็น 4 ประการ ได้แก่

3.3.1 การกำหนดแนวทางหลัก (Pathfinding)

ผู้นำควรเริ่มต้นด้วยการกำหนดเป้าหมายและแนวความคิดที่ชัดเจน บทบาทดังกล่าวจะช่วยให้ผู้นำสร้างแผนงานแม่แบบ (blueprint of action) ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของ หลักการก่อนจะลงมือปฏิบัติตามแผน นอกจากนั้น ไม่เพียงแต่ต้องรู้ถึงวิธีการกำหนดทิศทางและ เป้าหมายเท่านั้น แต่ผู้นำต้องได้รับการสนับสนุนและความมุ่งมั่นจากพนักงานในการบรรลุถึง เป้าหมายด้วย ผู้นำต้องมีความสามารถนำให้ผู้อื่นมีส่วนร่วมในการสร้างพันธกิจ (Mission) วิสัยทัศน์ (Vision) และสื่อสารอย่างชัดเจนถึงความแตกต่างและผลประโยชน์ที่พนักงานจะได้รับ จากความสำเร็จในอนาคต อีกทั้งยังสามารถทำให้พนักงานมีแรงจูงใจและรู้สึกตื่นตัวกับทิศทาง ใหม่ด้วย

3.3.2 การสร้างระบบการทำงานที่มีประสิทธิภาพ (Aligning)

การสร้างระบบการทำงานที่มีประสิทธิภาพหรือการทำให้องค์กรดำเนินไป ในทิศทางเดียวกัน คือการลงมือสร้างแผนหลักที่กำหนดขึ้นในขั้นตอนที่หนึ่ง ทุกระดับชั้นของ องค์กรควรมีการดำเนินการไปในทิศทางเดียวกันเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์เดียวกัน ในฐานะผู้นำต้อง

เปลี่ยนแปลงระบบการทำงาน ขั้นตอนการทำงาน และ โครงสร้างองค์การให้สอดคล้องกับ จุดมุ่งหมายขององค์การที่ได้วางไว้แล้ว

3.3.3 การมอบอำนาจ (Empowering)

หากผู้นำมีการมอบอำนาจให้แก่พนักงานอย่างจริงจังจะทำให้บรรยากาศในการทำงานมีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน การสื่อสารระหว่างบุคคลและระหว่างกลุ่มเกิด ประสิทธิภาพและเกิดผลลัพธ์ใหม่ๆที่สร้างสรรค์ ซึ่งมาจากการที่สมาชิกของกลุ่มหรือพนักงาน สามารถแสดงความคิดเห็นและศักยภาพของตนได้อย่างอิสระ โดยผู้นำต้องสร้างสภาวะที่จะกระตุ้น การสร้างเสริมและปลดปล่อยความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความสามารถพิเศษเฉพาะตัว ความสามารถ และศักยภาพที่มีอยู่ในบุคคลทุกคน วิธีการนี้จะช่วยให้บุคคลสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ดียิ่งขึ้น ในองค์การ

3.3.4 การสร้างตัวแบบ (Modeling)

หัวใจของการเป็นผู้นำคือต้องสร้างความน่าเชื่อถือ เพราะไม่เพียงแต่รู้ว่าจะต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างไร เท่านั้น แต่ผู้นำยังต้องมีคุณสมบัติของผู้นำที่ดีด้วย กล่าวคือ ต้องเข้าใจถึงความสำคัญของคุณลักษณะ ระหว่างคุณลักษณะ (Characteristics) กับความรู้ความสามารถ (Competence) เพราะไม่ว่าบุคคลจะ มีความสามารถเพียงใดก็ไม่สามารถจะเป็นผู้นำที่แท้จริงได้ หากปราศจากซึ่งคุณลักษณะที่ เหมาะสม

ผู้ศึกษาสรุปได้ว่า ภาวะผู้นำมีบทบาทในการกำหนดทิศทางและเป้าหมายการ ดำเนินงานการพัฒนา โดยผู้นำจะเป็นผู้สร้างแรงจูงใจให้แก่สมาชิกหรือคนในชุมชนให้มาร่วมลง มือปฏิบัติตามแผนของ โครงการหรือกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ โดยผู้นำต้องมึ ความสามารถทำให้สมาชิกได้มีส่วนร่วมในการกำหนดแผนงาน พันธกิจ (Mission) วิสัยทัศน์ (Vision) และทิศทางการดำเนินงาน เพื่อให้เกิดประสิทธิผลหรือการทำให้องค์การดำเนินไปใน ทิศทางเดียวกัน โดยการส่งเสริมศักยภาพของสมาชิกในการมีส่วนร่วมเสนอความคิดเห็นอย่าง อิสระ โดยผู้นำจะทำหน้าที่ในการสนับสนุนให้สมาชิกได้แสดงศักยภาพที่มีอยู่ในบุคคล ในการ แสดงความคิดเห็น ซึ่งจะทำให้การปฏิบัติงานในองค์การมีประสิทธิภาพมากขึ้น

3.4 ทฤษฎีภาวะผู้นำ เมื่อเกิดการตระหนักว่า ภาวะผู้นำเป็นเรื่องสำคัญต่อการบริหาร องค์การและการแข่งขันทางธุรกิจมาก นักวิชาการในหลายยุคหลายสมัยจึงทุ่มเทศึกษาเรื่องภาวะ ผู้นำกันเป็นจำนวนมาก จนก่อเกิดเป็นแนวคิดและทฤษฎีที่คิดและมองในมุมที่แตกต่างกันมากมาย ซึ่งสามารถจัดกลุ่มแนวคิดและทฤษฎีต่างๆ เป็น 3 กลุ่ม คือ

1. แนวคิดผู้นำเชิงคุณลักษณะ (Trait Approach)
2. แนวคิดผู้นำเชิงพฤติกรรม (Behavioral Approach)

3. แนวคิดผู้นำเชิงสถานการณ์ (Situational Approach)

3.4.1. แนวคิดผู้นำเชิงคุณลักษณะ (Trait Approach)

แนวคิดนี้ได้มุ่งอธิบายบุคลิกลักษณะของผู้นำ โดยเชื่อว่าผู้นำจะมีคุณสมบัติที่แตกต่างจากบุคคลทั่วไป นักวิชาการกลุ่มแนวคิดนี้จึงมุ่งศึกษาคุณสมบัติที่แตกต่างดังกล่าว จากการศึกษาผู้นำที่มีความโดดเด่นหลายคน สามารถแบ่งคุณสมบัติที่ค้นพบได้เป็น 3 กลุ่ม คือ

1) ลักษณะทางกายภาพ เช่น ความสูง รูปร่างภายนอก อายุ เป็นต้น

2) ลักษณะทางความสามารถ เช่น ความเฉลียวฉลาด ความรู้

ความสามารถในการพูดในที่สาธารณะ เป็นต้น

3) ลักษณะบุคลิกภาพ เช่น การควบคุมอารมณ์และการแสดงออกทางอารมณ์ บุคลิกภาพแบบเปิดเผย - เก็บตัว เป็นต้น (Bryman, 1992 อ้างถึงใน Hartog และ Koopman, 2001: 167) แต่ก็ม้งงานวิจัยมากมายที่ขัดแย้งกันและกัน จนไม่สามารถพบข้อสรุปที่ชัดเจน อีกทั้งยังมีการศึกษาที่พบว่าคุณสมบัติของผู้นำไม่สามารถใช้ได้กับทุกสถานการณ์อีกด้วย (วิภาดา คุปตานนท์, 2544: 241)

3.4.2. แนวคิดผู้นำเชิงพฤติกรรม (Behavioral Approach)

แนวคิดนี้ศึกษาถึงพฤติกรรมที่ผู้นำแสดงออกเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติและประสิทธิผลตามที่ต้องการ โดยผู้นำแต่ละคนจะมีพฤติกรรมที่แตกต่างกันออกไป มหาวิทยาลัยและสถาบันต่าง ๆ ในสหรัฐอเมริกาได้ให้ความสนใจและทำการวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้นำ โดยทำการศึกษาถึงพฤติกรรมของผู้นำที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งผลสรุปที่สำคัญๆ มีดังต่อไปนี้ (วิภาดา คุปตานนท์, 2544: 242-247)

1) ภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตยและผู้นำแบบเผด็จการ (Democratic leadership – Autocratic leadership) Tannenbaum และ Schmidt อธิบายว่า ผู้นำแบบประชาธิปไตยนิยมกระจายอำนาจ มอบหมายงานให้สมาชิก และเปิดโอกาสให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในทางตรงกันข้าม ผู้นำแบบเผด็จการมักนิยมใช้ดุลยพินิจและการตัดสินใจด้วยตัวเอง และมักไม่เปิดโอกาสให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

2) การศึกษาของ University of Michigan ได้แจกแจงพฤติกรรมของผู้นำที่แตกต่างกันเป็น 2 ลักษณะอย่างเห็นได้ชัด คือ 1) พฤติกรรมผู้นำที่มุ่งคน (People-oriented behaviors) ที่ให้ความสำคัญต่อสมาชิกหรือพนักงาน เข้าใจความแตกต่างและยอมรับความสำคัญของพนักงานมีการเปิดโอกาสให้พนักงานมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ อีกทั้งยังสนใจและ

เข้าใจความต้องการของคนงาน 2) พฤติกรรมของผู้นำที่มุ่งงาน (Task-oriented behaviors) ที่ผู้นำเน้นความสำเร็จของการทำงาน เน้นการสร้างงานและผลผลิตที่มีมาตรฐานสูง เน้นการใช้กฎระเบียบ ข้อปฏิบัติเพื่อให้งานบรรลุเป้าหมาย

3) การศึกษาของ Ohio State University ได้สรุปว่าพฤติกรรมของผู้นำสามารถแบ่งได้เป็น 2 ด้าน คือ 1).พฤติกรรมที่มุ่งสร้างโครงสร้าง (Initiation structure) ที่ผู้นำให้ความสำคัญกับกฎเกณฑ์ การบังคับบัญชา เน้นบทบาทหน้าที่ตามตำแหน่ง และเน้นผลงานที่เกิดจากการทำงานตามโครงสร้าง 2).พฤติกรรมที่มุ่งความสัมพันธ์ (Consideration) ผู้นำจะให้ความสำคัญกับการมีความสัมพันธ์ที่ดีกับสมาชิก และมีส่วนร่วมในการทำงานของสมาชิก

4) Managerial Grid เป็นตัวอย่างหนึ่งของการศึกษาพฤติกรรมของผู้นำที่ผนวกแนวความคิดทางพฤติกรรมต่างๆเข้าด้วยกัน โดย Blake และ Mouton ได้สร้างตาราง 2 มิติ โดยให้แกนนอนแทนผู้นำที่มุ่งผลงาน (Production-oriented leader) และแกนตั้งแทนผู้นำที่มุ่งคน (People-oriented leadership) ซึ่งผู้นำที่มีประสิทธิภาพสูงสุด ได้แก่ผู้นำที่มุ่งทั้งงานและคน (มัลลิกา ต้นสอน, 2544: 52)

3.4.3 แนวคิดผู้นำเชิงสถานการณ์ (Situational Approach)

เป็นการศึกษาที่เน้นการปรับสภาพการนำ หรือการปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ลักษณะของการนำก็จะเปลี่ยนแปลงไป แนวคิดนี้จะหารูปแบบการนำที่เหมาะสมและเกิดผลดีในสถานการณ์ต่างๆ (ดิลก ถือกกล้า, 2547: 71)

1) การศึกษาของ Fiedler ภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพจะขึ้นอยู่กับความเหมาะสมระหว่างพฤติกรรมของผู้นำ สมาชิก และสถานการณ์ในการปฏิบัติงาน กล่าวคือ สิ่งแวดล้อมจะมีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมของผู้นำ (มัลลิกา ต้นสอน, 2544: 54)

2) ทฤษฎีมุ่งสู่เป้าหมาย (Path-goal Theory) ทฤษฎีนี้พยายามอธิบายผลกระทบของพฤติกรรมผู้นำที่มีต่อการจูงใจ ความพึงพอใจ และการปฏิบัติงานของสมาชิก (สร้อยตระกูล (ตวยานนท์) อรรถมานะ, 2543: 272) มีการเน้นที่เป้าหมาย โดยดูพฤติกรรมของผู้นำที่แสดงออก เพื่อให้สมาชิกประสบความสำเร็จตามเป้าหมายของบุคคลและองค์กร ผู้นำที่มีประสิทธิผลจะช่วยให้สมาชิกบรรลุเป้าหมายส่วนบุคคลและองค์กร ผู้นำสามารถเพิ่มแรงจูงใจ ความพึงพอใจแก่ผู้ตามได้ โดยการให้รางวัล

3) การศึกษาของ Hersey-Blanchard ได้นำแนวคิดของมหาวิทยาลัยโอไฮโอ มาประยุกต์ คือ พฤติกรรมที่มุ่งสร้างโครงสร้าง (Initiation structure) และพฤติกรรมที่มุ่งความสัมพันธ์ (Consideration) และอธิบายว่า ภาวะผู้นำแบบต่างๆ ประกอบกับความพร้อมของ

สมาชิกทำให้เกิดรูปแบบของการทำงานของผู้นำ 4 รูปแบบ คือ การบอกกล่าว (Telling) การนำเสนอความคิด (Selling) การมีส่วนร่วม (Participation) และการมอบหมายงาน (Delegation)

3.5 แนวคิดภาวะผู้นำสมัยใหม่

นอกจากแนวคิดทั้งสามกลุ่มที่กล่าวมาแล้ว ในปัจจุบัน ยังมีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงแนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำอยู่ตลอดเวลา จึงเกิดเป็นแนวคิดที่สำคัญๆ (มัลลิกา ต้นสอน, 2544: 54) ดังนี้

3.5.1 ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนและแบบเปลี่ยนแปลง (Transactional and Transformational Leadership) ผู้นำแบบแลกเปลี่ยน คือ ผู้นำแบบเดิมที่ใช้การแลกเปลี่ยนโดยรางวัลต่างๆ เป็นเครื่องมือในการชักจูงให้ผู้บังคับบัญชาปฏิบัติงานให้ได้ตามเป้าหมายที่ต้องการ ซึ่งต่างฝ่ายต่างก็ได้รับผลประโยชน์ที่แลกเปลี่ยนกัน ส่วนผู้นำแบบเปลี่ยนแปลงนั้น จะใช้ความสามารถเปลี่ยนความเชื่อ ทศนคติของสมาชิก เพื่อให้สมาชิกทำงานได้บรรลุเหนือกว่าเป้าหมายที่ต้องการ โดยผู้นำจะถ่ายทอดความคิด ประสบการณ์ และกระตุ้นทางด้านความคิดต่างๆ ให้แก่สมาชิกอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ

3.5.2 ทฤษฎีความสามารถพิเศษของผู้นำ (Charismatic theory) เป็นการกล่าวถึงบุคลิกภาพของผู้นำที่มีลักษณะเฉพาะแตกต่างไปจากบุคคลอื่น รังสรรค์ ประเสริฐศรี (2544: 55) กล่าวว่า ผู้นำที่มีความสามารถพิเศษ ควรมีลักษณะดังนี้ คือ เป็นผู้ที่มิวิสัยทัศน์ มีความสามารถด้านทักษะการสื่อสาร ความสามารถที่ทำให้ผู้อื่นไว้วางใจ ความสามารถทำให้ผู้อื่นเห็นว่าตนเองมีความสามารถ มีพลังและมุ่งการปฏิบัติให้บรรลุผล แสดงอารมณ์ได้อย่างเหมาะสมและเอื้ออาทรแก่ผู้อื่น ชอบที่เสี่ยง สร้างกลยุทธ์ใหม่ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย มีการโฆษณาตัวเอง และทำให้การขัดแย้งภายในเกิดขึ้นน้อยที่สุด

กระแสนี้ในปัจจุบันได้มุ่งให้ความสนใจกับ ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) และภาวะผู้นำที่มีความสามารถพิเศษ (Charismatic leadership) ซึ่งแนวคิดเหล่านี้ได้พยายามอธิบายว่า ผู้นำประสบความสำเร็จในระดับสูงในการจูงใจสมาชิก ความผูกพันต่อองค์กร ความเคารพนับถือ ความไว้วางใจ ความชื่นชมในตัวผู้นำ การอุทิศตนในการทำงาน ความจงรักภักดี และการปฏิบัติงานของสมาชิกได้อย่างไร และยังพยายามอธิบายอีกว่า ผู้นำบางคนสามารถนำองค์กรหรือหน่วยงานของตนประสบความสำเร็จอย่างยอดเยี่ยมได้อย่างไร (House, Delbecq and Taris, 1998 อ้างถึงใน Hartog and Koopman, 2001 : 173) เนื่องจากการดำเนินธุรกิจขององค์กรในยุคโลกาภิวัตน์ ที่มีการลงทุนหรือดำเนินธุรกิจข้ามประเทศ ทำให้หลายๆ องค์กรมุ่งสร้างผู้นำที่สามารถบริหารและจัดการคนในประเทศที่ไปลงทุนหรือดำเนินธุรกิจ ประกอบกับแนวคิดที่มีอยู่อย่างอาจไม่เพียงพอต่อการสร้างรูปแบบภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพสูงสุด

จึงนำไปสู่การพัฒนาแนวคิดการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม (Cross-Cultural Perspectives) ขึ้น (Hartog and Koopman, 2001: 167)(<https://th.wikibooks.org/wiki/ภาวะผู้นำ>)

ผู้ศึกษาสรุปได้ว่า ทฤษฎีภาวะผู้นำสามารถจัดกลุ่มแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ ได้เป็น 3 กลุ่ม คือ 1. แนวคิดผู้นำเชิงคุณลักษณะ (Trait Approach) 2. แนวคิดผู้นำเชิงพฤติกรรม (Behavioral Approach) 3. แนวคิดผู้นำเชิงสถานการณ์ (Situational Approach) โดยแนวคิดผู้นำเชิงคุณลักษณะ (Trait Approach) มุ่งอธิบายบุคลิกลักษณะของผู้นำ โดยเชื่อว่าผู้นำจะมีคุณสมบัติที่แตกต่างจากบุคคลทั่วไป ทั้งลักษณะทางกายภาพ เช่น ความสูง รูปร่างภายนอก อายุ ลักษณะทางความสามารถ ได้แก่ ความเฉลียวฉลาด ความรู้ ความสามารถในการพูดในที่สาธารณะ ลักษณะบุคลิกภาพ ได้แก่ การควบคุมอารมณ์และการแสดงออกทางอารมณ์ แนวคิดผู้นำเชิงพฤติกรรม มุ่งศึกษาพฤติกรรมที่ผู้นำแสดงออกเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติและประสิทธิผลตามที่ผู้นำต้องการ ซึ่งผู้นำแต่ละคนจะมีพฤติกรรมที่ต่างกันอย่างออกป ได้แก่ ผู้นำให้ความสำคัญกับกฎเกณฑ์ การบังคับบัญชา เน้นบทบาทหน้าที่ตามตำแหน่ง เน้นผลงานที่เกิดจากการทำงานตามโครงสร้าง หรือผู้นำที่มุ่งความสัมพันธ์ ที่ดีกับสมาชิก และมีส่วนร่วมในการทำงานของสมาชิก และแนวคิดผู้นำเชิงสถานการณ์ มุ่งเน้นการปรับสภาพการนำ หรือการปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป โดยการกำหนดรูปแบบของการบริหารที่ดี มีการเน้นที่เป้าหมาย โดยผู้นำจะช่วยสนับสนุนให้สมาชิกบรรลุเป้าหมายส่วนบุคคลและองค์กร โดยสามารถเพิ่มแรงจูงใจ ความพึงพอใจให้แก่ผู้ตาม โดยการให้รางวัล

และแนวคิดภาวะผู้นำสมัยใหม่ ที่มีแนวคิดที่สำคัญและเปลี่ยนแปลงไปจากแนวคิดทั้ง 3 แบบคือภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนและแบบเปลี่ยนแปลง (Transactional and Transformational Leadership) ซึ่งผู้นำจะใช้ความสามารถของตนเอง ในการเปลี่ยนแปลงความเชื่อและทัศนคติของสมาชิก โดยโน้มน้าวให้สมาชิกทำงานได้เกินจากเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยผู้นำจะทำหน้าที่เป็นผู้ถ่ายทอดความคิด ประสพการณ์ และความคิดต่างๆ ให้แก่สมาชิกอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ และทฤษฎีความสามารถพิเศษของผู้นำ (Charismatic theory) ซึ่งผู้นำจะมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างไปจากบุคคลอื่น กล่าวคือ ผู้นำเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ มีทักษะ มีความสามารถในการสื่อสาร ทำให้ผู้อื่นไว้วางใจ มุ่งการปฏิบัติมีความเอื้ออาทรแก่ผู้อื่น ชอบที่เสี่ยง รวมถึงมีความคิดในการสร้างกลยุทธ์ใหม่ๆ เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมาย และมีความขัดแย้งน้อยที่สุด

3.6 ภาวะผู้นำเพื่อการทำงานเป็นทีม

กิจจา บานชื่นและคณะ (2559) กล่าวว่า ปกติแล้วการทำงานร่วมกัน ถึงแม้จะมีการชี้แจงทำความเข้าใจแล้วก็ตาม การแสดงความคิดเห็นและการขัดแย้งกันในเชิงความคิดเห็นย่อมเกิดขึ้นได้เสมอ เนื่องจากความแตกต่างและประสพการณ์ระหว่างบุคคลไม่เหมือนกัน การมอง

ปัญหาและการแก้ปัญหาของแต่ละคนจึงมีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ซึ่งถือเป็นเรื่องธรรมดาของการปฏิบัติงาน ด้วยเหตุนี้ผู้นำในการทำงานจึงได้ถูกกำหนดขึ้น ผู้นำจะต้องเป็นผู้บริหารหรือผู้ที่ได้รับการยอมรับและเชื่อมั่นผ่านการคัดเลือกจากทีมงาน ผู้นำจะต้องมีอำนาจพอที่จะสนับสนุนให้เกิดการออกแบบกระบวนการที่สำคัญ ถ้าผู้นำแสดงออกถึงการขาดความเชื่อถือ ทีมจะขาดความมั่นใจในการทำงานทีมที่ตั้งขึ้นก็จะไม่ประสบผลสำเร็จ

3.6.1 ลักษณะของผู้นำการทำงานเป็นทีม ควรมีลักษณะดังนี้

1) เข้าใจธรรมชาติของคน ตามปกติคนเราย่อมมีความแตกต่างกัน เรื่องความรู้ ประสบการณ์ ความรู้สึกนึกคิด ความสนใจหรือกิจกรรมเฉพาะด้าน ตลอดจนค่านิยม

2) เข้าใจลักษณะของความขัดแย้ง การขัดแย้ง คือ กระบวนการทางความคิดเห็นที่ไม่ตรงกัน แบ่งออกได้เป็น

(1) การขัดแย้งด้วยผลประโยชน์

(2) การขัดแย้งด้วยเหตุผล

(3) การขัดแย้งด้วยอารมณ์

3) การแก้ปัญหา

(1) เข้าใจและยอมรับสภาพของปัญหา

(2) เข้าใจและยอมรับธรรมชาติของคน

(3) ใช้เทคนิคการสร้างความสัมพันธ์ในทีมงานการร่วมกันแก้ไข

ปัญหา

(4) รู้จักชนิดของปัญหาและวิธีค้นหาการแก้ปัญหา

4) เทคนิคการสร้างความสัมพันธ์การทำงานร่วมกัน

(1) กำหนดหรือสร้างเป้าหมายของการปฏิบัติงานร่วมกัน

(2) ร่วมกันรับฟังปัญหาและร่วมกันเสนอแนะเพื่อสรุปขั้นตอนสู่การ

ดำเนินงาน

(3) การดำเนินงานควรคำนึงถึงความรู้ ความสามารถของบุคลากรใน

ทีมงาน ความถนัดงาน และปัญหาส่วนตัวของผู้ร่วมงาน

(4) การแก้ปัญหาตามลักษณะความขัดแย้ง

ก. การขัดแย้งด้วยเหตุผล ผู้นำก็ต้องจัดหาข้อมูลมาสนับสนุนหา

ข้อสรุปยุติการขัดแย้งนั้น

ข. การขัดแย้งด้วยผลประโยชน์ ผู้นำจะต้องชี้แจงให้เห็น
ประโยชน์ส่วนรวมและใช้การประนีประนอมเป็นสำคัญ

(5) พยายามสร้างงานให้บรรลุผลและหาวิธีทำให้สมาชิกทุกคนเชื่อมั่น
จากความสำเร็จของทีมงาน

(6) ควรจัดการให้ทีมงานได้ช่วยกันแสดงความคิดเห็นถึงส่วนดีของ
งาน เพื่อเป็นกำลังใจและเพื่อการปรับปรุงแก้ไข

(7) หากงานบรรลุเป้าหมาย ควรจัดรางวัลให้ทีมงานตามความ
เหมาะสม แต่ควรระวังการสร้างเงื่อนไขที่ไม่ดีที่อาจเกิดขึ้น

5) เทคนิคการทำงานร่วมกัน

(1) กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายร่วมกัน
(2) วางแผนร่วมกันในทีมงานและแบ่งขั้นตอนอย่างกระจ่างเพื่อให้
บรรลุเป้าหมาย

(3) กำหนดบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกในทีมงานตาม
ความสามารถ

(4) ดำเนินงานตามขั้นตอนที่ทีมงานได้วางไว้

(5) กำหนดระยะเวลาการประเมินผล เพื่อค้นหาข้อบกพร่อง

6) เข้าใจลักษณะการทำงานร่วมกัน

(1) มีความยืดหยุ่นในการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี

(2) รู้จักการประสานงานและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของสมาชิกใน

ทีมงาน

(3) มีการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ที่ดีแก่สมาชิก

(4) ไม่เป็นผู้สร้างปัญหา (Trouble Maker)

3.6.2 การป้องกันปัญหาการทำงานเป็นทีม

การป้องกันปัญหาการทำงานเป็นทีม เป็นการรวมตัวของกลุ่มคนในการ
ทำงาน ย่อมอาจเกิดปัญหาขึ้นได้ การป้องกันปัญหาการทำงานเป็นทีม ทำได้ดังนี้

1) การกำหนดวัตถุประสงค์ต้องเป็นการกำหนดร่วมกันที่แน่นอนและ
เป็นที่ทราบ โดยทั่วไป

2) ส่งเสริมให้ทีมงานเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม เพื่อลดการแก่งแย่งชิงดี
ชิงเด่นกัน

- 3) ทีมงานต้องยอมรับความสำเร็จของหมู่คณะมากกว่าความสำเร็จส่วนตัว
- 4) ทีมงานควรรู้ถึงความต้องการของตนเองและตนเองตลอดจนเป็นการยอมรับซึ่งกันและกัน
- 5) ให้ความช่วยเหลือผู้อื่นตามกาลเทศะและรู้จักวิธีการทำงานที่ไม่ก้าวก่ายผู้อื่น
- 6) มีการทำความเข้าใจในทีมงานก่อนร่วมมือทำงานและยอมที่จะให้มีการประเมินผลตนเอง
- 7) มีการแบ่งงานกันทำตามความถนัดของบุคคลภายในทีมงาน
- 8) มีการกำหนดหน้าที่ชัดเจน และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

3.6.3 ปัจจัยสู่ความสำเร็จในการทำงานเป็นทีม

- 1) บรรยากาศของการทำงานมีความเป็นกันเอง อบอุ่น มีความกระตือรือร้นและสร้างสรรค์ ทุกคนช่วยกันทำงานอย่างจริงจังและจริงใจ ไม่มีร่องรอยที่แสดงให้เห็นถึงความเบื่อหน่าย
- 2) ความไว้วางใจกัน (Trust) เป็นหัวใจสำคัญของการทำงานเป็นทีม สมาชิกทุกคนในทีมควรไว้วางใจซึ่งกันและกัน มีความซื่อสัตย์ต่อกัน สื่อสารกันอย่างเปิดเผยและไม่มี ลับลมคมใน
- 3) มีการมอบหมายงานอย่างชัดเจน สมาชิกทีมงานเข้าใจวัตถุประสงค์เป้าหมายและยอมรับภารกิจหลักของทีมงาน
- 4) บทบาท (Role) สมาชิกแต่ละคนเข้าใจและปฏิบัติตามบทบาทของตนเอง และเรียนรู้เข้าใจในบทบาทของผู้อื่นในทีม ทุกบทบาทมีความสำคัญ รวมทั้งบทบาทในการช่วยรักษาความเป็นทีมงานให้มั่นคง เช่น การประนีประนอม การอำนวยความสะดวก และการให้กำลังใจ เป็นต้น
- 5) วิธีการทำงาน (Work Procedure) สิ่งสำคัญที่ควรพิจารณา คือ
 - (1) การสื่อสาร (Communication) การทำงานเป็นทีมอาศัยบรรยากาศการสื่อสารที่ชัดเจนเหมาะสม ซึ่งจะทำให้ทุกคนกล้าที่จะเปิดใจ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน จนเกิดความเข้าใจและนำไปสู่การทำงานที่มีประสิทธิภาพ
 - (2) การตัดสินใจ (Decision Making) การทำงานเป็นทีมต้องใช้การตัดสินใจร่วมกัน เมื่อเปิดโอกาสให้สมาชิกในทีมแสดงความคิดเห็นและร่วมตัดสินใจแล้ว สมาชิกย่อมเกิดความผูกพันที่จะทำในสิ่งที่ตนเองได้มีส่วนร่วมตั้งแต่ต้น

(3) ภาวะผู้นำ (Leadership) คือ บุคคลที่ได้รับการยอมรับจากผู้อื่น การทำงานเป็นทีมควรส่งเสริมให้สมาชิกทุกคนได้มีโอกาสแสดงความเป็นผู้นำ(ไม่ใช่ผลัดกันเป็นหัวหน้า) เพื่อให้ทุกคนเกิดความรู้สึกว่าได้รับการยอมรับ จะได้รับรู้ดีว่าการทำงานเป็นทีมนี้มีความหมายและปรารถนาที่จะทำอีก

(4) การกำหนดกติกา หรือกฎเกณฑ์ต่างๆ ที่จะเอื้อต่อการทำงานร่วมกันให้บรรลุเป้าหมาย ควรเปิดโอกาสให้สมาชิกได้มีส่วนร่วมในการกำหนดกติกา หรือกฎเกณฑ์ที่จะนำมาใช้ร่วมกัน

6) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการทำงานของทีม ทีมงานควรมีการประเมินผลการทำงานเป็นระยะในรูปแบบทั้งที่ไม่เป็นทางการและเป็นทางการ โดยสมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการประเมินผลงาน ทำให้สมาชิกได้ทราบความก้าวหน้าของงาน ปัญหา อุปสรรคที่เกิดขึ้น รวมทั้งพัฒนากระบวนการทำงาน หรือการปรับปรุงแก้ไขปัญหาร่วมกัน ซึ่งในที่สุดสมาชิกจะได้ทราบว่าผลงานบรรลุเป้าหมายและมีคุณภาพมากน้อยเพียงใด

7) การพัฒนาทีมงานให้เข้มแข็ง

(1) พัฒนาศักยภาพทีมงาน ด้วยการสร้างแรงจูงใจทางบวก สมาชิกมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีการสร้างพลังทีมงาน เกิดความมุ่งมั่นที่จะทำงานให้ประสบความสำเร็จ

(2) การให้รางวัล ปัจจุบันการพิจารณาผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานไม่เอื้อต่อการทำงานเป็นทีม ส่วนใหญ่จะพิจารณาผลการทำงานเป็นรายบุคคล ดังนั้นระบบรางวัลที่เอื้อต่อการทำงานเป็นทีมคือ การที่ทุกคนได้รางวัลอย่างยุติธรรมทุกคน คือ ควรสนับสนุนการให้รางวัลแก่การทำงานเป็นทีมในลักษณะที่วางอยู่บนพื้นฐานการให้รางวัลกับกลุ่ม (Group Bass Reward System)

3.6.4 ลักษณะการสร้างทีมงานให้มีประสิทธิภาพ

- 1) ทีมงานต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมายร่วมกันอย่างชัดเจน
- 2) มีแผนดำเนินงานที่ชัดเจน
- 3) กำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของสมาชิกตามความรู้ความสามารถ
- 4) สมาชิกมีความเต็มใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของทีมงาน
- 5) สมาชิกมีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนา ปรับปรุงการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมาย
- 6) สร้างวิธีการทำงานที่มีประสิทธิภาพ โดยมุ่งเน้นประสิทธิภาพของงานเป็นหลัก

7) มีบรรยากาศในการทำงานที่ดี มีความเป็นกันเอง

3.6.5 ลักษณะของผู้นำการทำงานเป็นทีม

- 1) เข้าใจธรรมชาติของคน
- 2) เข้าใจลักษณะของการขัดแย้ง
- 3) มีความสามารถในการแก้ปัญหา
- 4) มีเทคนิคการสร้างความสัมพันธ์การทำงานร่วมกัน
- 5) มีเทคนิคการทำงานร่วมกัน
- 6) เข้าใจลักษณะของการทำงานร่วมกัน

ผู้ศึกษาสรุปได้ว่า ภาวะผู้นำเพื่อการทำงานเป็นทีม นั้นผู้นำจะต้องเป็นผู้ที่ได้รับ การยอมรับและเป็นที่ยอมรับของทีมงาน ซึ่งในด้านของการดำเนินงาน ผู้นำจะทำหน้าที่เป็น ผู้ออกแบบกระบวนการดำเนินงานที่สำคัญโดยสนับสนุนให้สมาชิกทุกคนได้มีส่วนร่วมในการ ทำงานร่วมกัน โดยผู้นำในการทำงานเป็นทีมจะต้องเป็นผู้ที่เข้าใจในธรรมชาติของคน เข้าใจความ ขัดแย้งในกรณีที่มีสมาชิกในทีมมีทัศนคติที่แตกต่างกัน ยอมรับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น รู้จักวิธีการ แก้ไขปัญหา รวมถึงรู้จักเทคนิคการสร้างความสัมพันธ์ในการทำงานระหว่างสมาชิกในทีมมีการ สนับสนุนและเปิดโอกาสให้สมาชิกได้มีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนความคิดและแสดงข้อคิดเห็น โดยมีการติดต่อสื่อสารและมีการถ่ายทอดข้อมูลที่ชัดเจนเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีให้แก่สมาชิก เพื่อลดความขัดแย้ง

ในการป้องกันปัญหาของการทำงานเป็นทีม นั้นจะต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์ ร่วมกันที่แน่นอน ผู้นำจะต้องส่งเสริมและสร้างการมีส่วนร่วม และชี้แจงถึงแนวทางใน กระบวนการทำงานให้แก่สมาชิกอย่างทั่วถึง โดยชี้ให้ทุกคนได้เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม เพื่อลด ปัญหาการชิงดีชิงเด่นกัน มีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบตามความถนัดของแต่ละบุคคลให้ ชัดเจน โดยสร้างความเข้าใจร่วมกันก่อนลงมือปฏิบัติ เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปด้วยความราบรื่น และไม่เกิดปัญหา ซึ่งปัจจัยที่จะส่งเสริมให้การทำงานเป็นทีมประสบความสำเร็จนั้น บรรยากาศของ การทำงานต้องมีความ เป็นกันเอง ทุกคนช่วยกันทำงานอย่างจริงจังและและจริงใจ มีการแบ่งงานที่ ชัดเจน สมาชิกเข้าใจในหน้าที่ของตนเอง มีการสื่อสารระหว่างผู้นำและสมาชิกที่ชัดเจน มีการเปิด โอกาสให้สมาชิกทุกคนในทีมได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและร่วมตัดสินใจ รวมถึงมี การประเมินผลการดำเนินงานเพื่อให้สมาชิกในทีมได้รับทราบความก้าวหน้า ปัญหาและอุปสรรคที่

เกิดขึ้น เพื่อนำไปใช้ในการปรับปรุงแก้ไขปัญหาร่วมกัน นอกจากนี้การพัฒนาศักยภาพของทีมงาน ให้ประสบความสำเร็จจะต้องมีการสร้างศักยภาพของทีมงาน สร้างแรงจูงใจให้สมาชิกมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน โดยการรางวัลอย่างยุติธรรมแก่ทุกคนในทีมงาน

4. ข้อมูลทั่วไปของเทศบาลเมืองคูคตและการแก้ไขปัญหานำมาเสียนในเขตเทศบาลเมืองคูคต

4.1. สภาพทั่วไป

4.1.1 ลักษณะที่ตั้งและอาณาเขตการปกครอง

เทศบาลเมืองคูคต เป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่น ซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่ตำบลคูคต (เป็นบางส่วน) อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ได้รับการยกฐานะจากสุขาภิบาลคูคตขึ้นเป็นเทศบาลเมืองคูคต เป็นเทศบาลซึ่งอยู่ในเขตปริมณฑล โดยอยู่ห่างจากอำเภอลำลูกกา ไปทางทิศเหนือ ประมาณ 16 กิโลเมตร อยู่ห่างจากจังหวัดปทุมธานี มาทางทิศใต้ ประมาณ 16 กิโลเมตร มีพื้นที่ทั้งหมด 12,475 ตารางกิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่ใกล้เคียงดังนี้

- 1) ทิศเหนือ ติดต่อกับเทศบาลนครรังสิต อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี
- 2) ทิศใต้ ติดต่อกับเขตดอนเมืองและเขตสายไหม กรุงเทพฯ
- 3) ทิศตะวันออก ติดต่อกับเทศบาลเมืองลำสามแก้ว ตำบลคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี
- 4) ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี และเขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร

4.1.2 สภาพภูมิประเทศและลักษณะภูมิอากาศ

1) สภาพภูมิประเทศของเทศบาลเมืองคูคต เป็นที่ราบลุ่ม ด้านทิศตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยาและมีคลองส่งน้ำไหลผ่านในเขตพื้นที่รวม 3 สาย ได้แก่ คลองหกวาสายใต้ คลองซอยหนึ่งสายใต้ คลองซอยสองสายใต้ซึ่งทำให้น้ำอุดมสมบูรณ์

2) สภาพภูมิอากาศโดยทั่วไป อยู่ในเกณฑ์ปกติ อากาศไม่หนาวจัดหรือร้อนจัดเกินไปและมีฝนตกตามฤดูกาล

4.2 ลักษณะโครงสร้างพื้นฐาน

4.2.1 การคมนาคม

ถนนในเขตเทศบาล มีถนนและซอยต่าง ๆ 80 สาย รวมระยะทาง ประมาณ 100 กิโลเมตร เส้นทางคมนาคมในการติดต่อกับจังหวัดและอำเภอใกล้เคียง สามารถใช้เส้นทางในการคมนาคม ได้แก่ ทางบก มีถนนเชื่อมติดต่อกันระหว่างอำเภอต่าง ๆ ภายในจังหวัดเดียวกัน และจังหวัดใกล้เคียงถนนสายสำคัญ ได้แก่ ถนนพหลโยธิน ถนนพหลโยธิน-ลำลูกกา ถนนวิภาวดีรังสิต ถนนเลียบบคลองซอยสอง ถนนเชื่อมซอยชั้นสินธุ์ (ซอย 39) เป็นถนนไปเชื่อมต่อถนนพหลโยธินเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งถนนภายในเขตเทศบาลมีสภาพค่อนข้างดี ส่วนใหญ่จะเป็นถนนคอนกรีตเสริมเหล็กเกือบทุกสาย

4.2.2 การไฟฟ้า

การไฟฟ้าในเขตเทศบาลเมืองคูคตอยู่ในเขตความรับผิดชอบของไฟฟ้าส่วนภูมิภาคศรีสะเกษและเทศบาลเมืองคูคต ปัจจุบันเทศบาลให้บริการไฟฟ้าสาธารณะตามถนน ตรอก ซอยต่าง ๆ ในเขตเทศบาลเกือบครอบคลุมพื้นที่และบ้านเรือนของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองคูคต

4.2.3 การประปา

การให้บริการทางด้านการประปาของเทศบาลเมืองคูคตอยู่ในการควบคุมดูแลของการประปาภูมิภาคศรีสะเกษ โดยมีบริการประมาณ 60% และอีก 40% มีระบบประปาบาดาลของเอกชนโดยเฉพาะในบริเวณหมู่บ้านจัดสรร

4.2.4 โทรคมนาคม

ระบบการสื่อสารที่มีให้บริการ ได้แก่ โทรศัพท์ ในเขตเทศบาลมีชุมสายโทรศัพท์ที่เปิดดำเนินการ 1 แห่ง คือชุมสายโทรศัพท์เขตดอนเมือง ตั้งอยู่ที่หมู่บ้านวังทองริเวอร์ปาร์ค

4.2.5 สภาพการจราจร

สภาพการจราจรในเขตเทศบาลจะมีการจราจรหนาแน่นบริเวณเขตติดต่อกันระหว่างเขตเทศบาลกับเขตกรุงเทพมหานคร เนื่องจากปัจจุบันพื้นที่ในเขตเทศบาลซึ่งเป็นเขต

ปริมณฑลหรือชานเมือง ส่วนใหญ่จะเป็นที่อยู่อาศัยของประชากรที่จะต้องเดินทางเข้าไปทำงานในเมืองหลวง

4.2.6 แหล่งน้ำ ในเขตเทศบาลประกอบด้วย

- 1) คลองชลประทาน จำนวน 3 แห่ง
- 2) บ่อบาดาลสาธารณะ จำนวน 1 แห่ง

(แผนพัฒนาสามปี เทศบาลเมืองคูคต (พ.ศ.2555-2557))

4.3. ลักษณะทางเศรษฐกิจ

4.3.1 การเกษตรกรรม

ในปัจจุบันในเขตเทศบาลเมืองคูคตพื้นที่ที่ใช้ในเพาะปลูกทำการเกษตรกรรมมีจำนวนลดลง เนื่องจากเป็นที่รองรับการขยายตัวของประชากรในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ทำให้เป็นแหล่งลงทุนในด้านธุรกิจที่อยู่อาศัยประเภทบ้านจัดสรร คอนโดมิเนียม หอพักและด้านอุตสาหกรรมทั้งโรงงานขนาดใหญ่ ขนาดกลางและขนาดเล็ก

1) การเพาะปลูก

ปัจจุบันในเขตเทศบาลเมืองคูคต แทบจะไม่มีพื้นที่ที่ใช้ในการเพาะปลูกเลย เนื่องจากเป็นที่รองรับการขยายตัวของประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร ทำให้มีการลงทุนในด้านที่อยู่อาศัยเพิ่มมากขึ้นประกอบกับการขยายตัวทางการเศรษฐกิจ โดยมีการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมเพิ่มมากขึ้น

2) การปศุสัตว์และการประมง

โดยทั่วไปจะเป็นลักษณะการเลี้ยงสัตว์ที่มีทั้งสัตว์ตามบ้านและฟาร์ม ได้แก่ ไก่เนื้อ เป็ด โค กระบือ สุกร ปลาน้ำจืด

3) ระบบชลประทาน

ในเขตเทศบาลไม่มีระบบชลประทานเพื่อเกื้อหนุนการประกอบอาชีพเกษตรกรรมแต่อย่างใด

4.3.2 การอุตสาหกรรม

ปัจจุบันในเขตเทศบาลได้มีการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจมีการดำเนินการด้านอุตสาหกรรม ซึ่งมีทั้งโรงงานอุตสาหกรรมขนาดเล็ก จำนวน 12 โรงงาน ขนาดกลาง จำนวน 30

โรงงาน และขนาดใหญ่ จำนวน 55 โรงงาน

4.3.3 การพาณิชย์

ในเขตเทศบาลบริเวณในเขตย่านชุมชนจะเป็นอาคารพาณิชย์ มีห้างสรรพสินค้าใหญ่ จำนวน 3 แห่ง คือ ห้างสรรพสินค้า เทสโก้ โลตัส บิ๊กซี และศูนย์การค้า เซียร์ รังสิต มีตลาดขายส่งสินค้าซึ่งเป็นของเอกชน ได้แก่ ตลาดสี่มุมเมือง นอกจากนี้ยังมีร้านค้าส่ง ร้านค้าปลีกต่าง ๆ มากมาย

4.3.4 การท่องเที่ยว

ในเขตเทศบาลเมืองคูคตมีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญทางโบราณสถาน ได้แก่ “อนุสรณ์สถานแห่งชาติ” อยู่ในความรับผิดชอบของกองบัญชาการทหารสูงสุด

4.4. ลักษณะทางสังคม

4.4.1 ประชากร

ในเขตเทศบาลเมืองคูคตปัจจุบันมีประชากรจำนวนทั้งสิ้น 29,478 คน จำนวนครัวเรือน 24,843 ครัวเรือน (สำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลเมืองคูคต เดือนเมษายน 2561)

4.4.2 จำนวนชุมชน

จำนวนชุมชนที่ได้จัดตั้งตามระเบียบของเทศบาลเมืองคูคต จำนวน 31 ชุมชน การแบ่งส่วนการบริหารของคณะกรรมการชุมชน แบ่งออกทั้งหมด 8 ส่วน คือ

- 1) กรรมการฝ่ายบริหาร ประกอบด้วย
 - (1) ประธานคณะกรรมการชุมชน
 - (2) รองประธานคณะกรรมการชุมชน
- 2) กรรมการฝ่ายปกครอง
- 3) กรรมการฝ่ายป้องกันและรักษาความสงบเรียบร้อย
- 4) กรรมการฝ่ายการคลัง
- 5) กรรมการฝ่ายสวัสดิการสังคม
- 6) กรรมการฝ่ายสาธารณสุข
- 7) กรรมการฝ่ายพัฒนา
- 8) กรรมการฝ่ายการศึกษา

4.4.3 การศึกษา

ประชาชนส่วนใหญ่ในเขตเทศบาลจะเป็นผู้ที่จบการศึกษาภาคบังคับขึ้นไปจนถึงระดับอนุปริญญาและปริญญาตรี โรงเรียนที่อยู่ในเขตเทศบาลมีจำนวนทั้งหมด 11 แห่ง แยกเป็น โรงเรียนรัฐบาล 3 แห่ง และโรงเรียนเอกชน 8 แห่ง

4.4.4 ศาสนาและวัฒนธรรม

ประชาชนในเขตเทศบาลส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธประมาณร้อยละ 97 รองลงมา ได้แก่ ศาสนาอิสลาม ประมาณร้อยละ 1.5 ศาสนาคริสต์ ประมาณร้อยละ 1 และอื่น ๆ ประมาณร้อยละ 0.5

4.4.5 การสาธารณสุข

ในเขตเทศบาลมีโรงพยาบาลเอกชน จำนวน 1 แห่ง คือโรงพยาบาลแพทย์รังสิต สถานีอนามัย จำนวน 2 แห่ง คือ สถานีอนามัยวัดประยูรธรรมารามและสถานีอนามัยวัดลาดสนุ่น ศูนย์บริการสาธารณสุขของเทศบาล จำนวน 1 แห่ง ประชาชนในเขตเทศบาลมีส่วนร่วมทุกหลังคาเรือน และสามารถมีส่วนร่วมได้อย่างถูกต้องลักษณะ การกำจัดมูลฝอยใช้วิธีฝังกลบ จำนวนขยะในปัจจุบันมีจำนวนปริมาณ 60-65 ตันต่อวัน เทศบาลมีความสามารถเก็บขยะได้วันละ 60 ตัน (เว็บไซต์เทศบาลเมืองคูคต www.khukhot.go.th)

4.5 ทริพยากรธรรมชาติ

4.5.1 น้ำ

น้ำที่ใช้ในการอุปโภคบริโภค ประชาชนส่วนใหญ่ใช้น้ำจากคลองชลประทาน บ่อบาดาลสาธารณะ ซึ่งเพียงพอต่อการใช้ในการอุปโภค

4.5.2 คุณภาพของทรัพยากรธรรมชาติ

ในพื้นที่ของเทศบาลส่วนมากเป็นพื้นที่ที่อยู่อาศัย หมู่บ้าน ร้านค้า สถานประกอบการและมีพื้นที่เพียงเล็กน้อยที่เป็นพื้นที่สาธารณะ ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ ได้แก่ ดิน น้ำ ต้นไม้ ปัจจุบันในเขตเทศบาลเมืองคูคตมีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่จำเป็นต้องแก้ไข ได้แก่ น้ำในแม่น้ำลำคลองเน่าเสีย การแก้ไขปัญหาของเทศบาลเมืองคูคต คือได้จัดทำโครงการคูคตเมืองสะอาดและโครงการก่อสร้างบ่อบำบัดน้ำเสียเพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ของเมืองให้ร่มรื่นสวยงาม ให้

เป็นเมืองน่าอยู่ และเพื่อให้ประชาชนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี(แผนพัฒนาท้องถิ่นสี่ปี (พ.ศ.2561-2564) เทศบาลเมืองคูคต

4.6 ปัญหาของเทศบาลเมืองคูคตในด้านมลพิษทางน้ำ

เนื่องจากภายในเขตเทศบาลเมืองคูคตมีชุมชนและโรงงานอุตสาหกรรมเกิดขึ้นเป็นจำนวนมากและมักปล่อยน้ำเน่าเสียลงท่อระบายน้ำ โดยไม่มีการบำบัดก่อน ทำให้เกิดปัญหามลพิษทางน้ำ ดังนั้น เทศบาลเมืองคูคตจึงได้จัดทำโครงการบำบัดน้ำเสียบริเวณทลส่วนเหนือชั้นที่ 1 ร่วมกับเทศบาลนครรังสิต เพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อมและบริษัทร่วมทุนจากภาคเอกชน เพื่อแก้ไขน้ำเสีย ทำให้สภาพแวดล้อมดีขึ้น นอกจากนี้ เทศบาลเมืองคูคตยังได้ดำเนินโครงการในการอนุรักษ์และพัฒนาสภาพแวดล้อมของแม่น้ำคูคลองภายในเขตเทศบาลเมืองคูคต โดยการเทป็นน้ำชีวภาพบริเวณริมคลองวัดลาดสนุ่น และบริเวณคลองวัดโพสพผลเจริญและมีการวางแผนการดำเนินการอย่างต่อเนื่องทุก 4 เดือน ตลอดทั้งปี(แผนพัฒนาท้องถิ่นสามปี (พ.ศ.2555-2557) เทศบาลเมืองคูคต)

เทศบาลเมืองคูคตยังได้จัดทำโครงการเมืองน่าอยู่ เทศบาลน่าอยู่ (Healthy City Pioject) ซึ่งเป็นโครงการที่แสดงถึงความพยายามในการพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมและคุ้มครองสุขภาพอนามัยของประชาชน เป็นการพัฒนาแบบองค์รวม โดยยึดคนเป็นศูนย์กลาง โดยอาศัยความเข้มแข็งของชุมชนเป็นรากฐานของการพัฒนา มุ่งให้เกิดความสงบ สะอาด ปลอดภัย มีระเบียบวินัย มีบริหารที่ดี วิถีชีวิตดี คนอยู่มีความสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีการศึกษา เข้าถึงบริการสาธารณสุข เน้นให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม โดยเน้นกระบวนการให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญและเห็นคุณค่าของสุขภาพกาย สุขภาพจิตและสุขภาพสังคม พร้อมทั้งจะสร้างสรรค์และปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมต่อการดำรงชีวิตของคนเมืองและชุมชนเมืองให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาให้สอดคล้องกับลักษณะเมืองน่าอยู่ขององค์การอนามัยโลก เช่น การได้รับน้ำสะอาด อาหารสะอาด การมีสภาพแวดล้อมที่สะอาดปลอดภัย โดยได้มีการดำเนินกิจกรรมการตรวจสอบคุณภาพน้ำประปา การพัฒนาสิ่งแวดล้อมให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐานกำหนด การอนุรักษ์และพัฒนาสภาพแวดล้อมของแม่น้ำคูคลองและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เป็นต้น (เอกสาร โครงการเมืองน่าอยู่ เทศบาลน่าอยู่ ของเทศบาลเมืองคูคต, 2561)

นอกจากนี้เทศบาลเมืองคูคตยังได้จัดให้มีโครงการอบรมแกนนำชุมชนเกี่ยวกับการติดตั้งบ่อดักไขมัน ซึ่งปัจจุบันปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมนับวันจะทวีความรุนแรงมากขึ้น เนื่องจากการพัฒนาและการเติบโตทางด้านเศรษฐกิจและสังคม มลพิษทางน้ำเป็นปัญหาหนึ่งที่เกิดจากการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร พบว่า อาคาร ร้านอาหารและครัวเรือน เป็นจำนวนมากที่ปล่อยน้ำทิ้งลงสู่ท่อระบายน้ำสาธารณะ รวมทั้งน้ำทิ้งและกิจกรรมอื่นๆ ที่ระบายลงสู่แหล่งน้ำโดยตรง ได้แก่ อุตสาหกรรม เป็นต้น ทำให้เกิดน้ำเน่าเสีย ส่งผลกระทบต่อประชาชนในชุมชน เป็นแหล่งแพร่เชื้อโรค เกิดเหตุรำคาญ ส่งกลิ่นเหม็นและทัศนียภาพไม่ดี

ดังนั้น รัฐบาลจึงมีนโยบายและให้ความสำคัญกับการบำบัดน้ำเสียในครัวเรือนและชุมชน เป็นการช่วยลดปริมาณน้ำเสียและเป็นการปรับปรุงคุณภาพน้ำให้ดีขึ้น เป็นการแก้ไขปัญหาที่ต้นทาง เทศบาลเมืองคูคตจึงได้อบรมให้ความรู้สร้างจิตสำนึกให้กับชุมชนและสร้างชุมชนต้นแบบในการติดตั้งบ่อดักไขมัน ตลอดจนได้พัฒนาเป็นสถานที่เรียนรู้ในการถ่ายทอดวิธีการจัดการน้ำเสียจากครัวเรือน ด้วยการทำถังดักไขมันอย่างง่ายแบบภูมิปัญญาชาวบ้านให้กับชุมชนต่อไป (เอกสารโครงการอบรมแกนนำชุมชนเกี่ยวกับการติดตั้งบ่อดักไขมันของเทศบาลเมืองคูคต, 2561)

การวิเคราะห์ศักยภาพเพื่อประเมินสภาพการพัฒนา และโอกาสการพัฒนา ในอนาคตของเทศบาลเมืองคูคต เป็นการประเมินถึงโอกาสและภาวะคุกคามหรือข้อจำกัดอันเป็นสภาวะแวดล้อมภายนอกที่มีผลต่อการพัฒนาท้องถิ่น รวมถึงจุดแข็งและจุดอ่อนของท้องถิ่นอันเป็นสภาพแวดล้อมภายในของเทศบาลเมืองคูคต โดยใช้เทคนิค SWOT analysis เพื่อพิจารณาศักยภาพตามประเด็นการพัฒนาในด้านการพัฒนาจัดการทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม

4.6.1 จุดแข็ง (Strength : s)

1) ส่งเสริมให้ประชาชนมีจิตสำนึกและจิตอาสา ร่วมกันอนุรักษ์ ฟื้นฟู ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2) สนับสนุนให้มีการนำร่องชุมชนมีการบริหารจัดการขยะ โดยการคัดแยกขยะนำขยะเปียกและขยะแห้งมาทำเป็นปุ๋ยน้ำชีวภาพเพื่อให้ประชาชนนำมาใช้ในครัวเรือนเพื่อปรับปรุงคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำและคูคลองในเขตเทศบาลและปุ๋ยหมักจากบ่อวงคอนกรีตนำมาใช้ในครัวเรือน

- 3) สามารถนำสิ่งปลูกปลูก(อุจจาระ)ที่ได้จากอาคารบ้านเรือน โรงงานอุตสาหกรรมต่างๆและอื่นๆ มาผลิตเป็นปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ด
- 4) สร้างเขื่อนป้องกันตลิ่งพังทลายและปรับปรุงภูมิทัศน์ริมคลอง แหล่งน้ำในเขตเทศบาลเป็นสถานที่พักผ่อนและออกกำลังกายให้แก่ประชาชน
- 5) กำจัดผักตบชวาหรือวัชพืชต่างๆในลำคลองเพื่อให้น้ำไหลเวียนได้สะดวก ไม่ทำให้น้ำเน่าเสีย

4.6.2 จุดอ่อน (Weakness : W)

- 1) มีขยะจากบ้านเรือนจำนวนมากและไม่มีสถานที่ในการกำจัดขยะมูลฝอยที่ยั่งยืน ซึ่งต้องนำไปกำจัดนอกเขตเทศบาล ทำให้เสียงบประมาณในการกำจัดและขนส่งจำนวนมาก
- 2) น้ำทิ้งและสิ่งปลูกปลูกที่ปล่อยจากอาคารบ้านเรือน โรงงานอุตสาหกรรมต่างๆ ไม่มีการบำบัดก่อนปล่อยลงสู่แหล่งน้ำ คูคลองหรือท่อระบายน้ำ
- 3) การทิ้งขยะในสวนบุคคลหรือที่รกร้าง ทำให้เกิดความสกปรกไม่สะอาดและอาจเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายเมื่อมีน้ำขัง

4.6.3 โอกาส (Opportunity : O)

- 1) มีหน่วยงานให้การสนับสนุนเครื่องมือในการกำจัดวัชพืชในคลองระบายน้ำ
- 2) มีหน่วยงานในจังหวัดร่วมกันจัดหาวิธีในการกำจัดขยะมูลฝอยภายในจังหวัด เพื่อลดระยะทางและงบประมาณ

4.6.4 อุปสรรค (Threat: T)

- 1) สถานที่กำจัดขยะมูลฝอย โดยการฝังกลบอยู่นอกเขตจังหวัด มีระยะทางในการขนส่งไกลทำให้เสียงบประมาณจำนวนมาก
- 2) การกำจัดขยะแบบฝังกลบในพื้นที่ของเอกชนทำให้เกิดการสะสม ก๊าซและเกิดเพลิงไหม้ กลิ่นเหม็นรบกวนประชาชนที่อาศัยบริเวณใกล้เคียง และอาจมีสารเคมีปนเปื้อนลงแหล่งน้ำใกล้เคียง (แผนพัฒนาสามปี เทศบาลเมืองคูคต (พ.ศ.2560-2562))

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เรื่อง บทบาทของผู้นำชุมชนต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาน้ำเน่าเสียในเขตเทศบาลเมืองคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี พบว่า มีงานวิจัยที่สอดคล้องกัน ดังนี้

นลินี บุญเจษฎารักษ์ (2554) ได้ศึกษาค้นคว้าอิสระเกี่ยวกับการจัดการน้ำเสียที่เหมาะสมขององค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง พบว่า ปัญหาน้ำเสียของชุมชนบางน้ำผึ้งเกิดจากน้ำทิ้งจากการอุปโภคและบริโภค เช่น น้ำจากการซักล้างและการทำครัวจากครัวเรือน จุดที่ยังแก้ไขไม่ได้คือ บริเวณใต้ถุนบ้านที่มีน้ำเน่าขังอยู่ ส่วนน้ำเสียจากฝั่งตรงข้ามแม่น้ำเจ้าพระยา คือ เขตบางนาและเขตคลองเตยที่มีโรงงานอุตสาหกรรมจำนวนมาก การจัดการน้ำเสียขององค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง ได้แก่ การขุดลอกร่องน้ำสาธารณะ ติดตั้งถังกรองหรือถังดักไขมันอย่างง่ายในครัวเรือน ใช้น้ำหมักจุลินทรีย์ (EM) จัดสถานที่ล้างภาชนะรวมโดยติดตั้งบ่อดักไขมันตามจุดต่างๆ บริเวณตลาดน้ำ องค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้งมีการบริหารจัดการน้ำเสีย คือ ความร่วมมือของคนในชุมชน การประสานกับหน่วยงานภายนอก การรวมกลุ่มเยาวชน การจัดเก็บค่าธรรมเนียม องค์การบริหารส่วนตำบลจัดทำโครงการบำบัดเจ้าพระยา 84 พรรษาเทิดไท้องค์ราชัน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และโครงการติดตั้งบ่อดักไขมันตามจุดต่างๆ ภายในบริเวณตลาดน้ำ เป็นโครงการการจัดการน้ำเสีย มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อการบริหารจัดการน้ำเสียให้ประสบผลสำเร็จ

ดรุณี ศิริวิไล (2555) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการจัดการน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาเทศบาลตำบลเมืองแกลง จังหวัดระยอง พบว่า เทศบาลตำบลเมืองแกลงไม่ใช้ระบบบำบัดน้ำเสียรวม แต่ใช้การติดตั้งถังดักไขมันกับบ้านเรือนและร้านค้าในการบำบัดน้ำเสียชุมชน มีนโยบายและโครงการต่าง ๆ เกี่ยวกับการจัดการน้ำเสียที่ชัดเจน เช่น โครงการนักสืบสายน้ำ การบริหารจัดการน้ำเสียของเทศบาลสามารถทำให้คุณภาพน้ำในแหล่งน้ำธรรมชาติอยู่ในเกณฑ์ดีพอใช้ ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการน้ำเสีย ได้แก่ ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์และให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อม มีจัดสรรงบประมาณเพียงพอ มีหน่วยงานรับผิดชอบอย่างชัดเจน มีนโยบาย/แผน/โครงการด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ชัดเจน มีผู้นำชุมชนที่ดี ประชาชนมีส่วนร่วมตั้งแต่การรับรู้ถึงปัญหา ร่วมตัดสินใจ เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการจัดการน้ำเสียของเทศบาล บทเรียนสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ ได้แก่ การมีวิสัยทัศน์และความมุ่งมั่น ทุ่มเทความกระตือรือร้นของผู้บริหารต่อการจัดการน้ำเสีย มีระบบการบริหารจัดการที่ดี สร้างแรงจูงใจ

ด้านการจัดการน้ำเสียให้แก่ประชาชน สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับประชาชน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน และการสร้างชุมชนเข้มแข็ง

สุนทรีย์ จินดาสอนและจุฑาทิพย์ คล้ายทับทิม (2558) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ในภาพรวมอยู่ระดับปานกลาง โดยประชาชนมีส่วนร่วมในชั้นดำเนินโครงการมากที่สุดรองลงมา คือ ชั้นริเริ่มโครงการ ชั้นวางแผนและชั้นประเมินผล สำหรับการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ของครัวเรือน ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม และความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชายเลน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ส่วนเพศ อายุ และการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชายเลน ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

พิทักษ์ คุ้มอินมร (2556) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการสร้างความเข้มแข็งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยการสร้างเครือข่ายของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่าแนวทางการสร้างความเข้มแข็งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ คือ 1.ควรมีการรวมตัวกันสร้างเครือข่าย เพื่อประสานความร่วมมือและสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และจัดตั้งคณะทำงานที่เป็นรูปธรรม 2.ควรมีการดำเนินความร่วมมือของเครือข่ายของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่อย่างต่อเนื่อง 3.ควรมีการจัดอบรมเพิ่มพูนความรู้ หรือจัดประชุมวิชาการทุกเดือนเกี่ยวกับเรื่องการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 4.ควรมีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารของกลุ่มองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 5.รัฐบาลและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเองอย่างแท้จริง 6.ผู้นำต้องมีความรู้สู่ความเข้มแข็ง คือ ผู้นำต้องมีความรู้ มีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ตามที่ระเบียบกฎหมายกำหนดจริยธรรมในด้านนโยบายสาธารณะ เพื่อประโยชน์สูงสุดที่จะเกิดขึ้นกับประชาชน

สำหรับกลยุทธ์การสร้างเครือข่ายที่ทำให้้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่มีความเข้มแข็ง ได้แก่ 1. ผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีความสมัครใจ มีใจในการรวมตัวกันเพื่อสร้างเครือข่าย 2.ควรมีการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และโครงสร้างการดำเนินงานให้ชัดเจน 3. ควรมีการสร้าง ความเข้าใจและแนวทางนำไปสู่การทำงานร่วมกัน เพื่อประโยชน์ของทุกฝ่าย 4. มีการประสานความสัมพันธ์ของสมาชิกเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง 5. มีการพัฒนาศักยภาพ

ของผู้นำเครือข่ายและ 6. มีความเป็นอิสระเป็นตัวของตัวเองผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่

ทยา ยันตบุศย์ จินต์ วิภาตะกัลป์และกฤษณะ ดาราเรือง (2559) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำ วัฒนธรรมองค์กร หลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย พบว่า 1.ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ ด้านวัฒนธรรมองค์กร ด้านหลักธรรมาภิบาลและประสิทธิผลขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2.ปัจจัยด้านภาวะผู้นำด้านวัฒนธรรมองค์กร ด้านหลักธรรมาภิบาลและประสิทธิผลขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง 0.449-0.960 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 3.ปัจจัยด้านหลักธรรมาภิบาลส่งผลต่อประสิทธิผลฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

นพวรรณ ชีรพันธ์เจริญ (2549) ได้ศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา พบว่า กลุ่มเป้าหมายไม่มีกิจกรรมชัดเจนในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย หลังจากกลุ่มเป้าหมายทั้งหมดได้ผ่านกระบวนการสื่อสารครั้งนี้ กลุ่มเป้าหมายได้เรียนรู้ร่วมกันทุกขั้นตอนในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยตั้งแต่สาเหตุของปัญหา จนกระทั่งการคิดแนวทางการแก้ไขปัญหา กลุ่มเป้าหมายได้เสนอแผนงาน/โครงการเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดจากขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา นอกจากนั้นกลุ่มเป้าหมายได้เกิดความตระหนักต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมด้านอื่น โดยเห็นว่าจะต้องมีการดำเนินการด้านนี้อย่างจริงจัง โดยอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะจากเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา มีกิจกรรมต่อเนื่อง ซึ่งเกิดจากกระบวนการร่วมกันหลายกิจกรรม มีข้อเสนอแนะคือ ควรมีการจัดการเพื่อให้ประชาชนทุกกลุ่ม มีความรู้และทัศนคติที่ถูกต้องเกี่ยวกับการลดปัญหาขยะมูลฝอย โดยใช้หลักการ 5Rs (Reduce Reuse Reject Recycle Repair) ควรร่วมมือและสนับสนุนในองค์กรส่วนท้องถิ่นในการทำแผนบริหารจัดการขยะมูลฝอยอย่างถูกหลักธรรมาภิบาล และควรศึกษารูปแบบในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยตามแผนงาน /โครงการที่ได้จากผลการศึกษา

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาเรื่อง บทบาทของผู้นำชุมชนต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาหน้าเสาธงในเขตเทศบาลเมืองคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งผู้ศึกษาได้ดำเนินการศึกษา ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่างและวิธีการสุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่างและวิธีการสุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองคูคต อำเภอลำลูกกา จำนวนชุมชน 31 ชุมชน มีประชากรจำนวนทั้งสิ้น 29,478 คน (จากสถิติประชากรข้อมูลของสำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลเมืองคูคต ณ เดือนเมษายน 2561)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง แบ่งออกเป็นกลุ่มตัวอย่างสำหรับการศึกษาจากแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ดังนี้

1.2.1 กลุ่มตัวอย่างสำหรับการใช้แบบสอบถาม จำแนกจำนวนประชากรในแต่ละชุมชน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ ผู้ศึกษาได้คัดเลือกตัวอย่างจากผู้ที่อาศัยในชุมชนในเขตเทศบาลเมืองคูคตในแต่ละชุมชน ซึ่งมีขนาดของประชากรที่แตกต่างกันและกำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน่ ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 395 คน ดังนี้

$$n = \frac{N}{1+N(e)^2}$$

$$n = \frac{29,478}{1+29,478(0.05)^2}$$
$$= 395 \text{ คน}$$

โดยสามารถจำแนกจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างในแต่ละ

ชุมชน ดังตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 จำนวนประชากรในเขตเทศบาลเมืองคูคต

ลำดับ	ชุมชน	จำนวนประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
1	สิทธิพยากรณ์	1,102	15
2	พระสิทธิ์	970	13
3	พร้อมศรีสามัคคี	915	12
4	เย็นน้ำ	2,159	29
5	ชอย 39	2,123	28
6	สราสินีวิลด์ 1	806	11
7	สราสินีวิลด์ 2	1,315	18
8	ทอส.9	566	8
9	เดชเจริญ	314	4
10	จามรร่วมใจสามัคคี	923	12
11	ร่มโพธิ์ทองพัฒนา	190	3
12	รณชัย	502	7
13	สมบูรณ์พัฒนา	377	5
14	สีวลี	1,852	25
15	วัดประยูรธรรมาราม	935	13
16	วิเชียร	361	5
17	ศิษย์โรจน์	397	5
18	วังทองธานี	1,538	21
19	จามร-ลาดสนุ่น	705	9
20	จามร-เดชเจริญ	2,429	33
21	เดชนันต์รวมใจ	436	6
22	ชาวฟ้า	1,007	13
23	ฟ้าครามนคร	1,292	17
24	เลียบคลองสอง	667	9
25	ร่มเย็น	1,973	26
26	สวนส้มพัฒนา	553	7
27	เสมาฟ้าคราม 25	726	10
28	กรมทหาร ๑	1,893	25
29	แจ้งชั้น 3	120	2
30	แจ้งชั้น 4	90	1
31	การ์เด็นโฮม	242	3
รวม		29,478	395

ที่มา : สถิติประชากรข้อมูลของสำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลเมืองคูคต ณ เดือนเมษายน 2561

1.2.2 กลุ่มตัวอย่างสำหรับการสัมภาษณ์ โดยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจากประธานคณะกรรมการชุมชน คณะกรรมการชุมชนและประชาชนในชุมชนเขตเทศบาลเมืองคูคต จำนวน 12 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาใช้แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีการดำเนินการ ดังนี้

2.1 แบบสอบถาม

2.1.1 ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมกับสิ่งที่ต้องการศึกษา

2.1.2 สร้างแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านผู้นำชุมชนที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาหน้าเสี่ยในเขตเทศบาลเมืองคูคต

ส่วนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคที่พบในการแก้ไขปัญหาหน้าเสี่ยในเขตเทศบาลเมืองคูคต

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะ

2.1.3 ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ผู้ศึกษาทำการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม โดยใช้การทดสอบความเที่ยงตรง (Content Validity) ของแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย โดยให้ผู้เชี่ยวชาญในสาขารัฐประศาสนศาสตร์ตรวจสอบจำนวน 3 ท่าน โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Item-Objective Congruence Index : IOC) การหาค่าดัชนี IOC แบ่งคะแนนออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

มีความสอดคล้องหรือวัดได้ มีระดับคะแนนเท่ากับ +1

ไม่แน่ใจว่ามีความสอดคล้องหรือวัดได้ มีระดับคะแนนเท่ากับ 0

ไม่มีความสอดคล้องหรือไม่สามารถวัดได้ มีระดับคะแนนเท่ากับ -1

ผู้ศึกษาได้จัดทำแบบประเมินแบบจำลองดัชนีวัดผลสำเร็จส่งมอบให้ผู้เชี่ยวชาญในสาขารัฐประศาสนศาสตร์ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา ปริมาณ และประเมินความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ จากนั้นนำมาหาค่าความสอดคล้องโดยใช้สูตร

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ R คือ ผลคูณของคะแนนกับจำนวนผู้เชี่ยวชาญ
n คือ จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

ทำการคำนวณค่าดัชนี IOC จากสูตรแล้วนำไปประเมินผลดัชนี IOC เพื่อประเมินความสอดคล้องแบบจำลองดัชนีวัดผลสำเร็จ ตามเกณฑ์ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 0.00-0.49	ความสอดคล้องอยู่ในเกณฑ์ต่ำ
ค่าเฉลี่ย 0.50-0.69	ความสอดคล้องอยู่ในเกณฑ์ยอมรับ
ค่าเฉลี่ย 0.70-0.79	ความสอดคล้องอยู่ในเกณฑ์ดี
ค่าเฉลี่ย 0.80-1.00	ความสอดคล้องอยู่ในเกณฑ์ดีมาก

โดยผลการทดสอบได้ค่าดัชนี IOC เท่ากับ 0.70 ดังนั้นแบบสอบถามชุดนี้มีความสอดคล้องแบบจำลองดัชนีวัดผลสำเร็จอยู่ในเกณฑ์ดี

2.2 แบบสัมภาษณ์ ผู้ศึกษาได้จัดทำแบบสัมภาษณ์ โดยมีข้อคำถามในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของผู้นำชุมชนที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาที่น่าเสียดายในเขตเทศบาลเมืองคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์ประธานคณะกรรมการชุมชน คณะกรรมการชุมชนและประชาชนในเขตเทศบาลเมืองคูคต

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ เพื่อศึกษาถึง “ ปัจจัยด้านผู้นำชุมชนที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาหน้าเสาธงในเขตเทศบาลเมืองคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ” โดยแบ่งลักษณะของการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ทำการศึกษาออกเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

3.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ผู้ศึกษาได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยดำเนินการส่งแบบสอบถามด้วยตนเอง พร้อมทั้งแจ้งจุดประสงค์ของการศึกษาให้แก่กลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างจากประชาชนในเขตเทศบาลเมืองคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี จำนวน 395 คน โดยใช้ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมแบบสอบถาม เป็นระยะเวลา 15 วัน และดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประธานคณะกรรมการชุมชน คณะกรรมการชุมชนและประชาชนในเขตเทศบาลเมืองคูคต จำนวน 12 คน ด้วยแบบสัมภาษณ์ ในประเด็นที่เกี่ยวกับปัจจัยด้านผู้นำชุมชนที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาหน้าเสาธงในเขตเทศบาลเมืองคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความชัดเจนและครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

3.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ผู้ศึกษาได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากตำราวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง งานวิจัย และวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษา

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามครบตามจำนวน และตามกำหนดระยะเวลาแล้ว ผู้ศึกษาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

4.1 การตรวจสอบข้อมูล (Editing) ผู้ศึกษาทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแบบถาม โดยแยกแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์ออก

4.2 การลงรหัส (Coding) ผู้ศึกษานำแบบสอบถามที่ตรวจสอบความถูกต้องเรียบร้อยแล้ว มาลงรหัสตามที่ได้กำหนดรหัสไว้ล่วงหน้า

4.3 การประมวลผลข้อมูล ผู้ศึกษาทำการประมวลผลข้อมูลที่ลงรหัสแล้วโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for the Social Sciences หรือ SPSS)

4.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ศึกษาทำการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

4.4.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามและปัจจัยด้านผู้นำชุมชนที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาหน้าเสาธงในเขตเทศบาลเมืองคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี โดยใช้ค่าความถี่และร้อยละ

4.4.2 วิเคราะห์ปัจจัยด้านผู้นำชุมชนที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการแก้ไขปัญหาหน้าเสาธงในเขตเทศบาลเมืองคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี โดยใช้สถิติทดสอบไคสแควร์ (Chi-Square Test) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

$$\chi^2 = \sum_{i=1}^r \sum_{j=1}^c \frac{(o_{ij} - e_{ij})^2}{e_{ij}}$$

เมื่อ χ^2 คือ สถิติทดสอบไคสแควร์

O_{ij} คือ ค่าความถี่ที่ได้จากการสังเกต (Observed Frequency) ในแถวที่ i คอลัมน์ที่ j

e_{ij} คือ ค่าความถี่คาดหวัง (Expected Frequency) ในแถวที่ i คอลัมน์ที่ j

r คือ จำนวนกลุ่มของตัวแปรแถว

c คือ จำนวนกลุ่มของตัวแปรคอลัมน์

4.4.3 วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคที่พบในการแก้ไขปัญหาหน้าเสาธงในเขตเทศบาลเมืองคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี โดยใช้ค่าสถิติร้อยละในการสรุปผล

4.4.4 รวบรวมและสรุปข้อเสนอแนะต่าง ๆ จากประชาชนผู้ตอบแบบสอบถาม

4.4.5 วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองคูคต

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาเรื่อง บทบาทของผู้นำชุมชนต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหา
น้ำเน่าเสียในเขตเทศบาลเมืองคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี สรุปผลการศึกษาดังนี้

4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

4.2 ปัจจัยด้านผู้นำชุมชนที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหา
น้ำเน่าเสียในเขตเทศบาลเมืองคูคตอำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี

4.3 ปัจจัยด้านผู้นำชุมชนที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหา
น้ำเน่าเสียในเขตเทศบาลเมืองคูคตอำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี

4.4 ปัญหาและอุปสรรคที่พบในการแก้ไขปัญหาเน่าเสีย ในเขตเทศบาลเมืองคูคต
อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี

4.5 ข้อเสนอแนะต่าง ๆ จากประชาชน

4.6 การศึกษาปัจจัยด้านผู้นำชุมชนที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ
แก้ไขปัญหาเน่าเสียในเขตเทศบาลเมืองคูคตอำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ด้วยวิธีการ
สัมภาษณ์

4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	ผู้ตอบแบบสอบถาม	
	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	141	35.7
หญิง	254	64.3
รวม	395	100.0

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	ผู้ตอบแบบสอบถาม	
	จำนวน	ร้อยละ
อายุ	22	5.6
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 25 ปี		
26-35 ปี	49	12.4
36-45 ปี	62	15.7
46 ปี ขึ้นไป	262	66.3
รวม	395	100.0
ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	240	60.7
ปริญญาตรี	142	36.0
ปริญญาโท	12	3.0
ปริญญาเอก	1	0.3
รวม	395	100.0
รายได้ต่อเดือน		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาท	154	39.0
10,001-25,000 บาท	167	42.2
25,001-50,000 บาท	65	16.5
มากกว่า 50,000 บาทขึ้นไป	9	2.3
รวม	395	100.0
อาชีพ		
รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ	81	20.5
ประกอบธุรกิจส่วนตัว / ค้าขาย	145	36.7
พนักงานบริษัทเอกชน	36	9.1
อื่นๆ	133	33.7
รวม	395	100.0

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	ผู้ตอบแบบสอบถาม	
	จำนวน	ร้อยละ
บทบาท/ตำแหน่งในชุมชน		
อาสาสมัครสาธารณสุข(อสม.)	86	21.8
อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน	30	7.5
กลุ่มสตรี / กลุ่มแม่บ้าน	65	16.5
อื่นๆ	214	54.2
รวม	395	100.0

จากตารางที่ 4.1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างในเขตเทศบาลเมืองคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี เป็นเพศชาย จำนวน 141 คน คิดเป็นร้อยละ 35.7 และ เพศหญิง จำนวน 254 คน คิดเป็นร้อยละ 64.3 มีอายุ 46 ปี ขึ้นไป จำนวน 262 คน คิดเป็นร้อยละ 66.3 รองลงมามีอายุ 36 – 45 ปี จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 15.7 อายุ 26-35 ปี จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 12.4 และอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 25 ปี จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 5.6 มีระดับการศึกษา ต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 240 คน คิดเป็นร้อยละ 60.7 ปริญญาตรี จำนวน 142 คน คิดเป็นร้อยละ 36.0 ปริญญาโท 12 คน คิดเป็นร้อยละ 3.0 และปริญญาเอก จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.3 มีรายได้ต่อเดือน 10,001-25,000 บาท จำนวน 167 คน คิดเป็นร้อยละ 42.2 มีรายได้ต่อเดือนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาท จำนวน 154 คน คิดเป็น ร้อยละ 39.0 มีรายได้ต่อเดือน 25,001-50,000 บาท จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 16.5 มีรายได้ต่อเดือนมากกว่า 50,000 บาท ขึ้นไป จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 2.3 มีอาชีพรับราชการ / รัฐวิสาหกิจ จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 20.5 ประกอบธุรกิจส่วนตัว / ค้าขาย จำนวน 145 คน คิดเป็นร้อยละ 36.7 พนักงานบริษัทเอกชน จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 9.1 และอื่นๆ จำนวน 133 คน คิดเป็นร้อยละ 33.7 มีตำแหน่ง/บทบาท/หน้าที่ในชุมชน ได้แก่ อาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 21.8 อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 7.5 และกลุ่มสตรี / กลุ่มแม่บ้าน จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 16.5 และอื่นๆ จำนวน 214 คน คิดเป็นร้อยละ 54.2

4.2 ปัจจัยด้านผู้นำชุมชนที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาน้ำเน่าเสีย ในเขตเทศบาลเมืองคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี

ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาปัจจัยด้านผู้นำชุมชนในประเด็นต่าง ๆ ที่ส่งผลให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาน้ำเน่าเสีย ในเขตเทศบาลเมืองคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ได้แก่ การบริหารงานของผู้นำชุมชน ลักษณะของผู้นำชุมชน ภาวะผู้นำและวิธีการสื่อสารของผู้นำชุมชน ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

4.2.1 การบริหารงานของผู้นำชุมชน

ผู้ศึกษาทำการศึกษาการบริหารงานของผู้นำชุมชน ที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมประชาชนในการเข้ามาแก้ไขปัญหาน้ำเน่าเสียในเขตเทศบาลเมืองคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ผลการศึกษาแสดงดังตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 การบริหารงานของผู้นำชุมชน

ข้อ	การบริหารงานของผู้นำชุมชน	ผู้ตอบแบบสอบถาม	
		จำนวน	ร้อยละ
บทบาทของผู้นำชุมชน			
1.	เป็นผู้นำในการพัฒนาชุมชน	312	79.0
2.	เข้าไปมีส่วนร่วมในการเสนอโครงการในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน	270	68.4
3.	เป็นผู้นำในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมของชุมชน	238	60.3
4.	เป็นศูนย์กลางในการรับฟังปัญหาในชุมชน	299	75.7
5.	เป็นตัวแทนในการติดตามผลการแก้ไขปัญหาในชุมชน	251	63.5
วิธีการในการรับฟังปัญหาของประชาชนในการแก้ไขปัญหาน้ำเน่าเสียในชุมชน			
1.	การลงพื้นที่เพื่อรับฟังปัญหา	233	59.0
2.	การประชุมระหว่างประชาชนในชุมชน	258	65.3
3.	การจัดเวทีประชาคม	210	53.2
4.	การใช้แบบสอบถาม	49	12.4

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

ข้อ	การบริหารงานของผู้นำชุมชน	ผู้ตอบแบบสอบถาม	
		จำนวน	ร้อยละ
วิธีการดำเนินการเพื่อให้ชุมชนมีสภาพแวดล้อมที่ดี			
1.	ลงพื้นที่สำรวจปัญหา	193	48.9
2.	ลงมือปฏิบัติร่วมกับชุมชน	240	60.8
3.	ทำตามแนวทางของตนเอง	31	7.8
4.	ประชุมรับฟังปัญหาของชุมชน	240	60.8
5.	แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ	149	37.7
6.	ประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	261	66.1
7.	ประเมินผลการดำเนินงาน	66	16.7
วิธีการสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาหน้าเสาเสีย			
1.	การระดมความคิดเห็น	132	33.4
2.	การประชุม	182	46.1
3.	การแก้ไขปัญหาาร่วมกัน	259	65.6
4.	การลงมือปฏิบัติ	204	51.6
5.	การติดตามผล	84	21.3
6.	การประเมินผลการพัฒนาแหล่งน้ำ	64	16.2
วิธีการจัดหาเครื่องมือและอุปกรณ์ในการแก้ไขปัญหาหน้าเสาเสีย			
1.	งบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ	319	80.8
2.	งบประมาณของชุมชน	98	24.8
3.	ผู้นำชุมชนเป็นผู้จัดหาเอง	56	14.2

จากตารางที่ 4.2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างในเขตเทศบาลเมืองคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานของผู้นำชุมชนในแต่ละประเด็นดังนี้

บทบาทของผู้นำชุมชนด้านการบริหาร กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่า ผู้นำชุมชนเป็นผู้นำในการพัฒนาชุมชน จำนวน 312 คน คิดเป็นร้อยละ 79.0 เป็นศูนย์กลางในการรับฟังปัญหาในชุมชน จำนวน 299 คน คิดเป็นร้อยละ 75.7 เข้าไปมีส่วนร่วมในการเสนอโครงการในการจัดทำ

แผนพัฒนาชุมชน จำนวน 270 คน คิดเป็นร้อยละ 68.4 เป็นตัวแทนในการติดตามผลการแก้ไข ปัญหาในชุมชน จำนวน 251 คน คิดเป็นร้อยละ 63.5 และเป็นผู้นำในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม ของชุมชน จำนวน 238 คน คิดเป็นร้อยละ 60.3 ตามลำดับ

วิธีการในการรับฟังปัญหาของประชาชน ในการแก้ไขปัญหาน้ำเน่าเสียในชุมชน กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่า ผู้นำชุมชนใช้การประชุมระหว่างประชาชนในชุมชน เพื่อรับฟังปัญหา ของประชาชน จำนวน 258 คน คิดเป็นร้อยละ 65.3 การลงพื้นที่เพื่อรับฟังปัญหา จำนวน 233 คน คิดเป็นร้อยละ 59.0 การจัดเวทีประชาคม จำนวน 210 คน คิดเป็นร้อยละ 53.2 และการใช้ แบบสอบถาม จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 12.4 ตามลำดับ

วิธีการดำเนินการเพื่อให้ชุมชนมีสภาพแวดล้อมที่ดี กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่า ผู้นำ ชุมชนใช้วิธีการประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ชุมชนมีสภาพแวดล้อมที่ดี จำนวน 261 คน คิดเป็นร้อยละ 66.1 การลงมือปฏิบัติร่วมกับชุมชน จำนวน 240 คน คิดเป็นร้อยละ 60.8 การประชุมรับฟังปัญหาของชุมชน จำนวน 240 คน คิดเป็นร้อยละ 60.8 การลงพื้นที่เพื่อสำรวจ ปัญหาจำนวน 193 คน คิดเป็นร้อยละ 48.9 การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ จำนวน 149 คน คิดเป็น ร้อยละ 37.7 การประเมินผลการดำเนินงาน จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 16.7 และทำตามแนวทาง ของตนเอง จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 7.8 ตามลำดับ

วิธีการสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาน้ำเน่าเสีย กลุ่มตัวอย่างมี ความเห็นว่า ผู้นำชุมชนสนับสนุนการแก้ไขปัญหาร่วมกัน จำนวน 259 คน คิดเป็นร้อยละ 65.6 สนับสนุนให้มีการลงมือปฏิบัติ จำนวน 204 คน คิดเป็นร้อยละ 51.6 สนับสนุนให้มีการเข้าร่วมการ ประชุม จำนวน 182 คน คิดเป็นร้อยละ 46.1 สนับสนุนการระดมความคิดเห็น จำนวน 132 คน คิด เป็นร้อยละ 33.4 และสนับสนุนการติดตามผล จำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 21.3 ตามลำดับ

วิธีการจัดหาเครื่องมือและอุปกรณ์ในการแก้ไขปัญหาน้ำเน่าเสีย กลุ่มตัวอย่างมี ความเห็นว่า การจัดหาเครื่องมือและอุปกรณ์เพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหาน้ำเน่าเสียของผู้นำชุมชน ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ จำนวน 319 คน คิดเป็นร้อยละ 80.8 จากงบประมาณของชุมชน จำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 24.8 และผู้นำชุมชนเป็นผู้จัดหางเอง จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 14.2 ตามลำดับ

4.2.2 ลักษณะของผู้นำชุมชน

ผู้ศึกษาทำการศึกษาลักษณะของผู้นำชุมชนที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม ประชาชนในการเข้ามาแก้ไขปัญหาน้ำเน่าเสียในเขตเทศบาลเมืองคูคต อำเภอลูกกา จังหวัด ปทุมธานี ผลการศึกษาแสดงดังตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 ลักษณะของผู้นำชุมชนที่นำไปสู่การแก้ไขปัญหาน้ำเน่าเสีย

ข้อ	ลักษณะของผู้นำชุมชน	ผู้ตอบแบบสอบถาม	
		จำนวน	ร้อยละ
1.	มีความเป็นผู้นำ	264	66.8
2.	มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม	285	72.2
3.	กล้าคิด กล้าพูด กล้าทำในสิ่งที่ถูกต้อง	265	67.1
4.	มีระดับการศึกษาสูง	32	8.1
5.	มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี	289	73.2
6.	รับฟังความคิดเห็นของประชาชน	300	75.9

จากตารางที่ 4.3 พบว่า กลุ่มตัวอย่างในเขตเทศบาลเมืองคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี มีความคิดเห็นว่า ลักษณะของผู้นำชุมชนที่นำไปสู่การแก้ไขปัญหาน้ำเน่าเสีย ควรมีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน จำนวน 300 คน คิดเป็นร้อยละ 75.9 มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี จำนวน 289 คน คิดเป็นร้อยละ 73.2 มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม จำนวน 285 คน คิดเป็นร้อยละ 72.2 กล้าคิด กล้าพูด กล้าทำในสิ่งที่ถูกต้อง จำนวน 265 คน คิดเป็นร้อยละ 67.1 มีความเป็นผู้นำ จำนวน 264 คน คิดเป็นร้อยละ 66.8 และมีระดับการศึกษาสูง จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 8.1 ตามลำดับ

4.2.3 ภาวะผู้นำ

ผู้ศึกษาทำการศึกษาภาวะผู้นำที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมประชาชนในการเข้ามาแก้ไขปัญหาน้ำเน่าเสียในเขตเทศบาลเมืองคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ผลการศึกษาแสดงดังตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 ภาวะผู้นำในการแก้ไขปัญหาหน้าเสาเสียในชุมชน

ข้อ	ภาวะผู้นำในการแก้ไขปัญหา	ผู้ตอบแบบสอบถาม	
		จำนวน	ร้อยละ
ผู้นำชุมชนมีวิธีดำเนินการเพื่อให้เกิดพฤติกรรมความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาหน้าเสาเสีย			
1.	การเปิดรับฟังเสียงของประชาชน	264	66.8
2.	การบังคับ	14	3.5
3.	จัดกิจกรรมรณรงค์	160	40.5
4.	การประชาสัมพันธ์	301	76.2
5.	ชี้แนะให้เห็นถึงผลกระทบ	141	35.7
การสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาหน้าเสาเสีย			
1.	การให้รางวัล	19	4.8
2.	การชี้ให้เห็นข้อดี ข้อเสีย	125	31.6
3.	การประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง	252	63.8
4.	การสร้างความสัมพันธ์อันดี	202	51.1
5.	การเปิดรับฟังความคิดเห็น	203	51.4

จากตารางที่ 4.4 แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างในเขตเทศบาลเมืองคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำในการแก้ไขปัญหาหน้าเสาเสียในชุมชน ในแต่ละประเด็นดังนี้

ผู้นำชุมชนมีวิธีดำเนินการเพื่อให้เกิดพฤติกรรมความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาหน้าเสาเสีย กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่า ผู้นำชุมชนควรจะมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา จำนวน 301 คน คิดเป็นร้อยละ 76.2 การเปิดรับฟังเสียงของประชาชน จำนวน 264 คน คิดเป็นร้อยละ 66.8 การจัดกิจกรรมรณรงค์ จำนวน 160 คน คิดเป็นร้อยละ 40.5 การชี้แนะให้เห็นถึงผลกระทบ จำนวน 141 คน คิดเป็นร้อยละ 35.7 และการบังคับ จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 3.5 ตามลำดับ

วิธีการสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนมีส่วนร่วม กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่า ผู้นำชุมชนควรมีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา จำนวน 252 คน คิดเป็นร้อยละ 63.8 การเปิดรับฟังความคิดเห็น จำนวน 203 คน คิดเป็นร้อยละ 51.4 การ

สร้างความสัมพันธ์อันดี จำนวน 202 คน คิดเป็นร้อยละ 51.1 การชี้ให้เห็นข้อดีข้อเสีย จำนวน 125 คน คิดเป็นร้อยละ 31.6 และการให้รางวัล จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 4.8 ตามลำดับ

4.2.4 ด้านกระบวนการสื่อสาร

ผู้ศึกษาทำการศึกษากระบวนการสื่อสารที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมประชาชนในการเข้ามาแก้ไขปัญหาหน้าเสาธงในเขตเทศบาลเมืองคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ผลการศึกษาแสดงดังตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.5 กระบวนการสื่อสารของผู้นำชุมชนเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาหน้าเสาธงในชุมชน

ข้อ	กระบวนการสื่อสารของผู้นำชุมชน	ผู้ตอบแบบสอบถาม	
		จำนวน	ร้อยละ
บทบาทของผู้นำด้านกระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาหน้าเสาธง			
1.	การสื่อสารแบบปากต่อปาก	175	44.3
2.	การสื่อสารผ่านเสียงตามสาย	316	80.0
3.	การประชุม	222	56.2
4.	โทรศัพท์	68	17.2
5.	คอมพิวเตอร์/ LINE / Facebook	65	16.5
6.	แฟกซ์	12	3.0

จากตารางที่ 4.5 พบว่า กลุ่มตัวอย่างในเขตเทศบาลเมืองคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า บทบาทของผู้นำด้านกระบวนการสื่อสาร เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาหน้าเสาธง คือ การสื่อสารผ่านเสียงตามสาย จำนวน 316 คน คิดเป็นร้อยละ 80.0 การประชุม จำนวน 222 คน คิดเป็นร้อยละ 56.2 การสื่อสารแบบปากต่อปาก จำนวน 175 คน คิดเป็นร้อยละ 44.3 โทรศัพท์ จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 17.2 คอมพิวเตอร์/ LINE / Facebook จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 16.5 และแฟกซ์ จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 3.0 ตามลำดับ

ผู้ศึกษาสรุปได้ว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาหน้าเสาธงในชุมชนเขตเทศบาลเมืองคูคต มีปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการแก้ไขปัญหาฯ ได้แก่ ปัจจัยด้านการบริหารงานของผู้นำชุมชน ปัจจัยด้านลักษณะของผู้นำชุมชน ปัจจัยด้านภาวะผู้นำและปัจจัยด้านกระบวนการสื่อสารของผู้นำ

ชุมชน โดยปัจจัยด้านการบริหารงานของผู้นำชุมชน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ผู้นำชุมชนควรเป็นผู้นำในการพัฒนาชุมชน ใช้วิธีการประชุมในการรับฟังปัญหา เพื่อแก้ไขปัญหาที่เนิ่นนานในชุมชน ควรมีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ชุมชนมีสภาพแวดล้อมที่ดี มีการสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา โดยวิธีการแก้ปัญหาร่วมกัน ในด้านการจัดหาเครื่องมือ ผู้นำชุมชนได้รับงบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐ ในการแก้ไขปัญหาที่เนิ่นนานในชุมชน ปัจจัยด้านลักษณะของผู้นำชุมชน กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าลักษณะของผู้นำชุมชนที่นำไปสู่การแก้ไขปัญหาที่เนิ่นนาน ควรมีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่า ผู้นำชุมชนควรมีวิธีการดำเนินการเพื่อให้เกิดพฤติกรรมการมีส่วนร่วม โดยการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาย มีการสร้างแรงจูงใจ โดยการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องและปัจจัยด้านกระบวนการสื่อสาร กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่า ผู้นำชุมชนควรใช้การสื่อสารผ่านเสียงตามสาย เพื่อให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาที่เนิ่นนานในชุมชน

4.3 ปัจจัยด้านผู้นำชุมชนที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาที่เนิ่นนานในเขตเทศบาลเมืองคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี

ผู้ศึกษาทำการศึกษาปัจจัยด้านผู้นำชุมชนที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาที่เนิ่นนานในเขตเทศบาลเมืองคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานีในการบริหารงานของผู้นำชุมชน ลักษณะของผู้นำชุมชน ภาวะผู้นำและวิธีการสื่อสารของผู้นำชุมชน โดยใช้สถิติทดสอบไคสแควร์ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ดังนี้

4.3.1 ปัจจัยด้านการบริหารงานของผู้นำชุมชน

ผู้ศึกษาทำการศึกษาปัจจัยด้านผู้นำชุมชนที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาที่เนิ่นนานในเขตเทศบาลเมืองคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานีในการบริหาร โดยใช้สถิติทดสอบไคสแควร์ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ดังตารางที่ 4.6

ตารางที่ 4.6 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านผู้นำชุมชนในเรื่องการบริหารงานของผู้นำชุมชนกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาหน้าเสาธง

ข้อ	บทบาทของผู้นำชุมชน การบริหารงาน ของผู้นำชุมชน	เสนอ ความคิดเห็น		เข้าร่วมประชุม		เข้าร่วมเครือข่ายแก้ไข ปัญหา		ลงมือปฏิบัติ		ติดตามผลจากการ พัฒนาแหล่งน้ำ		แนะนำวิธีการ พัฒนาแหล่งน้ำ	
		χ^2	P - Value	χ^2	P - Value	χ^2	P - Value	χ^2	P - Value	χ^2	P - Value	χ^2	P - Value
1.	เป็นผู้นำในการพัฒนาชุมชน	0.471	0.492	0.917	0.632	3.228	0.072	52.500	0.000	0.090	0.764	0.662	0.416
2.	เข้าไปมีส่วนร่วมในการเสนอ โครงการในการจัดทำแผนชุมชน	5.260	0.022	16.911	0.000	3.353	0.067	18.853	0.000	0.191	0.662	0.380	0.537
3.	เป็นผู้นำในการจัดการด้าน สิ่งแวดล้อมของชุมชน	4.245	0.120	22.719	0.000	8.087	0.018	36.894	0.000	7.721	0.021	4.822	0.090
4.	เป็นศูนย์กลางในการรับฟังปัญหา ในชุมชน	0.230	0.631	16.357	0.000	3.432	0.064	33.483	0.000	0.040	0.842	0.475	0.491
5.	เป็นตัวแทนในการติดตามผลการ แก้ไขปัญหามในชุมชน	4.813	0.028	12.347	0.002	2.084	0.149	9.568	0.002	7.432	0.006	6.353	0.012

ผลการวิเคราะห์จากตารางที่ 4.6 แสดงให้เห็นว่า ผลการทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติทดสอบไคสแควร์ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า ปัจจัยด้านผู้นำชุมชนที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาหน้าเสาธงในเขตเทศบาลเมืองคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี สรุปได้ดังนี้

การที่ผู้นำในชุมชนแสดงบทบาทการเป็นผู้นำในการพัฒนาชุมชน มีผลทำให้ประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาหน้าเสาธง (P – Value = 0.000)

การที่ผู้นำในชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการเสนอโครงการในการจัดทำแผนชุมชน มีผลทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นในการแก้ไขปัญหาหน้าเสาธง (P – Value = 0.022) การเข้าร่วมประชุมเพื่อแก้ไขปัญหาหน้าเสาธง (P – Value = 0.000) และการลงมือปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาหน้าเสาธง (P – Value = 0.000)

การที่ผู้นำในชุมชนแสดงบทบาทในการเป็นผู้นำในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมของชุมชนมีผลทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเข้าร่วมประชุมเพื่อแก้ไขปัญหาหน้าเสาธง (P – Value = 0.000) การเข้าร่วมเครือข่ายแก้ไขปัญหาหน้าเสาธง (P – Value = 0.018) การลงมือปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาหน้าเสาธง (P – Value = 0.000) และการติดตามผลจากการพัฒนาแหล่งน้ำ (P – Value = 0.021)

การที่ผู้นำในชุมชนเป็นศูนย์กลางในการรับฟังปัญหาในชุมชน มีผลทำให้ประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมในการเข้าร่วมประชุมเพื่อแก้ไขปัญหาหน้าเสาธง (P – Value = 0.000) และการลงมือปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาหน้าเสาธง (P – Value = 0.000)

การที่ผู้นำในชุมชนเป็นตัวแทนในการติดตามผลการแก้ไขปัญหาในชุมชน มีผลทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นในการแก้ไขปัญหาหน้าเสาธง (P – Value = 0.028) การเข้าร่วมประชุมเพื่อแก้ไขปัญหาหน้าเสาธง (P – Value = 0.002) การลงมือปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาหน้าเสาธง (P – Value = 0.002) การติดตามผลจากการพัฒนาแหล่งน้ำ (P – Value = 0.006) และการแนะนำวิธีการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อแก้ไขปัญหาหน้าเสาธง (P – Value = 0.012)

4.3.2 ลักษณะของผู้นำชุมชน

ผู้ศึกษาทำการศึกษาปัจจัยด้านผู้นำชุมชนที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาหน้าเสาธงในเขตเทศบาลเมืองคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานีในด้านการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชน โดยใช้สถิติทดสอบไคสแควร์ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ดังตารางที่ 4.7

ตารางที่ 4.7 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านผู้นำชุมชนในเรื่องบทบาทของผู้นำชุมชนด้านการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาน้ำเน่าเสีย

ข้อ	บทบาทของผู้นำชุมชน ด้านการมีส่วนร่วม	เสนอ ความคิดเห็น		เข้าร่วมประชุม		เข้าร่วมเครือข่ายแก้ไข ปัญหา		ลงมือปฏิบัติ		ติดตามผลจากการ พัฒนาแหล่งน้ำ		แนะนำวิธีการพัฒนา แหล่งน้ำ	
		χ^2	P - Value	χ^2	P - Value	χ^2	P - Value	χ^2	P - Value	χ^2	P - Value	χ^2	P - Value
1.	การระดมความคิดเห็น	5.759	0.016	12.696	0.002	3.951	0.047	12.344	0.000	0.052	0.819	3.754	0.053
2.	การประชุม	0.741	0.389	10.502	0.005	22.217	0.000	4.974	0.026	46.609	0.000	37.588	0.000
3.	การแก้ไขปัญหา ร่วมกัน	4.136	0.042	11.878	0.003	16.432	0.000	27.317	0.000	9.576	0.002	12.411	0.000
4.	การลงมือปฏิบัติ	3.856	0.050	2.386	0.303	2.936	0.087	21.196	0.000	5.866	0.015	0.567	0.451
5.	การติดตามผล	13.994	0.000	12.716	0.002	18.380	0.000	8.856	0.003	17.507	0.000	23.081	0.000
6.	การประเมินผลการ พัฒนาแหล่งน้ำ	0.271	0.603	0.423	0.809	1.009	0.315	0.564	0.453	0.930	0.335	0.144	0.704

ผลการวิเคราะห์จากตารางที่ 4.7 แสดงให้เห็นว่า ผลการทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติทดสอบไคสแควร์ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาหน้าเสาธงในเขตเทศบาลเมืองคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี สรุปได้ดังนี้

การที่ผู้นำในชุมชนมีส่วนร่วมในการระดมความคิดเห็นเพื่อแก้ไขปัญหาหน้าเสาธง มีผลทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นในการแก้ไขปัญหาหน้าเสาธง (P – Value = 0.016) การเข้าร่วมประชุมเพื่อแก้ไขปัญหาหน้าเสาธง (P – Value = 0.002) การเข้าร่วมเครือข่ายแก้ไขปัญหาหน้าเสาธง (P – Value = 0.047) และการลงมือปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาหน้าเสาธง (P – Value = 0.000)

การที่ผู้นำในชุมชนมีส่วนร่วมในการประชุมเพื่อแก้ไขปัญหาหน้าเสาธง มีผลทำให้ประชาชนเข้าร่วมประชุมเพื่อแก้ไขปัญหาหน้าเสาธง (P – Value = 0.005) การเข้าร่วมเครือข่ายแก้ไขปัญหาหน้าเสาธง (P – Value = 0.000) การลงมือปฏิบัติในการแก้ไขปัญหาหน้าเสาธง (P – Value = 0.026) การติดตามผลจากการพัฒนาแหล่งน้ำ (P – Value = 0.000) และการแนะนำวิธีการพัฒนาแหล่งน้ำ (P – Value = 0.000)

การที่ผู้นำในชุมชนมีส่วนร่วมในแก้ไขปัญหาหน้าเสาธงร่วมกับประชาชน มีผลทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นในการแก้ไขปัญหาหน้าเสาธง (P – Value = 0.042) เข้าร่วมประชุมเพื่อแก้ไขปัญหาหน้าเสาธง (P – Value = 0.003) การเข้าร่วมเครือข่ายแก้ไขปัญหาหน้าเสาธง (P – Value = 0.000) การลงมือปฏิบัติในการแก้ไขปัญหาหน้าเสาธง (P – Value = 0.000) การติดตามผลจากการพัฒนาแหล่งน้ำ (P – Value = 0.002) และการแนะนำวิธีการพัฒนาแหล่งน้ำ (P – Value = 0.000)

การที่ผู้นำในชุมชนมีส่วนร่วมในแก้ไขปัญหาหน้าเสาธงโดยการลงมือปฏิบัติ มีผลทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติในการแก้ไขปัญหาหน้าเสาธง (P – Value = 0.000) และ การติดตามผลจากการพัฒนาแหล่งน้ำ (P – Value = 0.015)

การที่ผู้นำในชุมชนมีส่วนร่วมในแก้ไขปัญหาหน้าเสาธงโดยการติดตามผล มีผลทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น (P – Value = 0.000) การเข้าร่วมประชุม (P – Value = 0.002) การเข้าร่วมเครือข่ายแก้ไขปัญหาหน้าเสาธง (P – Value = 0.000) การลงมือปฏิบัติในการแก้ไขปัญหาหน้าเสาธง (P – Value = 0.003) การติดตามผลจากการพัฒนาแหล่งน้ำ (P – Value = 0.000) และการแนะนำวิธีการพัฒนาแหล่งน้ำ (P – Value = 0.000)

การที่ผู้นำในชุมชนมีส่วนร่วมในแก้ไขปัญหาหน้าเสาธงโดยการประเมินผลการพัฒนาแหล่งน้ำไม่มีผลทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาหน้าเสาธง

4.3.3 ปัจจัยด้ผ่านกระบวนการสื่อสาร

ผู้ศึกษาทำการศึกษาปัจจัยด้านผู้นำชุมชนที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาหน้าเสาเสียมในเขตเทศบาลเมืองคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ในด้านกระบวนการสื่อสารของผู้นำชุมชน โดยใช้สถิติทดสอบไคสแควร์ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ดังตารางที่ 4.8

ตารางที่ 4.8 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านผู้นำชุมชนในเรื่องบทบาทของผู้นำชุมชนด้านกระบวนการสื่อสารของผู้นำชุมชนกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาหน้าเสาธง

ข้อ	บทบาทของผู้นำชุมชน ด้านกระบวนการสื่อสาร	เสนอ ความคิดเห็น		เข้าร่วมประชุม		เข้าร่วมเครือข่ายแก้ไข ปัญหา		ลงมือปฏิบัติ		ติดตามผลจากการ พัฒนาแหล่งน้ำ		แนะนำวิธีการพัฒนา แหล่งน้ำ	
		χ^2	P - Value	χ^2	P - Value	χ^2	P - Value	χ^2	P - Value	χ^2	P - Value	χ^2	P - Value
1.	การสื่อสารแบบปากต่อปาก	0.778	0.378	3.215	0.200	1.050	0.305	37.012	0.000	1.646	0.200	0.023	0.879
2.	การสื่อสารผ่านเสียงตามสาย	0.468	0.791	2.145	0.709	2.316	0.314	3.226	0.199	6.590	0.037	9.366	0.009
3.	การประชุม	10.039	0.002	34.354	0.000	21.462	0.000	26.407	0.000	11.458	0.001	1.271	0.260
4.	โทรศัพท์	22.110	0.000	33.102	0.000	34.360	0.000	2.999	0.083	53.010	0.000	49.887	0.000
5.	คอมพิวเตอร์/LINE/ Facebook	12.092	0.001	10.339	0.006	31.750	0.000	0.343	0.558	68.757	0.000	54.444	0.000
6.	แฟกซ์	1.622	0.203	16.046	0.000	29.766	0.000	6.161	0.013	47.976	0.000	47.260	0.000

ผลการวิเคราะห์จากตารางที่ 4.8 แสดงให้เห็นว่า ผลการทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติทดสอบไคสแควร์ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า ปัจจัยด้านกระบวนการสื่อสารของผู้นำชุมชนที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาหน้าเสาเสียมในเขตเทศบาลเมืองอุตุคอำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี สรุปได้ดังนี้

การที่ผู้นำในชุมชนใช้วิธีการสื่อสารแบบปากต่อปาก มีผลทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติในการแก้ไขปัญหาหน้าเสาเสียม (P – Value = 0.000)

การที่ผู้นำในชุมชนใช้วิธีการสื่อสารผ่านเสียงตามสาย มีผลทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามผลจากการพัฒนาแหล่งน้ำ (P – Value = 0.037) และการแนะนำวิธีการพัฒนาแหล่งน้ำ (P – Value = 0.009)

การที่ผู้นำในชุมชนใช้วิธีการสื่อสารโดยการประชุม มีผลทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นในการแก้ไขปัญหาหน้าเสาเสียม (P – Value = 0.002) เข้าร่วมประชุมเพื่อแก้ไขปัญหาหน้าเสาเสียม (P – Value = 0.000) การเข้าร่วมเครือข่ายแก้ไขปัญหาหน้าเสาเสียม (P – Value = 0.000) การลงมือปฏิบัติในการแก้ไขปัญหาหน้าเสาเสียม (P – Value = 0.000) และการติดตามผลจากการพัฒนาแหล่งน้ำ (P – Value = 0.001)

การที่ผู้นำในชุมชนใช้วิธีการสื่อสารโดยใช้โทรศัพท์ มีผลทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นในการแก้ไขปัญหาหน้าเสาเสียม (P – Value = 0.000) เข้าร่วมประชุมเพื่อแก้ไขปัญหาหน้าเสาเสียม (P – Value = 0.000) การเข้าร่วมเครือข่ายแก้ไขปัญหาหน้าเสาเสียม (P – Value = 0.000) การติดตามผลจากการพัฒนาแหล่งน้ำ (P – Value = 0.000) และการแนะนำวิธีการพัฒนาแหล่งน้ำ (P – Value = 0.000)

การที่ผู้นำในชุมชนใช้วิธีการสื่อสารโดยใช้คอมพิวเตอร์/LINE/ Facebook มีผลทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นในการแก้ไขปัญหาหน้าเสาเสียม (P – Value = 0.001) เข้าร่วมประชุมเพื่อแก้ไขปัญหาหน้าเสาเสียม (P – Value = 0.006) การเข้าร่วมเครือข่ายแก้ไขปัญหาหน้าเสาเสียม (P – Value = 0.000) การติดตามผลจากการพัฒนาแหล่งน้ำ (P – Value = 0.000) และการแนะนำวิธีการพัฒนาแหล่งน้ำ (P – Value = 0.000)

การที่ผู้นำในชุมชนใช้วิธีการสื่อสารโดยใช้แฟกซ์ มีผลทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเข้าร่วมประชุมเพื่อแก้ไขปัญหาหน้าเสาเสียม (P – Value = 0.000) การเข้าร่วมเครือข่ายแก้ไขปัญหาหน้าเสาเสียม (P – Value = 0.000) การลงมือปฏิบัติในการแก้ไขปัญหาหน้าเสาเสียม (P – Value = 0.013) การติดตามผลจากการพัฒนาแหล่งน้ำ (P – Value = 0.000) และการแนะนำวิธีการพัฒนาแหล่งน้ำ (P – Value = 0.000)

ผู้ศึกษาสรุปได้ว่า การทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติทดสอบไคสแควร์ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ปัจจัยด้านการบริหารงานของผู้นำชุมชนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาหน้าเสาธงในเขตเทศบาลเมืองคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี โดยการที่ผู้นำชุมชนแสดงบทบาทการเป็นผู้นำในการพัฒนาชุมชน มีผลทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาหน้าเสาธง ผู้นำในชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการเสนอโครงการในการจัดทำแผนชุมชน มีผลทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น การเข้าร่วมประชุม และการลงมือปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาหน้าเสาธง การที่ผู้นำในชุมชนแสดงบทบาทในการเป็นผู้นำในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมของชุมชน มีผลทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเข้าร่วมประชุม การเข้าร่วมเครือข่าย การลงมือปฏิบัติและการติดตามผลจากการพัฒนาแหล่งน้ำ การที่ผู้นำในชุมชนเป็นศูนย์กลางในการรับฟังปัญหาในชุมชน มีผลทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเข้าร่วมประชุม และการลงมือปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาหน้าเสาธงในชุมชน การที่ผู้นำในชุมชนเป็นตัวแทนในการติดตามผลการแก้ไขปัญหาในชุมชน มีผลทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น การเข้าร่วมประชุม การลงมือปฏิบัติ การติดตามผลจากการพัฒนาแหล่งน้ำ และการแนะนำวิธีการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อแก้ไขปัญหาหน้าเสาธง

ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาหน้าเสาธงในเขตเทศบาลเมืองคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี โดยการที่ผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมในการระดมความคิดเห็นเพื่อแก้ไขปัญหาหน้าเสาธง มีผลทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น การเข้าร่วมประชุมเพื่อแก้ไขปัญหา เข้าร่วมเครือข่ายแก้ไขปัญหา และการลงมือปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาหน้าเสาธงในชุมชน การที่ผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมในการประชุม มีผลทำให้ประชาชนเข้าร่วมประชุม เข้าร่วมเครือข่าย ลงมือปฏิบัติ การติดตามผลจากการพัฒนาแหล่งน้ำและการแนะนำวิธีการพัฒนาแหล่งน้ำในชุมชน การที่ผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมในแก้ไขปัญหาหน้าเสาธงร่วมกันกับประชาชน มีผลทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น เข้าร่วมประชุม เข้าร่วมเครือข่าย การลงมือปฏิบัติ การติดตามผลจากการพัฒนาแหล่งน้ำ และการแนะนำวิธีการพัฒนาแหล่งน้ำในชุมชน การที่ผู้นำในชุมชนมีส่วนร่วมในแก้ไขปัญหาหน้าเสาธงโดยการลงมือปฏิบัติ มีผลทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติ และการติดตามผลจากการพัฒนาแหล่งน้ำในชุมชน การที่ผู้นำในชุมชนมีส่วนร่วมในแก้ไขปัญหาหน้าเสาธงโดยการติดตามผล มีผลทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น เข้าร่วมประชุม เข้าร่วมเครือข่าย ลงมือปฏิบัติ ติดตามผลจากการพัฒนาแหล่งน้ำ และการแนะนำวิธีการพัฒนาแหล่งน้ำในชุมชนและการที่ผู้นำในชุมชนมีส่วนร่วมในแก้ไขปัญหา

น้ำเน่าเสียโดยการประเมินผลการพัฒนาแหล่งน้ำไม่มีผลทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาน้ำเน่าเสีย

ปัจจัยด้านกระบวนการสื่อสารของผู้นำชุมชนที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาน้ำเน่าเสียในเขตเทศบาลเมืองคูคต โดยที่ผู้นำในชุมชนใช้วิธีการสื่อสารแบบปากต่อปาก มีผลทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติในการแก้ไขปัญหาน้ำเน่าเสีย การสื่อสารผ่านเสียงตามสาย มีผลทำให้ประชาชนเข้ามา มีส่วนร่วมในการติดตามผลจากการพัฒนาแหล่งน้ำ และการแนะนำวิธีการพัฒนาแหล่งน้ำในชุมชน การสื่อสารโดยการประชุม มีผลทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น เข้าร่วมประชุม เข้าร่วมเครือข่ายการลงมือปฏิบัติ และการติดตามผลจากการพัฒนาแหล่งน้ำในชุมชน การสื่อสารโดยการใช้โทรศัพท์ มีผลทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น เข้าร่วมประชุม เข้าร่วมเครือข่ายแก้ไขปัญหา การติดตามผลจากการพัฒนาแหล่งน้ำ และการแนะนำวิธีการพัฒนาแหล่งน้ำในชุมชน การสื่อสารโดยใช้คอมพิวเตอร์/ไลน์/เฟสบุ๊ก มีผลทำให้ประชาชนเข้ามา มีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น เข้าร่วมประชุม เข้าร่วมเครือข่ายแก้ไขปัญหาน้ำเน่าเสีย ติดตามผลจากการพัฒนาแหล่งน้ำ และการแนะนำวิธีการพัฒนาแหล่งน้ำในชุมชน การสื่อสารโดยใช้แฟกซ์ มีผลทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเข้าร่วมประชุม เข้าร่วมเครือข่ายแก้ไขปัญหา การลงมือปฏิบัติ การติดตามผลจากการพัฒนาแหล่งน้ำ และการแนะนำวิธีการพัฒนาแหล่งน้ำในชุมชน

4.4 ปัญหาและอุปสรรคที่พบในการแก้ไขปัญหาน้ำเน่าเสีย ในเขตเทศบาลเมืองคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี

ผู้ศึกษาทำการศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่พบในการแก้ไขปัญหาน้ำเน่าเสียในเขตเทศบาลเมืองคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี พบว่า ปัญหาและอุปสรรคที่ทำให้การแก้ไขปัญหาน้ำเน่าเสียในเขตเทศบาลเมืองคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานีไม่ประสบความสำเร็จแสดงดังตารางที่ 4.9

ตารางที่ 4.9 ปัญหาและอุปสรรคที่ทำให้การแก้ไขปัญหาน้ำเสียไม่ประสบความสำเร็จ

ข้อ	ปัญหาและอุปสรรคในการแก้ไขปัญหา	ผู้ตอบแบบสอบถาม	
		จำนวน	ร้อยละ
1.	ขาดความร่วมมือในชุมชน	221	55.9
2.	งบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัด	132	33.4
3.	ความขัดแย้งในชุมชน	70	17.7
4.	ขาดการประสานงาน	80	20.3
5.	อุปกรณ์หรือเครื่องมือที่ใช้ในการแก้ไขปัญหามีไม่เพียงพอ	166	42.0

ผลการวิเคราะห์จากตารางที่ 4.9 แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างในเขตเทศบาลเมืองคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี มีความคิดเห็นว่า ปัญหาและอุปสรรคที่ทำให้การแก้ไขปัญหาน้ำเสียในเขตเทศบาลเมืองคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานีไม่ประสบความสำเร็จมากที่สุดคือ ขาดความร่วมมือในชุมชน จำนวน 221 คน คิดเป็นร้อยละ 55.9 รองลงมาคือ อุปกรณ์หรือเครื่องมือที่ใช้ในการแก้ไขปัญหามีไม่เพียงพอ จำนวน 166 คน คิดเป็นร้อยละ 42.0 งบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัด จำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 33.4 ขาดการประสานงานจำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 20.3 และความขัดแย้งในชุมชนจำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 17.7 ตามลำดับ

ผู้ศึกษาสรุปได้ว่า ปัญหาและอุปสรรคที่ทำให้การแก้ไขปัญหาน้ำเสียในเขตเทศบาลเมืองคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานีไม่ประสบความสำเร็จส่วนใหญ่มาจากการที่ชุมชนประสบปัญหาการขาดความร่วมมือในชุมชน

4.5 ข้อเสนอแนะจากประชาชน

ผู้ศึกษาทำการรวบรวมข้อเสนอแนะจากประชาชนในเขตเทศบาลเมืองคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ในประเด็นกระบวนการที่ควรให้ความสำคัญเป็นอันดับแรกในการแก้ไขปัญหาน้ำเสีย แสดงดังตารางที่ 4.15 และการดำเนินการของผู้นำชุมชนเพื่อแก้ปัญหาหากคนในชุมชนไม่เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาน้ำเสีย แสดงดังตารางที่ 4.16

ตารางที่ 4.10 กระบวนการที่ควรให้ความสำคัญเป็นอันดับแรกในการแก้ไขปัญหาหน้าเสาเสีย

ข้อ	กระบวนการที่ควรให้ความสำคัญเป็นอันดับแรกในการแก้ไขปัญหา	ผู้ตอบแบบสอบถาม	
		จำนวน	ร้อยละ
1.	ผู้นำชุมชนเล็งเห็นถึงความสำคัญของปัญหา	191	48.4
2.	จิตสำนึกของคนในชุมชน	147	37.2
3.	คนในชุมชนทัศนคติที่จะร่วมกันแก้ไขปัญหา	24	6.1
4.	การจัดหางบประมาณในการแก้ไขปัญหา	14	3.5
5.	อุปกรณ์ เครื่องมือที่นำมาใช้ในการแก้ไขปัญหา	19	4.8
รวม		395	100.0

จากตารางที่ 4.10 กลุ่มตัวอย่างในเขตเทศบาลเมืองคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานีแสดงความคิดเห็นว่า กระบวนการที่ควรให้ความสำคัญเป็นอันดับแรกในการแก้ไขปัญหาหน้าเสาเสียในเขตเทศบาลเมืองคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี คือ ผู้นำชุมชนเล็งเห็นถึงความสำคัญของปัญหา จำนวน 191 คน คิดเป็นร้อยละ 48.4 รองลงมาคือ จิตสำนึกของคนในชุมชน จำนวน 147 คน คิดเป็นร้อยละ 37.2

ตารางที่ 4.11 การดำเนินการของผู้นำชุมชนเพื่อแก้ปัญหาหากคนในชุมชนไม่เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาหน้าเสาเสีย

ข้อ	ประเด็น	ผู้ตอบแบบสอบถาม	
		จำนวน	ร้อยละ
1.	การสร้างความสัมพันธ์	217	54.9
2.	การรณรงค์ ประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง	296	74.9
3.	การลงพื้นที่ทำความเข้าใจ	268	67.8
4.	การจัดกิจกรรมสร้างแรงจูงใจ	198	50.1
5.	การขอความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอก	134	33.9

จากตารางที่ 4.11 กลุ่มตัวอย่างในเขตเทศบาลเมืองคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี แสดงความคิดเห็นว่า การดำเนินการของผู้นำชุมชนเพื่อแก้ปัญหาหากคนในชุมชนไม่เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาน้ำเน่าเสียในเขตเทศบาลเมืองคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี คือ การรณรงค์ ประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง จำนวน 296 คน คิดเป็นร้อยละ 74.9 รองลงมาคือ การลงพื้นที่ทำความเข้าใจ จำนวน 268 คน คิดเป็นร้อยละ 67.8 การสร้างความสัมพันธ์ จำนวน 217 คน คิดเป็นร้อยละ 54.9 การจัดกิจกรรมสร้างแรงจูงใจ จำนวน 198 คน คิดเป็นร้อยละ 50.1 และการขอความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอก จำนวน 134 คน คิดเป็นร้อยละ 33.9 ตามลำดับ

ผู้ศึกษาสรุปได้ว่า ข้อเสนอแนะจากประชาชนในเขตเทศบาลเมืองคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ในประเด็นที่ควรให้ความสำคัญเป็นอันดับแรกในการแก้ไขปัญหาน้ำเน่าเสีย คือ ผู้นำชุมชนต้องเล็งเห็นถึงความสำคัญของปัญหา และการดำเนินการของผู้นำชุมชน หากคนในชุมชนไม่เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาน้ำเน่าเสีย คือ การรณรงค์ ประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง

4.6 การศึกษาประชาชนคณะกรรมการชุมชน คณะกรรมการชุมชน และประชาชนในชุมชนเขตเทศบาลเมืองคูคต ด้วยวิธีการสัมภาษณ์

จากการศึกษา พบว่า ปัญหาเกี่ยวกับน้ำเน่าเสียที่เกิดขึ้นในชุมชน เกิดจากการทิ้งสิ่งตกค้าง ขยะและการปล่อยคราบน้ำมันลงในแหล่งน้ำของบ้านเรือน ร้านค้า หอพัก โรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งไม่มีการติดตั้งบ่อดักไขมันและไม่ได้รับการบำบัดก่อนทิ้งลงสู่แหล่งน้ำ ทำให้เกิดปัญหาน้ำเน่าเสีย เมื่อฝนตกทำให้เกิดน้ำท่วมขัง ส่งกลิ่นรบกวนและเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย

จากปัญหาดังกล่าวผู้ศึกษาได้ทำการรวบรวมผลการศึกษาดูด้วยวิธีการสัมภาษณ์ ประธานคณะกรรมการชุมชน คณะกรรมการชุมชน และประชาชนในชุมชนเขตเทศบาลเมืองคูคต ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านผู้นำชุมชนที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาน้ำเน่าเสียในเขตเทศบาลเมืองคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี สรุปได้ดังนี้

4.6.1 ด้านการบริหารงานของผู้นำชุมชน

ผู้นำชุมชนมีบทบาทในการบริหารจัดการน้ำเน่าเสียในชุมชน โดยเป็นผู้จัดการปัญหาน้ำเน่าเสีย เป็นผู้ประสานงาน การสนับสนุนให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมและการดำเนินการแก้ไขปัญหาน้ำเน่าเสียในชุมชน

“ปกติก็จะทำหน้าที่ประสานกับเทศบาลให้มาลอกท่อ น้ำจะได้ไม่คั่งท้อไม่ส่งกลิ่นเหม็น ดีที่ช่วงนี้เทศบาลมาทำถนนใหม่ ท่อระบายน้ำก็ใหญ่ขึ้น น้ำก็ระบายดีขึ้น”

นางเฉลา ทรงเรณู ประธานคณะกรรมการชุมชนสิทธิพยากรณ์, สัมภาษณ์ 6 พ.ย.61

**“ ผู้นำชุมชนจะเป็นผู้แก้ปัญหาให้กับเทศบาล โดยจะเสนอขอ
งบประมาณมาจัดการปัญหาน้ำเสียในชุมชน ”**

นางสาวอาภาพร สอนหาร คณะกรรมการชุมชนร่วม โพรธิทองพัฒนา, สัมภาษณ์ 5 พ.ย.61

**“ ผู้นำก็มีหน้าที่สนับสนุนให้คนในชุมชนเข้ามาร่วมกันแก้ไขน้ำเสีย
ประชาสัมพันธ์ให้คนในชุมชนมาร่วมกัน เพราะพื้นที่ชุมชนบางส่วนก็ติดกับคลอง ”**

นายชาญชัย อ้นศรี ประชาชนชุมชนเย็นใจ, สัมภาษณ์ 5 พ.ย.61

**“ ผู้นำชุมชนมีบทบาทหน้าที่อยู่แล้ว ในชุมชนนี้ก็คอยเอาปุ๋ยชีวภาพมา
หยอดในท่อระบายน้ำเป็นประจำ ”**

น.ท. ก้องเกียรติ ภิรมย์กิจ ประธานคณะกรรมการชุมชนทอ.9, สัมภาษณ์ 6 พ.ย.61

4.6.2 ด้านลักษณะของผู้นำชุมชน

ลักษณะของผู้นำชุมชนที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของผู้นำชุมชนในการบริหารจัดการน้ำเน่าเสียในชุมชน ผู้นำต้องทำหน้าที่เป็นผู้นำ ในการทำให้เกิดการมีส่วนร่วมและทำหน้าที่ในการประสานงานกับเทศบาลในการเสนอของบประมาณ ดังนี้

**“ กรรมการชุมชนต้องเป็นผู้นำ ในการทำให้เกิดการมีส่วนร่วมและทำ
หน้าที่ในการประสานงานกับเทศบาลในการเสนอของบประมาณ การลอกท่อ การสูบน้ำที่ท่วมขัง**

นางสาวอาภาพร สอนหาร คณะกรรมการชุมชนร่วม โพรธิทองพัฒนา, สัมภาษณ์ 5 พ.ย.61

4.6.3 ด้านภาวะผู้นำ

ภาวะผู้นำที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของผู้นำชุมชนในการส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการน้ำเน่าเสียในชุมชน ดังนี้

**“ ผู้นำต้องส่งเสริม สร้างจิตสำนึกให้คนในชุมชนเห็นถึงความสำคัญ
ร่วมกันดูแลรักษาแหล่งน้ำ เพราะหากคนในชุมชนไม่มีจิตสำนึก ทำอะไรหรือแก้ไขยังไงก็ไม่สำเร็จ ”**

ชลธิชา อัมพวา ประชาชนชุมชนเย็นใจ, สัมภาษณ์ 4 พ.ย.61

“ ผู้นำต้องทำหน้าที่ดำเนินการให้คนในชุมชนมาร่วมกันแก้ไขปัญหา ”

นางพรพรรณ พันพล คณะกรรมการชุมชนศิษย์ ไร่จอน, สัมภาษณ์ 5 พ.ย.61

“ผู้นำชุมชนนี้สำคัญ เพราะเป็นคนแจ้งให้ประชาชนได้รู้ปัญหา เพราะถ้าผู้นำชุมชนมาบอก ก็ไปร่วมอยู่แล้ว”

นายชาญชัย อ้นศรี ประชาชนชุมชนเย็นน้ำ, สัมภาษณ์ 5 พ.ย.61

4.6.4 ด้านกระบวนการสื่อสาร

กระบวนการสื่อสารที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของผู้นำชุมชนในการบริหารจัดการน้ำเน่าเสียในชุมชน ดังนี้

“ก็มีการรณรงค์ประชาสัมพันธ์เสียงตามสายให้คนในชุมชน ไม่ทิ้งขยะลงท่อน้ำทิ้ง

น.ท.ก้องเกียรติ ภิรมย์กิจ ประธานคณะกรรมการชุมชนทอส.9, สัมภาษณ์ 6 พ.ย.61

“ผู้นำชุมชนก็มีการประชาสัมพันธ์ บอกให้ประชาชนช่วยกันดูแลรักษา ไม่ทิ้งขยะลงท่อระบายน้ำ”

นางสาวกุลภัสสรณ์ เหมือนดีภากร ประชาชนชุมชนร่มเย็น, สัมภาษณ์ 4 พ.ย.61

“ผู้นำชุมชนก็มีการรณรงค์ให้ประชาชนห้างร้าน บ้านเรือนติดตั้งบ่อดักไขมัน ก็มีตอรับบ้าง เนื่องจากมันใช้ต้นทุนสูงและยังไม่มีงบจกตามกฎหมาย

นายณัฐฐิธีร์ชัย สังสิราช ประชาชนชุมชนจามรร่วมใจสามัคคี, สัมภาษณ์ 5 พ.ย.61

4.6.5 ข้อเสนอแนะจากประชาชน

ข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของผู้นำชุมชนในการบริหารจัดการน้ำเน่าเสียในชุมชนแสดงให้เห็นว่า ผู้นำควรมีการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเน่าเสียในชุมชนเขตเทศบาลเมืองคูคต และผู้นำควรมีการดำเนินการจัดกิจกรรมหรือโครงการเพื่อแก้ไขปัญหาในพื้นที่ ดังนี้

“ความร่วมมือของคนในชุมชนเป็นส่วนสำคัญ เพราะถ้าคนในชุมชนมาร่วมกัน ก็จะแก้ปัญหาได้เร็วขึ้น ซึ่งผู้นำต้องทำให้คนเข้ามาร่วมกันทำกิจกรรมร่วมกัน”

นายภาณุพันธ์ เอกวิริยะกุล ประชาชนชุมชนจามร-ลาดสนุ่น, สัมภาษณ์ 5 พ.ย.61

“ทุกคนในชุมชนต้องมาร่วมกัน ไม่ใช่ใครคนใดคนหนึ่งจะมาแก้ไข เพราะชุมชนเป็นของทุกคน ไม่ว่าจะชุมชนเล็กๆ หรือชุมชนใหญ่”

นายเชิดชนม์ คงเพิ่มพูล ประชาชนชุมชนร่วมโพธิ์ทองพัฒนา, สัมภาษณ์ 5 พ.ย.61

“อยากให้ผู้นำร่วมกับเทศบาลจัดกิจกรรมหรือโครงการ ทำความสะอาดแหล่งน้ำในพื้นที่ชุมชน เพราะปกติกรรมการชุมชนก็จะไปร่วมกิจกรรมเทปุ่น้ำกับเทศบาลที่วัดโพสพฯ เป็นส่วนใหญ่”

นางพรทิพย์ สาระคง ประชาชนชุมชนจามร-ลาดสนุ่น, สัมภาษณ์ 5 พ.ย. 61

“ผู้นำยังไม่ได้จัดโครงการอะไร ชุมชนจะไปร่วมเทปุ่น้ำที่วัดโพสพฯ มากกว่า ถ้ามามีที่ล่ำารวมขึ้นก็จะดี น้ำตรงนี้จะได้สะอาดมากขึ้น

นางสาวพิชญ์สินีทิพ เหลืองแก่ ประชาชนชุมชนจามร-ลาดสนุ่น, สัมภาษณ์ 5 พ.ย. 61

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประธานคณะกรรมการชุมชน คณะกรรมการชุมชน และประชาชนในชุมชนเขตเทศบาลเมืองคูคต ผู้ศึกษาสรุปได้ว่า ผู้นำชุมชนมีบทบาทสำคัญในการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาที่น้ำเน่าเสียในชุมชนเขตเทศบาลเมืองคูคต ในด้านการบริหารงานของผู้นำชุมชน ผู้นำชุมชนทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานกับเทศบาล ในการขอรับการสนับสนุนงบประมาณ และเจ้าหน้าที่ในการแก้ไขปัญหาที่น้ำเน่าเสียในชุมชน เป็นผู้นำในการลงมือปฏิบัติ รวมถึงส่งเสริมให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการแก้ไขปัญหาที่น้ำเน่าเสียในชุมชน ในด้านลักษณะของผู้นำชุมชน ผู้นำชุมชนควรมีลักษณะความเป็นผู้นำ มีบทบาทในการส่งเสริมให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาที่น้ำเน่าเสียในชุมชน ด้านภาวะผู้นำ

ผู้นำชุมชนมีส่วนสำคัญในการสร้างจิตสำนึกให้คนในชุมชนได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการดูแลรักษาแหล่งน้ำในชุมชน ผู้นำชุมชนต้องทำหน้าที่ดำเนินการให้คนในชุมชนมาร่วมกันแก้ไขปัญหา โดยการบอกกล่าวให้ประชาชนได้รับรู้ถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในแหล่งน้ำ เพื่อให้คนในชุมชนได้เข้ามาแก้ไขปัญหาแหล่งน้ำร่วมกัน ด้านกระบวนการสื่อสารของผู้นำชุมชน ผู้นำชุมชนทำหน้าที่ในการรณรงค์ บอกกล่าว ประชาสัมพันธ์เสียงตามสาย ให้ประชาชนในชุมชนได้ร่วมกันดูแลรักษาแหล่งน้ำไม่ทิ้งขยะ ลงท่อน้ำทิ้งหรือท่อระบายน้ำ มีการรณรงค์ในการติดตั้งบ่อดักไขมันในบ้านเรือนของตนเอง และข้อเสนอแนะของประชาชนในชุมชนเขตเทศบาลเมืองคูคต มีความเห็นว่า ผู้นำชุมชนต้องทำหน้าที่ในการจัดกิจกรรมร่วมกับเทศบาล เพื่อบำรุงรักษาแหล่งน้ำอย่างทั่วถึง รวมถึงการสนับสนุนให้ประชาชนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมกันแก้ไขปัญหาโดยการจัดกิจกรรมหรือโครงการทำความสะอาดแหล่งน้ำ

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาทำการศึกษาเรื่อง บทบาทของผู้นำชุมชนต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาหน้าเสาธงในเขตเทศบาลเมืองคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ในประเด็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ปัจจัยด้านผู้นำชุมชนที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาหน้าเสาธงในเขตเทศบาลเมืองคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานีและปัญหาและอุปสรรคที่พบในการแก้ไขปัญหาหน้าเสาธง ในเขตเทศบาลเมืองคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานีและข้อเสนอแนะต่าง ๆ จากประชาชน ผลการศึกษารูปได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาปัจจัยด้านผู้นำชุมชนที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ แก้ไขปัญหาน้ำเน่าเสีย ในเขตเทศบาลเมืองคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ที่ได้จากแบบสอบถาม

1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

เพศ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นเพศชาย จำนวน 141 คน คิดเป็นร้อยละ 35.7 และเพศหญิง จำนวน 254 คน คิดเป็นร้อยละ 64.3

อายุ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย มีอายุ 46 ปี ขึ้นไป จำนวน 262 คน คิดเป็นร้อยละ 66.3 รองลงมาอายุ 36 – 45 ปี จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 15.7 อายุ 26-35 ปี จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 12.4 และอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 25 ปี จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 5.6

ระดับการศึกษา กลุ่มตัวอย่างในเขตเทศบาลเมืองคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี มีระดับการศึกษา ต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 240 คน คิดเป็นร้อยละ 60.7 ปริญญาตรี จำนวน 142 คน คิดเป็นร้อยละ 36.0 ปริญญาโท 12 คน คิดเป็นร้อยละ 3.0 และปริญญาเอก จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.3

รายได้ต่อเดือน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยมีรายได้ต่อเดือน 10,001-25,000 บาท จำนวน 167 คน คิดเป็นร้อยละ 42.2 มีรายได้ต่อเดือนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาท จำนวน 154 คน คิดเป็นร้อยละ 39.0 มีรายได้ต่อเดือน 25,001-50,000 บาท จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 16.5 มีรายได้ต่อเดือนมากกว่า 50,000 บาทขึ้นไป จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 2.3

อาชีพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยกลุ่มตัวอย่างในเขตเทศบาลเมืองคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี มีอาชีพรับราชการ / รัฐวิสาหกิจ จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 20.5 ประกอบธุรกิจส่วนตัว / ค้าขาย จำนวน 145 คน คิดเป็นร้อยละ 36.7 พนักงานบริษัทเอกชน จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 9.1 และอื่นๆ จำนวน 133 คน คิดเป็นร้อยละ 33.7

ตำแหน่ง/บทบาท/หน้าที่ในชุมชน กลุ่มตัวอย่างในเขตเทศบาลเมืองคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี มีตำแหน่ง/บทบาท/หน้าที่ในชุมชน ได้แก่ อาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 21.8 อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 7.5 และกลุ่มสตรี / กลุ่มแม่บ้าน จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 16.5 และอื่นๆ จำนวน 214 คน คิดเป็นร้อยละ 54.2

1.2 ปัจจัยด้านผู้นำชุมชนที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาหน้าเสาเข็ม ในเขตเทศบาลเมืองคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี

ผลจากการศึกษา เรื่อง บทบาทของผู้นำชุมชนต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาหน้าเสาเข็ม ในเขตเทศบาลเมืองคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ผลที่ได้จากแบบสอบถาม พบว่า ปัจจัยด้านผู้นำชุมชนที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาหน้าเสาเข็ม ในเขตเทศบาลเมืองคูคต ได้แก่ การบริหารงานของผู้นำชุมชน ลักษณะของผู้นำชุมชน ภาวะผู้นำและวิธีการสื่อสารของผู้นำชุมชน โดยผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาหน้าเสาเข็มในชุมชนเขตเทศบาลเมืองคูคต มีปัจจัยที่ส่งผลต่อการแก้ไขปัญหา ได้แก่ ปัจจัยด้านการบริหารงานของผู้นำชุมชน ปัจจัยด้านลักษณะของผู้นำชุมชน ปัจจัยด้านภาวะผู้นำและปัจจัยด้านกระบวนการสื่อสารของผู้นำชุมชน โดย

1) ปัจจัยด้านการบริหารงานของผู้นำชุมชน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ผู้นำชุมชนควรเป็นผู้นำในการพัฒนาชุมชน ใช้วิธีการประชุมในการรับฟังปัญหา เพื่อแก้ไขปัญหาหน้าเสาเข็มในชุมชน ควรมีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ชุมชนมีสภาพแวดล้อมที่ดี มีการสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา โดยวิธีการแก้ไขปัญหา ร่วมกัน ในด้านการจัดหาเครื่องมือ ผู้นำชุมชนได้รับงบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐ ในการแก้ไขปัญหาหน้าเสาเข็มในชุมชน

2) ปัจจัยด้านลักษณะของผู้นำชุมชน กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าลักษณะของผู้นำชุมชนที่นำไปสู่การแก้ไขปัญหาน้ำเน่าเสีย ควรมีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน

3) ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่า ผู้นำชุมชนควรมีวิธีการดำเนินการเพื่อให้เกิดพฤติกรรมความร่วมมือ โดยการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา มีการสร้างแรงจูงใจ โดยการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องและ

4) ปัจจัยด้านกระบวนการสื่อสาร กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่า ผู้นำชุมชนควรใช้การสื่อสารผ่านเสียงตามสาย เพื่อให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาน้ำเน่าเสียในชุมชน

1.3 ปัจจัยด้านผู้นำชุมชนที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาน้ำเน่าเสียในเขตเทศบาลเมืองคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี

ผู้ศึกษาทำการศึกษาปัจจัยด้านผู้นำชุมชนที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาน้ำเน่าเสียในเขตเทศบาลเมืองคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ในด้านการบริหารงานของผู้นำชุมชน การมีส่วนร่วม และด้านกระบวนการสื่อสาร โดยใช้สถิติทดสอบไคสแควร์ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 สรุปผลได้ดังนี้

1.3.1 ปัจจัยด้านการบริหารงานของผู้นำชุมชน

ผู้ศึกษาทำการศึกษาปัจจัยด้านผู้นำชุมชนที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาน้ำเน่าเสียในเขตเทศบาลเมืองคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ในด้านการบริหารพบว่า ปัจจัยด้านการบริหารที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาน้ำเน่าเสียในเขตเทศบาลเมืองคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี สรุปได้ดังนี้

ปัจจัยด้านการบริหารงานของผู้นำชุมชนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาน้ำเน่าเสียในเขตเทศบาลเมืองคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี โดยการที่ผู้นำชุมชนแสดงบทบาทการเป็นผู้นำในการพัฒนาชุมชน มีผลทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาน้ำเน่าเสีย ผู้นำในชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการเสนอโครงการในการจัดทำแผนชุมชน มีผลทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น การเข้าร่วมประชุม และการลงมือปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาน้ำเน่าเสีย การที่ผู้นำในชุมชนแสดงบทบาทในการเป็นผู้นำในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมของชุมชน มีผลทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเข้าร่วมประชุม การเข้าร่วมเครือข่าย การลงมือปฏิบัติและการติดตามผลจากการพัฒนาแหล่งน้ำ การที่ผู้นำในชุมชนเป็นศูนย์กลางในการรับฟังปัญหาในชุมชน มีผลทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเข้าร่วมประชุม และการลงมือปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหา

น้ำเน่าเสียในชุมชน การที่ผู้นำในชุมชนเป็นตัวแทนในการติดตามผลการแก้ไขปัญหาน้ำเน่าเสียในชุมชน มีผลทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น การเข้าร่วมประชุม การลงมือปฏิบัติ การติดตามผลจากการพัฒนาแหล่งน้ำ และการแนะนำวิธีการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อแก้ไขปัญหาน้ำเน่าเสีย

1.3.2 ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม

ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาน้ำเน่าเสียในเขตเทศบาลเมืองคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี โดยการที่ผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมในการระดมความคิดเห็นเพื่อแก้ไขปัญหาน้ำเน่าเสีย มีผลทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น การเข้าร่วมประชุมเพื่อแก้ไขปัญหาน้ำเน่าเสีย เข้าร่วมเครือข่ายแก้ไขปัญหาน้ำเน่าเสีย และการลงมือปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาน้ำเน่าเสียในชุมชน การที่ผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมในการประชุม มีผลทำให้ประชาชนเข้าร่วมประชุม เข้าร่วมเครือข่าย ลงมือปฏิบัติ การติดตามผลจากการพัฒนาแหล่งน้ำและการแนะนำวิธีการพัฒนาแหล่งน้ำในชุมชน การที่ผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมในแก้ไขปัญหาน้ำเน่าเสียร่วมกับกับประชาชน มีผลทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น เข้าร่วมประชุม เข้าร่วมเครือข่าย การลงมือปฏิบัติ การติดตามผลจากการพัฒนาแหล่งน้ำ และการแนะนำวิธีการพัฒนาแหล่งน้ำในชุมชน การที่ผู้นำในชุมชนมีส่วนร่วมในแก้ไขปัญหาน้ำเน่าเสียโดยการลงมือปฏิบัติ มีผลทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติ และการติดตามผลจากการพัฒนาแหล่งน้ำในชุมชน การที่ผู้นำในชุมชนมีส่วนร่วมในแก้ไขปัญหาน้ำเน่าเสียโดยการติดตามผล มีผลทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น เข้าร่วมประชุม เข้าร่วมเครือข่าย ลงมือปฏิบัติ ติดตามผลจากการพัฒนาแหล่งน้ำ และการแนะนำวิธีการพัฒนาแหล่งน้ำในชุมชนและการที่ผู้นำในชุมชนมีส่วนร่วมในแก้ไขปัญหาน้ำเน่าเสีย โดยการประเมินผลการพัฒนาแหล่งน้ำไม่มีผลทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาน้ำเน่าเสีย

1.3.3 ปัจจัยด้านกระบวนการสื่อสาร

ผู้ปัจจัยด้านกระบวนการสื่อสารของผู้นำชุมชนที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาน้ำเน่าเสียในเขตเทศบาลเมืองคูคต โดยการที่ผู้นำในชุมชนใช้วิธีการสื่อสารแบบปากต่อปาก มีผลทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติในการแก้ไขปัญหาน้ำเน่าเสีย การสื่อสารผ่านเสียงตามสาย มีผลทำให้ประชาชนเข้ามา มีส่วนร่วมในการติดตามผลจากการพัฒนาแหล่งน้ำ และการแนะนำวิธีการพัฒนาแหล่งน้ำในชุมชน การสื่อสารโดยการประชุม มีผลทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น เข้าร่วมประชุม เข้าร่วมเครือข่าย การลงมือปฏิบัติ และการติดตามผลจากการพัฒนาแหล่งน้ำในชุมชน การสื่อสารโดย

การใช้โทรศัพท์ มีผลทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น เข้าร่วมประชุม เข้าร่วมเครือข่ายแก้ไขปัญหา การติดตามผลจากการพัฒนาแหล่งน้ำ และการแนะนำวิธีการพัฒนาแหล่งน้ำในชุมชน การสื่อสารโดยใช้คอมพิวเตอร์/ไลน์/เฟสบุ๊ก มีผลทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น เข้าร่วมประชุม เข้าร่วมเครือข่ายแก้ไขปัญหา นำเสนอเสียติดตามผลจากการพัฒนาแหล่งน้ำ และการแนะนำวิธีการพัฒนาแหล่งน้ำในชุมชน การสื่อสารโดยใช้แฟกซ์ มีผลทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเข้าร่วมประชุม เข้าร่วมเครือข่ายแก้ไขปัญหา การลงมือปฏิบัติ การติดตามผลจากการพัฒนาแหล่งน้ำ และการแนะนำวิธีการพัฒนาแหล่งน้ำในชุมชน

1.4 ปัญหาและอุปสรรคที่พบในการแก้ไขปัญหาน้ำเน่าเสีย ในเขตเทศบาลเมืองคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี

ปัญหาและอุปสรรคที่ทำให้การแก้ไขปัญหาน้ำเน่าเสียในเขตเทศบาลเมืองคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานีไม่ประสบความสำเร็จส่วนใหญ่มาจากการที่ชุมชนประสบปัญหาการขาดความร่วมมือในชุมชน

1.5 ผลจากการศึกษาปัจจัยด้านผู้นำชุมชนที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาน้ำเน่าเสีย ในเขตเทศบาลเมืองคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ที่ได้จากแบบสัมภาษณ์

ผู้ศึกษาทำการรวบรวมผลการศึกษาดังกล่าวด้วยวิธีการสัมภาษณ์ประชาชนคณะกรรมการชุมชน คณะกรรมการชุมชน และประชาชนในชุมชนเขตเทศบาลเมืองคูคต ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านผู้นำชุมชนที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาน้ำเน่าเสียในเขตเทศบาลเมืองคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ได้แก่ การบริหารงานของผู้นำชุมชน ลักษณะของผู้นำชุมชน ภาวะผู้นำและวิธีการสื่อสารของผู้นำชุมชน สรุปได้ดังนี้

ผู้นำชุมชนมีบทบาทสำคัญในการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาน้ำเน่าเสียในชุมชนเขตเทศบาลเมืองคูคต ในด้านการบริหารงานของผู้นำชุมชน ผู้นำชุมชนทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานกับเทศบาล ในการขอรับการสนับสนุนงบประมาณ และเจ้าหน้าที่ในการแก้ไขปัญหาน้ำเน่าเสียในชุมชน เป็นผู้นำในการลงมือปฏิบัติ รวมถึงส่งเสริมให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการแก้ไขปัญหาน้ำเน่าเสียในชุมชน ในด้านลักษณะของผู้นำชุมชน ผู้นำชุมชนควรมีลักษณะความเป็นผู้นำ มีบทบาทในการส่งเสริมให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาน้ำเน่าเสียในชุมชน ด้านภาวะผู้นำ ผู้นำชุมชนมีส่วนสำคัญในการสร้างจิตสำนึกให้คนในชุมชนได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการดูแลรักษาแหล่งน้ำในชุมชน ผู้นำชุมชนต้อง

ทำหน้าที่ดำเนินการให้คนในชุมชนมาร่วมกันแก้ไขปัญหา โดยการบอกกล่าวให้ประชาชนได้รับรู้ถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในแหล่งน้ำ เพื่อให้คนในชุมชนได้เข้ามาแก้ไขปัญหาแหล่งน้ำร่วมกัน ด้านกระบวนการสื่อสารของผู้นำชุมชน ผู้นำชุมชนทำหน้าที่ในการรณรงค์ บอกกล่าว ประชาสัมพันธ์เสียงตามสาย ให้ประชาชนในชุมชนได้ร่วมกันดูแลรักษาแหล่งน้ำ ไม่ทิ้งขยะ ลงท่อน้ำทิ้งหรือท่อระบายน้ำ มีการรณรงค์ในการติดตั้งบ่อดักไขมันในบ้านเรือนของตนเอง และข้อเสนอแนะของประชาชนในชุมชนเขตเทศบาลเมืองคูคต มีความเห็นว่า ผู้นำชุมชนต้องทำหน้าที่ในการจัดกิจกรรมร่วมกับเทศบาล เพื่อบำรุงรักษาแหล่งน้ำอย่างทั่วถึง รวมถึงการสนับสนุนให้ประชาชนในชุมชนได้เข้ามา ร่วมกันแก้ไขปัญหา โดยการจัดกิจกรรมหรือโครงการทำความสะอาดแหล่งน้ำ

1.6 ข้อเสนอแนะต่าง ๆ จากประชาชน

ผู้ศึกษาทำการรวบรวมข้อเสนอแนะจากประชาชน ในเขตเทศบาลเมืองคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ในประเด็นกระบวนการที่ควรให้ความสำคัญเป็นอันดับแรกในการแก้ไขปัญหา น้ำเน่าเสีย และการดำเนินการของผู้นำชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาหากคนในชุมชนไม่เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา น้ำเน่าเสียในเขตเทศบาลเมืองคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี คือ ผู้นำชุมชนต้องเล็งเห็นถึงความสำคัญของปัญหา และการดำเนินการของผู้นำชุมชน หากคนในชุมชนไม่เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา น้ำเน่าเสีย คือ การรณรงค์ ประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง

จากการศึกษาพบว่ามีข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับบทบาทของผู้นำชุมชน ดังนี้

1) จากการศึกษาพบว่า ผู้นำควรมีการนำเสนอโครงการและติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง รวมถึงมีการสื่อสารข้อมูลให้ประชาชนได้รับรู้ข้อมูล เนื่องจากปัจจุบันคนในชุมชนไม่ค่อยทราบข้อมูลข่าวสารจากผู้นำ มีเพียงส่วนน้อยที่จะทราบและอยู่ในวงแคบ ๆ เท่านั้น ซึ่งทำให้คนชุมชนไม่ทราบปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนได้อย่างชัดเจน

2) จากการศึกษา พบว่า ผู้นำควรมีบทบาทในการสร้างจิตสำนึกของคนในชุมชน ให้ตระหนักถึงการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อชุมชน ควรมีการประชาสัมพันธ์รณรงค์อย่างต่อเนื่อง และควรเป็นผู้นำในทุก ๆ เรื่อง ไม่ใช่เฉพาะแต่เรื่องน้ำเสียในชุมชนเท่านั้น

3) อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง โดยมีการเสนอความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการแก้ไขปัญหา สอบถามและรับฟังความคิดเห็นปัญหาจากประชาชนในทุกๆ ด้าน เนื่องจากการเป็นผู้นำต้องเป็นผู้ที่พร้อมจะรับฟังปัญหาของคนในชุมชน และทุกคนที่อาศัยอยู่ในชุมชนควรให้ความ

มือในการแก้ปัญหา โดยผู้นำชุมชน คนในชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรให้ความร่วมมือกัน ซึ่งบางครั้งชุมชนอาจไม่ทราบปัญหาจากผู้นำเท่าที่ควร

4) ผู้นำที่ดีต้องมีความเป็นผู้นำ เป็นมิตรกับคนในชุมชน มีความซื่อสัตย์สุจริต จริงใจ น่าเชื่อถือ มีคุณธรรม จริยธรรม มีจิตสาธารณะและเสียสละเพื่อส่วนรวม

2. อภิปรายผล

จากการศึกษาบทบาทของผู้นำชุมชนในการแก้ไขปัญหาหน้าเสาธงในชุมชนเขตเทศบาลเมืองคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยด้านผู้นำชุมชนที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาหน้าเสาธง ในเขตเทศบาลเมืองคูคต โดยการบริหารงานของผู้นำชุมชน ผู้นำชุมชนแสดงบทบาทการเป็นผู้นำในการพัฒนา เข้าไปมีส่วนร่วมในการเสนอโครงการในการจัดทำแผนชุมชน แสดงบทบาทการเป็นผู้นำในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมของชุมชน เป็นศูนย์กลางในการรับฟังปัญหาของชุมชนและเป็นตัวแทนในการติดตามผลการแก้ไขปัญหาในชุมชน ปัจจัยด้านลักษณะของผู้นำชุมชน ผู้นำชุมชนมีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ ผู้นำควรมีการสร้างแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาหน้าเสาธง โดยการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง ปัจจัยด้านการสื่อสาร ผู้นำในชุมชนใช้วิธีการสื่อสารผ่านเสียงตามสาย การสื่อสารแบบปากต่อปาก การประชุม การสื่อสารโดยการใช้อินเทอร์เน็ต การสื่อสารโดยใช้คอมพิวเตอร์/ไลน์/เฟสบุ๊ก และใช้วิธีการสื่อสารโดยการใช้อินเทอร์เน็ต และปัจจัยด้านเครื่องมือและอุปกรณ์ ผู้นำชุมชนใช้วิธีการจัดหาเครื่องมือและอุปกรณ์โดยของบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐ ใช้งบประมาณของชุมชนผู้นำในชุมชนและผู้นำชุมชนเป็นผู้จัดหาเอง ซึ่งสอดคล้องกับการดำเนินงานของผู้นำชุมชนเขตเทศบาลเมืองคูคต ที่ได้ดำเนินการเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาหน้าเสาธงในชุมชน ในการทำหน้าที่เป็นผู้นำในการพัฒนาชุมชน มีการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วม มีจิตสำนึกที่ดีในการแก้ไขปัญหาหน้าเสาธงทั้งในแหล่งน้ำและท่อระบายน้ำในชุมชนและในบ้านเรือนของตนเอง โดยการสื่อสารผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น การสื่อสารผ่านเสียงตามสาย การสื่อสารแบบปากต่อปาก การประชุม การลงมือปฏิบัติร่วมกัน โดยมีผู้นำชุมชนเป็นสื่อกลางในการประสานความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาหน้าเสาธงในชุมชน นอกจากนี้เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาอย่างเร่งด่วน หน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ เทศบาลเมืองคูคต ได้มีการตรวจสอบคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำในชุมชน มีการตรวจน้ำชีวภาพเพื่อปรับสภาพแหล่งน้ำในชุมชนเพื่อไม่ให้เกิดการเน่าเสียและจัดการอบรมให้ความรู้

ในการจัดทำข้อตกลงใจมันอย่างง่ายให้แก่ผู้นำชุมชน เพื่อนำไปแนะนำให้ความรู้แก่ประชาชนเพื่อแก้ไขปัญหาน้ำเน่าเสียในชุมชนและครัวเรือนของตนเองต่อไป

จากการศึกษาบทบาทของผู้นำชุมชนในการแก้ไขปัญหาน้ำเน่าเสียในชุมชนเขตเทศบาลเมืองคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี แสดงให้เห็นว่าบทบาทของผู้นำ มีความสอดคล้องกับแนวคิดของ Gibson, Ivancevich และDonnelly (1997: 272) ซึ่งมองภาวะผู้นำ (Leadership) ในเชิงปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันของสมาชิกในกลุ่ม โดยมีผู้นำเป็นตัวแทนในการเปลี่ยนแปลง เป็นบุคคลที่มีอิทธิพลต่อบุคคลอื่นๆในกลุ่ม ภาวะผู้นำจึงเกี่ยวข้องกับการใช้อิทธิพลและปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เป็นตัวแทนของการเปลี่ยนแปลงที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมและการปฏิบัติงานของสมาชิกคนอื่นในกลุ่ม ทั้งนี้การเปลี่ยนแปลงนั้นต้องมุ่งไปสู่การบรรลุเป้าหมายของกลุ่มด้วยผู้นำอาจจะเป็นบุคคลที่มีตำแหน่งอย่างเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการก็ได้ ซึ่งเรามักจะรับรู้เกี่ยวกับผู้นำที่ไม่เป็นทางการอยู่เสมอ เนื่องจากบุคคลนั้นมีลักษณะเด่นเป็นที่ยอมรับของสมาชิกในกลุ่ม ทำให้สมาชิกแสดงพฤติกรรมที่มีน้ำหนักและเป็นเอกภาพ โดยเขาจะใช้ภาวะผู้นำในการปฏิบัติการและอำนาจการโดยใช้กระบวนการติดต่อสัมพันธ์กัน เพื่อมุ่งบรรลุเป้าหมายของกลุ่ม

1.7 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการศึกษาต่อไปในอนาคต

1. การดำเนินการศึกษาคควรมีการศึกษาในระดับที่กว้างขึ้น โดยมีการศึกษาข้อมูลการดำเนินงานที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ในระดับหน่วยงาน ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด เพื่อให้ทราบข้อมูล ข้อคิดเห็น แนวทางการบริหารจัดการในการแก้ไขปัญหาน้ำเน่าเสียที่เกิดขึ้นในชุมชน ที่มีความครอบคลุม ครอบคลุม และมีความหลากหลายของข้อมูลมากยิ่งขึ้น เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

2. การดำเนินการศึกษาคควรมีการศึกษาและติดตามประเมินผล สรุปผลถึงผลกระทบ ในการดำเนินงาน วิธีการจัดการแก้ไขปัญหาน้ำเน่าเสียของผู้นำชุมชน คนในชุมชน รวมถึงการมีส่วนร่วมของภาครัฐ เพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลในการวางแผน การปฏิบัติ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาผู้นำและการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลเมืองคูคตที่ดีและมีประสิทธิภาพต่อไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กิจจา บานชื่นและคณะ. (2559). *หลักการจัดการ*. กรุงเทพมหานคร : ซีเอ็ดยูเคชั่น
- กุลภัสสรณ์ เหมือนดีภากร. (2561, 4 พฤศจิกายน). ประชาชนชุมชนร่วมเย็น เทศบาลเมืองคูคต [บทสัมภาษณ์].
- โกวิท พวงงาม. (2556). *ถอดรหัส 3 การพัฒนา : ชุมชน สังคม ท้องถิ่น การเมือง ประชาธิปไตย*, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เสมาธรรม
- ก้องเกียรติ ภิรมย์กิจ. (2561, 6 พฤศจิกายน). ประธานคณะกรรมการชุมชน ทอศ.9 เทศบาลเมืองคูคต [บทสัมภาษณ์].
- เจลา ทรงเรณู. (2561, 6 พฤศจิกายน). ประธานคณะกรรมการชุมชนสิทธิพยากรณ์ เทศบาลเมืองคูคต [บทสัมภาษณ์].
- ชาญชัย อันศรี. (2561, 5 พฤศจิกายน). ประชาชนชุมชนเย็นน้ำ เทศบาลเมืองคูคต [บทสัมภาษณ์].
- ชลธิชา อัมพวา. (2561, 4 พฤศจิกายน). ประชาชนชุมชนเย็นน้ำ เทศบาลเมืองคูคต [บทสัมภาษณ์].
- เชิดชนม์ คงเพิ่มพูล. (2561, 5 พฤศจิกายน). ประชาชนชุมชนร่วมโพธิ์ทองพัฒนา เทศบาลเมืองคูคต [บทสัมภาษณ์].
- ณัฐชिरัชชั สังกีราช. (2561, 5 พฤศจิกายน). ประชาชนชุมชนจามร่วมใจสามัคคี เทศบาลเมืองคูคต [บทสัมภาษณ์].
- ครุณี ศรีวิไล. (2555). *การจัดการน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลเมืองแกลง จังหวัดระยอง*. สืบค้นจาก <http://libdcms.nida.ac.th/thesis6/2555/b176094.pdf>
- ทยิดา ยันตบุษย์และคณะ. (2559). *ภาวะผู้นำ วัฒนธรรมองค์การ หลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย*. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา, 1 (9).
- เทศบาลเมืองคูคต. (2558). *แผนพัฒนาสามปี (พ.ศ.2555-2557) เทศบาลเมืองคูคต ปทุมธานี*
- เทศบาลเมืองคูคต. (2558). *แผนพัฒนาสามปี (พ.ศ.2558-2560) เทศบาลเมืองคูคต ปทุมธานี*

- เทศบาลเมืองคูคต. (2560). *แผนพัฒนาสามปี (พ.ศ.2560-2562) เทศบาลเมืองคูคต ปทุมธานี*
- เทศบาลเมืองคูคต. (2561). *แผนพัฒนาสี่ปี (พ.ศ.2561-2564) เทศบาลเมืองคูคต ปทุมธานี*
- เทศบาลเมืองคูคต. (2561). *เอกสาร โครงการเมื่อนำอยู่ เทศบาลนำอยู่ เทศบาลเมืองคูคต. ปทุมธานี*
- เทศบาลเมืองคูคต. (2561). *เอกสาร โครงการอบรมแกนนำชุมชนเกี่ยวกับการติดตั้งบ่อดักไขมัน เทศบาลเมืองคูคต ปทุมธานี*
- เทศบาลเมืองคูคต. (2560). *ข้อมูลพื้นฐานเทศบาลเมืองคูคต* สืบค้นจาก <http://www.khukhot.go.th/index.php?page=about&name=ข้อมูลพื้นฐาน>
- นลินี บุญเจษฎารักษ์. (2554). *การจัดการน้ำเสียที่เหมาะสมขององค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง*. (รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ สืบค้นจาก <http://library1.nida.ac.th/termpaper6/sd/2554/19690.pdf>
- นพวรรณ วีระพันธ์เจริญ. (2549). *การศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา*. (รายงานการวิจัย คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ไม่ได้ตีพิมพ์) มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
- บ้านจอมยุทธ. (2543). *ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน*. สืบค้นจาก https://www.baanjommyut.com/library_3/theories_and_principles_of_community_development/01.html
- พัชรา วาณิชวสิน. (2560). *การพัฒนาภาวะผู้นำ : จากทฤษฎีสู่แนวปฏิบัติที่ดีและกรณีศึกษา*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ปัญญาชน
- พิชญ์สินีทิพ เหลืองแก่. (2561, 5 พฤศจิกายน). *ประชาชนชุมชนจามร-ลาดสนุ่น เทศบาลเมืองคูคต [บทสัมภาษณ์]*.
- พิทักษ์ ตุ่มอินมร. (2556). *แนวทางการสร้างความเข้มแข็งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยการสร้างเครือข่ายของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่*. พิษณุสวรรค์. 5(1).
- พุดสุข โปธิรักจิต. (2553). *เคมีสิ่งแวดล้อม*. นครปฐม : สำนักพิมพ์สาละ
- พรทิพย์ สาระคง. (2561, 5 พฤศจิกายน). *ประชาชนชุมชนจามร-ลาดสนุ่น เทศบาลเมืองคูคต [บทสัมภาษณ์]*.

- พรพรรณ พันพล. (2561, 5 พฤศจิกายน). ประธานคณะกรรมการชุมชนสิทธิพยากรณ์ เทศบาลเมือง
อุคต [บทสัมภาษณ์].
- ภาณุพันธ์ เอกวิริยะกุล. (2561, 5 พฤศจิกายน). ประชาชนชุมชนจามร-ลาดสนุ่น เทศบาลเมืองอุคต
[บทสัมภาษณ์]
- มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี. *การพัฒนาชุมชน*. สืบค้นจาก <http://www.epub.rbru.ac.th/pdf-uploads/thesis-158-file07-2016-10-19-12-45-00.pdf>
- มุสลิมเชียงใหม่. (2554). *กระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน*. สืบค้นจาก
<http://muslimchiangmai.net/index.php?topic=1059.0;wap2>
- เรณูมาศ รักษาแก้ว. (2559). *การมีส่วนร่วมของประชาชน*. สถาบันพระปกเกล้า สืบค้นจาก
<http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=การมีส่วนร่วมของประชาชน>
- วชิรวัชร งามละม่อม. (2559). *ทฤษฎีการมีส่วนร่วม* สืบค้นจาก
http://learningofpublic.blogspot.com/2016/02/blog-post_79.html
- วิกิตำรา คำราเสรีเพื่อโลกเสรี. (2561). *ผู้นำและภาวะผู้นำ* สืบค้นจาก <https://th.wikibooks.org/wiki/ภาวะผู้นำ>
- เสน่ห์ จุ้ยโต. (2552). *วิสัยทัศน์และกลยุทธ์ผู้นำยุคใหม่*. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
สารานุกรมไทย สำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. *การจัดการ
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม* สืบค้นจาก <http://kanchanapisek.or.th/kp6/sub/book/book.php?book=19&chap=1&page=t19-1-infodetail02.html>
- สุธี วรประดิษฐ. (2555). *การมีส่วนร่วมของชุมชน* สืบค้นจาก http://52011310474.blogspot.com/2012/04/blog-post_30.html
- สุนทรี จินดาสอน และคณะ. (2556). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ตำบล
บางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร*. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
ธนบุรี 4 (2).
- สุมิตร สุวรรณ. (2554). *รัฐกับแนวคิดและทฤษฎีการพัฒนา*. นครปฐม : บริษัท เพชรเกษมพรินต์ติ้ง
กรุ๊ป จำกัด
- สนทยา พลศรี. (2550). *เครือข่ายการเรียนรู้ในงานพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์

สำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลเมืองคูคต. (2561). *เอกสารสถิติประชากร ข้อมูลของท้องถิ่นเทศบาลเมืองคูคต ของเดือนเมษายน 2561*

อากาศพร สอนหาร. (2561, 5 พฤศจิกายน). คณะกรรมการชุมชนร่วมโพธิ์ทองพัฒนา เทศบาลเมืองคูคต [บทสัมภาษณ์]

Mike K. (2559). *ทฤษฎีภาวะผู้นำ*. สืบค้นจาก <http://mike-cmu.blogspot.com/2016/10/leadership-theory.html>

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสอบถาม

แบบสอบถาม

เรื่อง บทบาทของผู้นำชุมชนต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหา
น้ำเน่าเสีย ในเขตเทศบาลเมืองคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทำการศึกษาวิจัยความคิดเห็นของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองคูคตในเรื่องบทบาทของผู้นำชุมชนต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหา น้ำเน่าเสีย ในเขตเทศบาลเมืองคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดตอบคำถามตามความเป็นจริงและตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย (✓) หน้าข้อความตามความเป็นจริง

1. เพศ

1) ชาย

2) หญิง

2. อายุ

1) น้อยกว่าหรือเท่ากับ 25 ปี

2) 26-35 ปี

3) 36-45 ปี

4) 46 ปี ขึ้นไป

3. ระดับการศึกษา

1) ต่ำกว่าปริญญาตรี

2) ปริญญาตรี

3) ปริญญาโท

4) ปริญญาเอก

4. รายได้ต่อเดือน

1) น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาท

2) 10,001-25,000 บาท

3) 25,001-50,000 บาท

4) มากกว่า 50,000 บาทขึ้นไป

5. อาชีพ

1) รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ

2) ประกอบธุรกิจส่วนตัว / ค้าขาย

3) พนักงานบริษัทเอกชน

4) อื่นๆ (โปรดระบุ.....)

6. ท่านมีตำแหน่ง/ บทบาท /หน้าที่ใดในชุมชน

- 1) อาสาสมัครสาธารณสุข(อสม.) 2) อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน
- 3) กลุ่มสตรี / กลุ่มแม่บ้าน 4) อื่นๆ (โปรดระบุ.....)

ส่วนที่ 2 ปัจจัยด้านผู้นำชุมชนที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไข

ปัญหาน้ำเน่าเสีย ในเขตเทศบาลเมืองคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย (✓) หน้าข้อความที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

2.1 ด้านการบริหารงานของผู้นำชุมชน

1. ท่านทราบหรือไม่ว่าผู้นำชุมชนมีบทบาทหน้าที่อย่างไร

- 1) ทราบ 2) ไม่ทราบ

2. ท่านมีความเห็นว่าผู้นำชุมชนมีส่วนสำคัญในการนำชุมชนไปสู่การพัฒนาหรือไม่

- 1) มี 2) ไม่มี

3. ท่านมีความเห็นว่าผู้นำชุมชนมีบทบาทในการบริหารงานในด้านใดบ้าง (ตอบได้

มากกว่า 1 ข้อ)

- 1) เป็นผู้นำในการพัฒนาชุมชน
- 2) เข้าไปมีส่วนร่วมในการเสนอโครงการในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน
- 3) เป็นผู้นำในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมของชุมชน
- 4) เป็นศูนย์กลางในการรับฟังปัญหาในชุมชน
- 5) เป็นตัวแทนในการติดตามผลการแก้ไขปัญหาในชุมชน
- 6) อื่นๆ (โปรดระบุ).....

4. ผู้นำชุมชนของท่านมีวิธีการอย่างไรในการรับฟังปัญหาน้ำเน่าเสียในชุมชน (ตอบได้

มากกว่า 1 ข้อ)

- 1) การลงพื้นที่เพื่อรับฟังปัญหา 2) การประชุมระหว่างประชาชนในชุมชน
- 3) การจัดเวทีประชาคม 4) การใช้แบบสอบถาม
- 5) อื่นๆ (โปรดระบุ)

5. ผู้นำชุมชนของท่านมีวิธีการอย่างไร เพื่อให้ชุมชนมีสภาพแวดล้อมที่ดี (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ 1) ลงพื้นที่สำรวจปัญหา	☐ 2) ลงมือปฏิบัติร่วมกับชุมชน
☐ 3) ทำตามแนวทางของตนเอง	☐ 4) ประชุมรับฟังปัญหาของชุมชน
☐ 5) แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ	☐ 6) ประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
☐ 7) ประเมินผลการดำเนินงาน	☐ 8) อื่นๆ (โปรดระบุ)

6. ผู้นำชุมชนของท่านมีวิธีการอย่างไรในการสนับสนุนให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาที่นำไปสู่ความเสียหายในชุมชน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ 1) การระดมความคิดเห็น	☐ 2) การประชุม
☐ 3) การแก้ไขปัญหาาร่วมกัน	☐ 4) การลงมือปฏิบัติ
☐ 5) การติดตามผล	☐ 6) การประเมินผลการพัฒนาแหล่งน้ำ
☐ 7) อื่นๆ (โปรดระบุ)	

7. ผู้นำชุมชนของท่านได้รับการสนับสนุนอุปกรณ์และวัสดุที่ใช้ในการดำเนินงานแก้ไขปัญหาที่นำไปสู่ความเสียหายในชุมชนของท่านได้มาจากแหล่งใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ 1) งบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ
☐ 2) งบประมาณของชุมชน
☐ 3) ผู้นำชุมชนเป็นผู้จัดหาเอง
☐ 4) อื่นๆ (โปรดระบุ)

2.2 ด้านลักษณะของผู้นำชุมชน

1. ท่านมีความเห็นว่าผู้นำชุมชนที่ดีควรมีลักษณะอย่างไร เพื่อนำชุมชนไปสู่การแก้ไขปัญหาที่นำไปสู่ความเสียหายที่บรรลุตามเป้าหมาย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ 1) มีความเป็นผู้นำ	☐ 2) มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม
☐ 3) กล้าคิด กล้าพูด กล้าทำในสิ่งที่ถูกต้อง	☐ 4) มีระดับการศึกษาสูง
☐ 5) มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี	☐ 6) รับฟังความคิดเห็นของประชาชน
☐ 7) อื่นๆ (โปรดระบุ)	

2.3 ด้านภาวะผู้นำ

1. ท่านมีความเห็นว่าผู้นำชุมชนของท่านมีวิธีการดำเนินการอย่างไร เพื่อให้เกิดพฤติกรรม การมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาผู้นำเสียในชุมชน(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ 1) การเปิดรับฟังเสียงส่วนใหญ่	☐ 2) การบังคับ
☐ 3) จัดกิจกรรมรณรงค์	☐ 4) การประชาสัมพันธ์
☐ 5) ชี้แนะให้เห็นถึงผลกระทบ	☐ 6) อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

2. ผู้นำชุมชนของท่านมีวิธีการสร้างแรงจูงใจอย่างไร เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการ แก้ไขปัญหาน้ำเน่าเสียในชุมชน(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ 1) การให้รางวัล	☐ 2) การชี้ให้เห็นข้อดี ข้อเสีย
☐ 3) การประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง	☐ 4) การสร้างความสัมพันธ์อันดี
☐ 5) การเปิดรับฟังความคิดเห็น	☐ 6) อื่นๆ (โปรดระบุ).....

2.4 ด้านกระบวนการสื่อสาร

1. ท่านมีความเห็นว่าการประชาสัมพันธ์หรือการสื่อสารรูปแบบใดที่มีอิทธิพลต่อการมี ส่วนร่วมของคนในชุมชนในการแก้ไขปัญหาผู้นำเสียในชุมชน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ 1) การสื่อสารแบบปากต่อปาก	☐ 2) การสื่อสารผ่านเสียงตามสาย
☐ 3) การประชุม	☐ 4) โทรศัพท์
☐ 5) คอมพิวเตอร์/ LINE / book	☐ 6) แฟกซ์
☐ 7) อื่นๆ (โปรดระบุ)	

2. ผู้นำชุมชนของท่านใช้ช่องทางการสื่อสาร เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา น้ำเน่าเสียในชุมชนอย่างไร(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ 1) การสื่อสารแบบปากต่อปาก	☐ 2) การสื่อสารผ่านเสียงตามสาย
☐ 3) การประชุม	☐ 4) โทรศัพท์
☐ 5) คอมพิวเตอร์/ LINE / Facebook	☐ 6) แฟกซ์
☐ 7) อื่นๆ (โปรดระบุ)	

3. ท่านมีความเห็นว่าผู้ชุมชนของท่านมีรูปแบบการสื่อสารในการสร้างการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาที่น่าเสียดที่เหมาะสมหรือไม่

1) เหมาะสม

2) ไม่เหมาะสม

ส่วนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคที่พบในการแก้ไขปัญหาที่น่าเสียดในชุมชนเขตเทศบาลเมืองคูคต

1. ท่านมีความเห็นว่าปัญหาสำคัญที่ทำให้การแก้ไขปัญหาที่น่าเสียดในชุมชนไม่ประสบความสำเร็จคืออะไร(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1) ขาดความร่วมมือในชุมชน

2) งบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัด

3) ความขัดแย้งในชุมชน

4) ขาดการประสานงาน

5) อุปกรณ์หรือเครื่องมือที่ใช้ในการแก้ไขปัญหามีไม่เพียงพอ

6) อื่นๆ (โปรดระบุ)

2. ท่านมีความเห็นว่า การแก้ไขปัญหาที่น่าเสียด ควรให้ความสำคัญกับกระบวนการใดเป็นอันดับแรก

1) ผู้นำชุมชนเล็งเห็นถึงความสำคัญของปัญหา

2) จิตสำนึกของคนในชุมชน

3) คนในชุมชนทัศนคติที่จะร่วมกันแก้ไขปัญหา

4) การจัดหางบประมาณในการแก้ไขปัญหา

5) อุปกรณ์ เครื่องมือที่นำมาใช้ในการแก้ไขปัญหา

6) อื่นๆ (โปรดระบุ)

3. ท่านมีความเห็นว่าผู้นำชุมชนควรจะดำเนินการอย่างไรเพื่อแก้ไขปัญหา หากคนในชุมชนไม่เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาที่น่าเสียดในชุมชน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1) การสร้างความสัมพันธ์

2) การรณรงค์ ประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง

3) การลงพื้นที่ทำความเข้าใจ

4) การจัดกิจกรรมสร้างแรงจูงใจ

5) ขอความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอก

6) อื่นๆ (โปรดระบุ)

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณที่กรุณาตอบแบบสอบถาม

ภาคผนวก ข

แบบสัมภาษณ์ประธานคณะกรรมการชุมชน

และประชาชนในชุมชน

แบบสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน / ประชาชน

**เรื่อง บทบาทของผู้นำชุมชนต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน
ในการแก้ไขปัญหาหน้าเสาธงในเขตเทศบาลเมืองคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี**

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

ตำแหน่งในชุมชน.....วันที่.....

คำถามการสัมภาษณ์

1. ชุมชนของท่านมีปัญหาเกี่ยวกับหน้าเสาธงอย่างไร

.....
.....
.....
.....

2. ผู้นำชุมชนของท่าน มีการบริหารจัดการน้ำเสียชุมชนอย่างไรบ้าง

.....
.....
.....

3. ผู้นำชุมชนของท่านมีการจัด โครงการและกิจกรรมที่เกี่ยวกับการจัดการน้ำเสียในชุมชนอย่างไร
และประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด

.....
.....
.....

4. ผู้นำชุมชนของท่านมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำเสียในชุมชนอย่างไร เช่น ร่วมกับภาคประชาชน
เทศบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

.....
.....
.....

5. ท่านมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำเสียอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

6. ท่านคิดว่าปัญหาน้ำเสียในชุมชนของท่าน อะไรเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้การบริหารจัดการน้ำเสียประสบความสำเร็จ

.....

.....

.....

.....

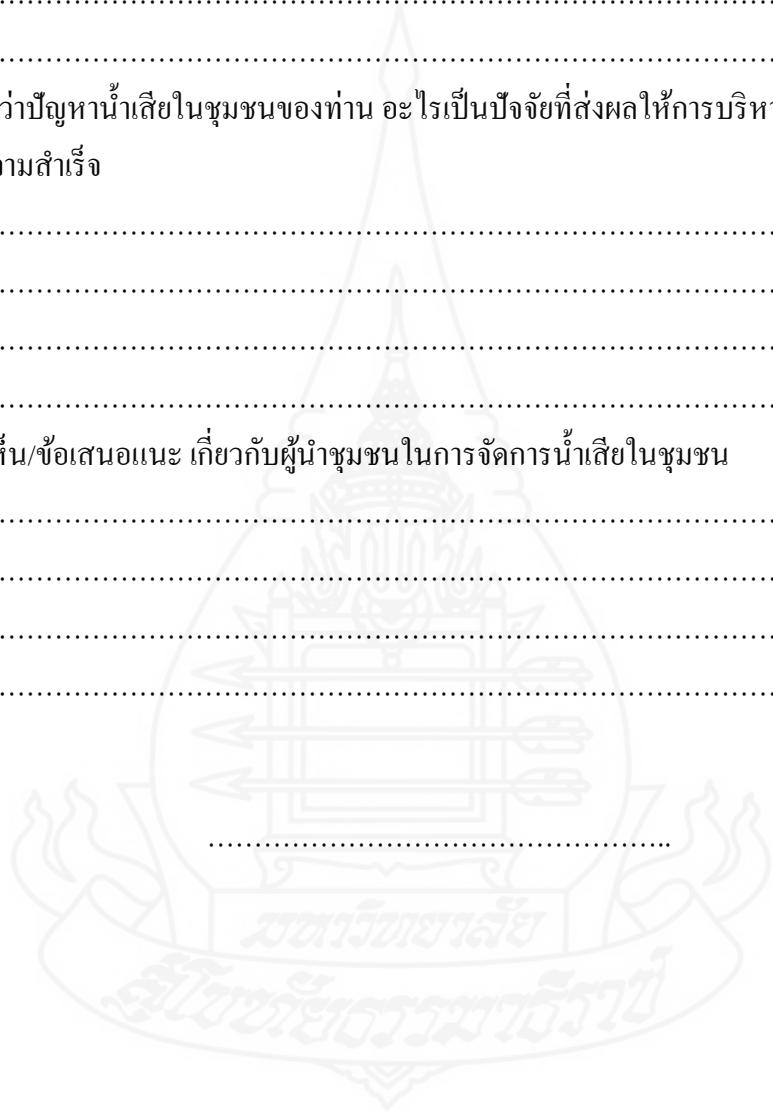
7. ข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับผู้นำชุมชนในการจัดการน้ำเสียในชุมชน

.....

.....

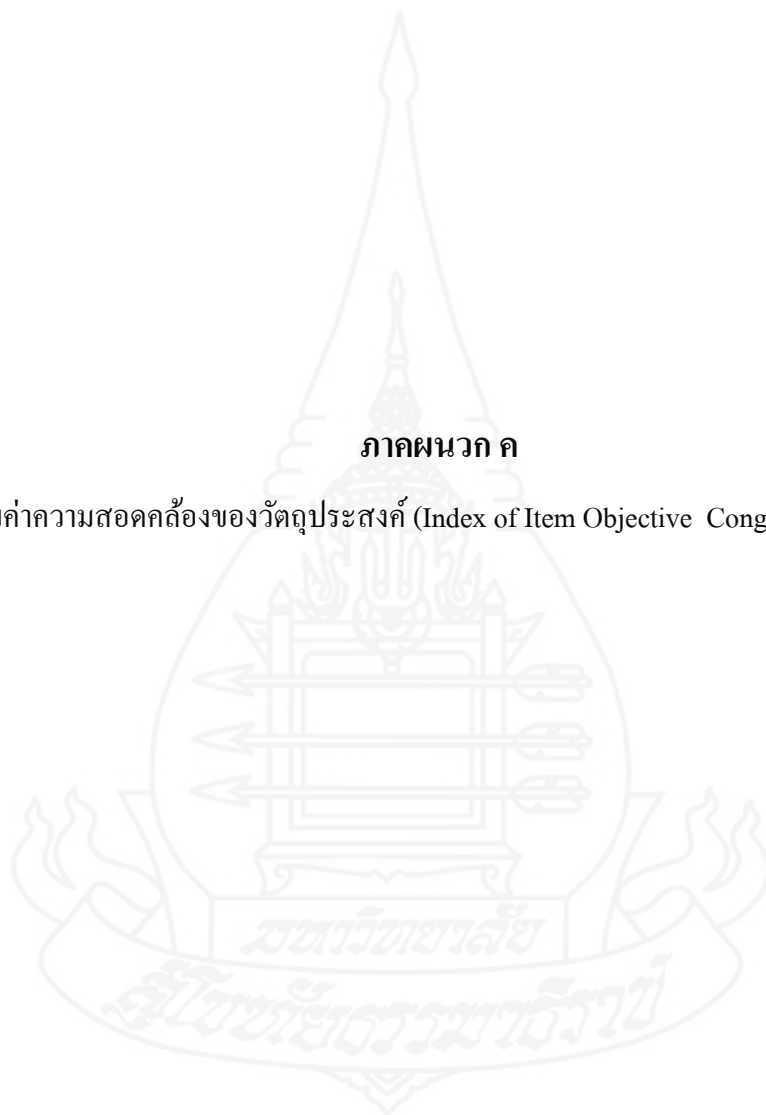
.....

.....

ภาคผนวก ค

แบบค่าความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence : IOC)

แบบค่าความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence : IOC)

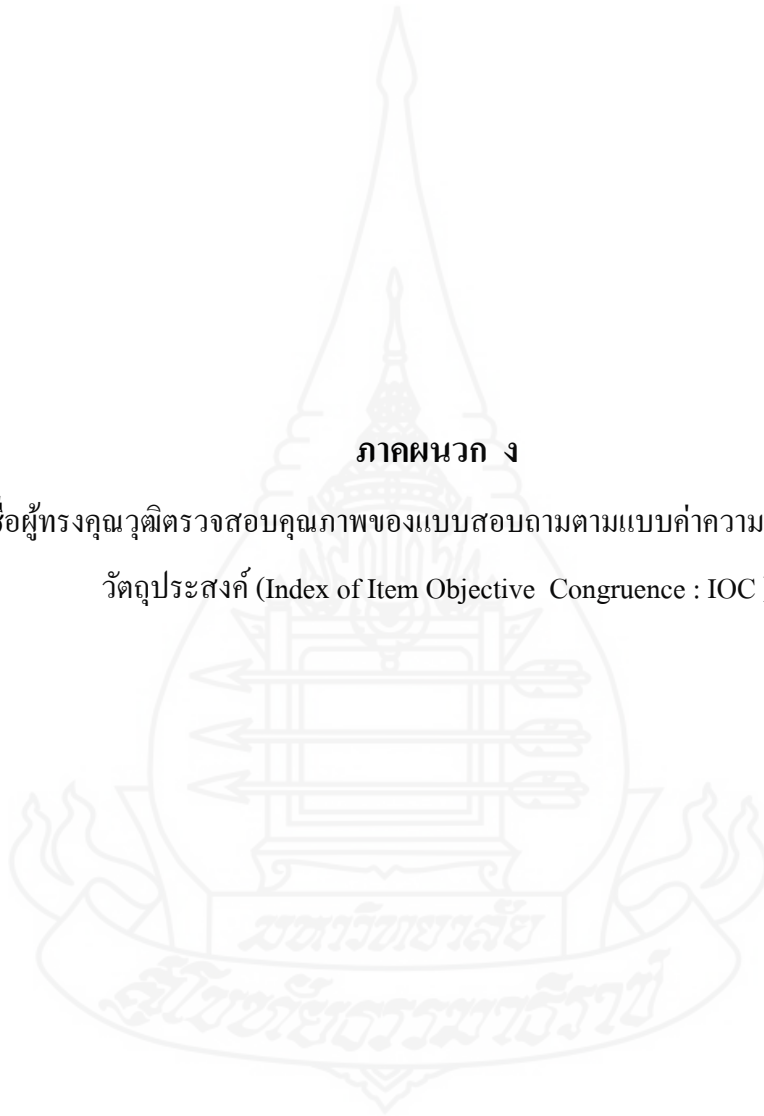
การศึกษา เรื่องบทบาทของผู้นำชุมชนต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหา
น้ำเน่าเสียในเขตเทศบาลเมืองคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี

ข้อ	รายการพิจารณา	ความคิดเห็น ผู้เชี่ยวชาญคนที่			รวม	ค่า IOC	แปร ผล
		1	2	3			
	ด้านการบริหารงานของผู้นำชุมชน						
1.	ท่านทราบหรือไม่ว่าผู้นำชุมชนมีบทบาทหน้าที่อย่างไร						
2.	ท่านมีความเห็นว่าผู้นำชุมชนมีส่วนสำคัญในการนำชุมชนไปสู่การพัฒนาหรือไม่						
3.	ท่านมีความเห็นว่าผู้นำชุมชนควรมีบทบาทที่สำคัญในด้านใดบ้าง						
4.	ผู้นำชุมชนของท่านมีวิธีการอย่างไรในการรับฟังปัญหาน้ำเน่าเสียของประชาชน						
5.	ผู้นำชุมชนของท่านมีวิธีการดำเนินการอย่างไร เพื่อให้ชุมชนมีสภาพแวดล้อมที่ดี						
6.	ผู้นำชุมชนของท่านสนับสนุนให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเน่าเสียในชุมชนอย่างไร						
7.	ผู้นำชุมชนของท่านได้รับการสนับสนุนอุปกรณ์และวัสดุที่ใช้ในการดำเนินการแก้ไขปัญหาเน่าเสียในชุมชนมาจากแหล่งใด						
	ด้านลักษณะของผู้นำชุมชน						
1	ท่านมีความเห็นว่าผู้นำที่ดีควรมีลักษณะอย่างไร เพื่อนำชุมชนไปสู่การแก้ไขปัญหาเน่าเสียที่บรรลุตามเป้าหมาย						

ข้อ	รายการพิจารณา	ความคิดเห็น			รวม	ค่า IOC	แปร ผล
		ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 1	2	3			
	ด้านภาวะผู้นำ						
1	ผู้นำชุมชนของท่านมีวิธีการอย่างไร เพื่อให้เกิดพฤติกรรมมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา น้ำเน่าเสียในชุมชน						
2	ผู้นำชุมชนของท่านมีการสร้างแรงจูงใจอย่างไร เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา น้ำเน่าเสียในชุมชน						
	ด้านกระบวนการสื่อสาร						
1.	ท่านมีความเห็นว่าการประชาสัมพันธ์หรือการสื่อสารรูปแบบใด ที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ในการแก้ไขปัญหา น้ำเน่าเสียในชุมชน						
2.	ผู้นำชุมชนของท่านใช้ช่องทางการสื่อสาร เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา น้ำเน่าเสียในชุมชนอย่างไร						
3.	ท่านมีความเห็นว่าผู้นำชุมชนของท่านมีรูปแบบการสื่อสารในการสร้างการมีส่วนร่วมในการ แก้ไขปัญหา น้ำเน่าเสียที่เหมาะสมหรือไม่						
	ปัญหาและอุปสรรคที่พบในการแก้ไขปัญหา น้ำเน่าเสียในชุมชนเขตเทศบาลเมืองคูคต						
1.	ท่านมีความเห็นว่าปัญหาสำคัญที่ทำให้การ แก้ไขปัญหา น้ำเน่าเสียในชุมชนไม่ประสบความสำเร็จคืออะไร						
2.	ท่านมีความเห็นว่าการแก้ไขปัญหา น้ำเน่าเสีย ควรให้ความสำคัญกับกระบวนการใดเป็นอันดับแรก						
3.	ท่านมีความเห็นว่าผู้นำชุมชนควรจะดำเนินการ อย่างไรเพื่อแก้ไขปัญหา หากคนในชุมชนไม่ เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา น้ำเน่าเสีย ในชุมชน						

ภาคผนวก ง

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามตามแบบค่าความสอดคล้องของ
วัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence : IOC)

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม
ตามแบบค่าความสอดคล้องของวัตถุประสงค์
(Index of Item Objective Congruence : IOC)

1. นาวาอากาศโท หญิง เอมรัตน์ ยิ่งพิสุทธิ์
 รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ กองการศึกษา โรงเรียนนายเรืออากาศนวมินทกษัตริยาธิราช
 กรุงเทพมหานคร
2. นายอนุชิต สังข์ใจ
 รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น
 หัวหน้าฝ่ายพัฒนาชุมชน นักบริหารงานสวัสดิการสังคม เทศบาลเมืองคูคต อำเภอลำลูกกา
 จังหวัดปทุมธานี
3. นางสาวปัฐมา จงกลาง
 รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง
 นักพัฒนาชุมชนปฏิบัติการ องค์กรบริหารส่วนตำบลบึงทองหลาง อำเภอลำลูกกา
 จังหวัดปทุมธานี

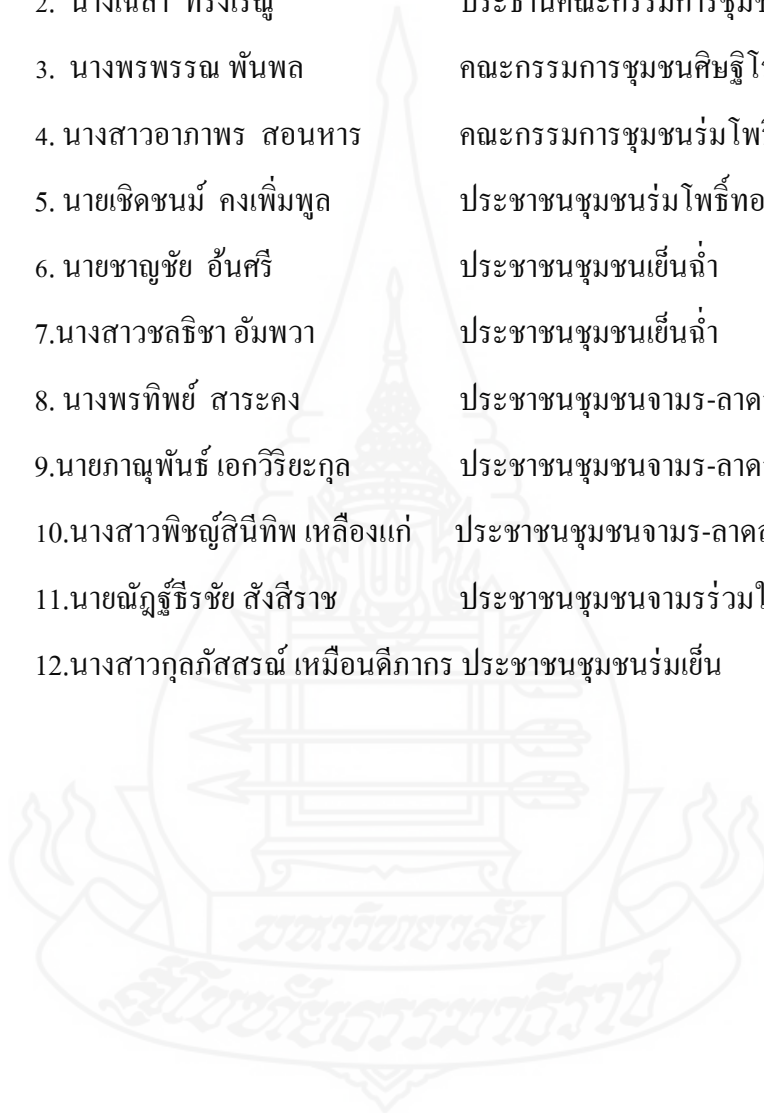

ภาคผนวก จ

รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

1. น.ท.ก้องเกียรติ ภิรมย์กิจ	ประธานคณะกรรมการชุมชน ทอศ. 9
2. นางเฉลา ทรงเรณู	ประธานคณะกรรมการชุมชนสิทธิพยากรณ์
3. นางพรพรรณ พันพล	คณะกรรมการชุมชนศิษย์โรจน์
4. นางสาวอาภาพร สอนหาร	คณะกรรมการชุมชนร่วมโพธิ์ทองพัฒนา
5. นายเชิดชนม์ คงเพิ่มพูล	ประชาชนชุมชนร่วมโพธิ์ทองพัฒนา
6. นายชาญชัย อ้นศรี	ประชาชนชุมชนเย็นน้ำ
7.นางสาวชลธิชา อัมพวา	ประชาชนชุมชนเย็นน้ำ
8. นางพรทิพย์ สาระคง	ประชาชนชุมชนจามร-ลาดสนุ่น
9.นายภาณุพันธ์ เอกวิริยะกุล	ประชาชนชุมชนจามร-ลาดสนุ่น
10.นางสาวพิชญ์สินีทิพ เหลืองแก่	ประชาชนชุมชนจามร-ลาดสนุ่น
11.นายณัฐฐิธรชัย สังสีราช	ประชาชนชุมชนจามรร่วมใจสามัคคี
12.นางสาวกุลภัตสรณ์ เหมือนดีภากร	ประชาชนชุมชนร่วมเย็น

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ	นางสาวจิตติมา คำฉายทอง
วัน เดือน ปีเกิด	วันที่ 23 มีนาคม พ.ศ.2523
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
ประวัติการศึกษา	ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตร์(วารสารศาสตร์) มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม ปีที่สำเร็จการศึกษา พ.ศ.2545 นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ปีที่สำเร็จการศึกษา พ.ศ.2552
สถานที่ทำงาน	สำนักงานเทศบาลเมืองคูคต จังหวัดปทุมธานี
ตำแหน่ง	นักประชาสัมพันธ์ ชำนาญการ

